

**T.C.
KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

TANIMA YOLUYLA SOYBAĞININ KURULMASI

İrem TUNA

EYLÜL – 2025

T.C.
KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

TANIMA YOLUYLA SOYBAĞININ KURULMASI

İrem TUNA

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Ahmet TÜRKMEN

EYLÜL-2025

T.C.

KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans/Doktora Programı “öğrencisi İrem TUNA’nın “Tanıma Yoluyla Soybağının Kurulması” başlıklı tezi 02/09/2025 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca değerlendirilerek, Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu’nun .../.../20... tarih ve ../.. sayılı kararı ile kabul edilmiştir.

(İmza)
(Unvan ve İsim)

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Bu tezi okuyarak içerik ve nitelik açısından incelediğimi ve Yüksek Lisans/Doktora derecesi almak için yeterli olduğunu onaylıyorum.

(İmza)
(Unvan ve İsim)

Prof. Dr. Ahmet TÜRKMEN

Bu tezi okuyarak içerik ve nitelik açısından incelediğimizi ve Yüksek Lisans/Doktora derecesi almak için yeterli olduğunu onaylıyoruz.

Unvan ve İsim	Bağlı Olduğu Kurum	İmza
1. Prof. Dr. Ahmet TÜRKMEN	Kırklareli Üniversitesi	
2. Dr. Öğr. Üyesi Burcu ZENGİN ÖZKÜÇÜKPARLAK	Kırklareli Üniversitesi	
3. Dr. Öğr. Üyesi Egemen IŞIK	Marmara Üniversitesi	

BEYAN

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde bizzat elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada özgün olmayan tüm kaynaklara eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

(İmza)

İrem TUNA

(Tezin Jüri Tarafından Kabul Tarihi)

ÖZ

TANIMA YOLUYLA SOYBAĞININ KURULMASI

TUNA, İrem

Yüksek Lisans, Özel Hukuk

Tez yöneticisi: Prof. Dr. Ahmet TÜRKMEN

EYLÜL 2025

Soybağı Türk Medeni Kanunu'muzun Aile Hukuku kitabında “hısımlık” başlığı altında düzenlenmiştir. Mülga 743 sayılı Medeni Kanunu'muzdan farklı olarak “sahih- gayrı sahih nesep” şeklindeki nitelendirmeler çocuk için ayrımcılık teşkil ettiğinden Türk Medeni Kanunu'muzda yer almayarak terk edilmiştir. Soybağı günümüz koşullarına uygun yeni düzenlemelerle 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda yer almıştır. Türk Medeni Kanunu 321.-334. maddeleri arasında düzenlenen soybağı hükümlerinin uygulanabilmesi çocuk ile ana babası arasında soybağının kurulmuş olmasına bağlıdır. Soybağının kurulabilmesi için de kan bağı ya da evlat edinme ilişkisi gerekmektedir. Kan bağına dayanan soybağı ana ile doğumla kurulurken baba ile evlilik, tanıma ve babalık hükmü yoluyla kurulabilmektedir. Soybağı kurulduktan sonra kural olarak hangi yolla kurulmuş olduğu çocuk açısından bir fark yaratmamakla birlikte her bir soybağı kurulması yolunun şartları, hükümleri, hak düşürücü süreleri farklılık arz edebilmektedir. Çalışmamızda soybağı kurulması yollarından biri olan tanımanın hukuki niteliği, şartları, hükümleri, diğer soybağı kurulması yolları ile ilişkisi ve geçersizliği ele alınacak ardından kanundaki boşluklara, doktrindeki görüşlere ve kanaatlerimize yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Tanıma, Soybağı, Soybağı Hukuku, Aile Hukuku

ABSTRACT

ESTABLISHMENT OF PATERNITY BY RECOGNITION

TUNA, İrem

Masters, Private Law

Supervisor: Prof. Dr. Ahmet TÜRKMEN

SEPTEMBER 2025

Paternity is regulated under the title of “kinship” in the Family Law book of our Turkish Civil Code. Unlike the abrogated Civil Code No. 743, the qualifications that constitute discrimination for the child in the form of an illegitimate child are not included in our Turkish Civil Code and have been abandoned. The concepts of paternity have been included in the Turkish Civil Code No. 4721 with new regulations in accordance with today's conditions. The application of the provisions on paternity regulated between Articles 321-334 of the Turkish Civil Code depends on the establishment of paternity between the child and his/her parents. In order to establish paternity, blood relation or adoption relationship is required. With the mother, paternity can be established by birth, while with the father it can be established by marriage, recognition and paternity lawsuit. After the establishment of paternity, the way in which paternity is established does not make any difference for the child, but the conditions, provisions, and periods of forfeiture of rights of each way of establishing paternity may differ. In our study, the legal nature, conditions, provisions, relationship and invalidity of recognition, which is one of the ways of establishing paternity, with other ways of establishing paternity will be discussed, and the gaps in the law, opinions in the doctrine and our opinions will be included.

Keywords: Recognition, Paternity, Paternity Law, Family Law

ÖNSÖZ

Tez hazırlık sürecimde bana tecrübe ve bilgileriyle yol gösteren, destekleyen, inanan ve güvenen değerli tez danışman hocam Sayın Prof. Dr. Ahmet TÜRKMEN' e teşekkürü bir borç bilirim. Tez savunma jürimde yer alan ve tezime yönelik tavsiyeleriyle katkıda bulunan Dr. Öğr. Üyesi Burcu ZENGİN ÖZKÜÇÜKPARLAK' a ve Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dr. Öğr. Üyesi Egemen IŞIK' a teşekkür ederim.

Hayatımda aldığım, alacağım her kararda koşulsuz daima yanımda olan, her zaman bana inanan ve kararlılıkla destekleyen, benimle beraber emek veren, sabır gösteren, beraber yol yürüdüğümüz biricik babama, biricik anneme ve tüm aileme teşekkür ederim. Bu uzun ve zorlu süreçte yanımda olan daima desteklerini hissettiğim canım arkadaşlarıma en içten teşekkürlerimi ve sevgilerimi gönderiyorum. Sizler hayatımda olduğunuz için kendimi şanslı hissediyorum, iyi ki varsınız.

İÇİNDEKİLER

BEYAN.....	iii
ÖZ.....	iv
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
KISALTMALAR.....	x
GİRİŞ.....	1

1. BÖLÜM

GENEL OLARAK TANIMA, HUKUKİ NİTELİĞİ ve SOYBAĞINI KURAN DİĞER YOLLARLA İLİŞKİSİ

1.1. Soybağı Kavramı.....	3
1.2. Soybağı Çeşitleri	5
1.2.1. Doğal Soybağı- Hukuki Soybağı.....	5
1.2.2. Gerçek Soybağı- Yapay Soybağı.....	6
1.3. Genel Olarak Tanıma.....	7
1.4. Tanımanın Hukuki Niteliği.....	10
1.4.1. Yenilik Doğuran Hak Olması.....	10
1.4.2. Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hak Olması.....	12
1.4.3. Geçmişe Etkili Olması.....	12
1.5. Tanımanın Baba ile Soybağı Kuran Diğer Hukuki Yollarla İlişkisi.....	13
1.5.1. Tanımanın Evlilik ile Soybağı Kurulmasıyla İlişkisi.....	13
1.5.1.1. Çocuk ve Anne Bakımından Evlilik ile Soybağı Kurulmasıyla İlişkisi.....	13

1.5.1.2. Çocuk ve Baba Bakımından Evlilik ile Soybağı Kurulmasıyla İlişkisi.....	17
1.5.2. Tanımanın Soybağının Reddi Davası ile İlişkisi.....	22
1.5.3. Tanımanın Babalık Davası ile İlişkisi.....	27
1.5.4. Tanımanın Evlat Edinme ile İlişkisi.....	29

2. BÖLÜM

TANIMANIN ŞARTLARI ve HÜKÜMLERİ

2.1. Tanımanın Şartları.....	31
2.1.1. Tanımanın Asli Şartları.....	31
2.1.1.1. Tanıyanın Biyolojik Baba Olması.....	31
2.1.1.2. Çocuğun Tanınması İçin Yasal Engel Olmaması.....	32
2.1.1.3. Tanıyanın Ehil Olması.....	34
2.1.1.4. Herhangi Bir Süreye Bağlı Olmaması.....	35
2.1.1.5. Annenin Kabulünü Gerektirmemesi.....	36
2.1.2. Tanımanın Şekli Şartları.....	37
2.1.2.1. Genel Olarak.....	37
2.1.2.2. Nüfus Memuruna Yazılı Başvuru ile Tanıma.....	38
2.1.2.3. Mahkemeye Yazılı Başvuru ile Tanıma.....	39
2.1.2.4. Resmi Senet ile Tanıma.....	42
2.1.2.5. Vasiyetname ile Tanıma.....	43
2.2. Tanımanın Bildirimi.....	47
2.3. Tanımanın Hükümleri.....	48
2.3.1. Soyadı.....	48
2.3.2. Karşılıklı Yükümlülükler.....	50
2.3.3. Çocuk ile Kişisel İlişki Kurma.....	50
2.3.4. Çocuğun Bakımı ve Eğitim Giderlerini Karşılama.....	51
2.3.5. Mirasçılık.....	53
2.3.6. Evlenme Engeli.....	54

2.3.7. Vatandaşlık.....	54
2.3.8. Yerleşim Yeri.....	55
2.4. Tanıma Yolu ile Kurulan Soybağında Velayet.....	55

3. BÖLÜM

TANIMANIN GEÇERSİZLİĞİ

3.1. Tanımanın Kesin Hükümsüzlüğü.....	56
3.2. Tanımanın İrade Sakatlığı ile İptali.....	57
3.2.1. Tanımanın Tanıyan Tarafından İptali.....	58
3.2.2. İlgili Kişiler Tarafından Tanıyanın Genetik Baba Olmaması Sebebiyle İptali.....	60
3.2.3. Tanımanın İptalinde İspat Yükü.....	64
3.2.4. Tanımanın İptali Davasında Süre.....	65
3.2.5. Tanımanın İptali Davalarında Görevli Mahkeme, Yetkili Mahkeme ve Usul.....	68
3.3. Tanımanın Vasiyetname ile Yapılması Halinde Geçersizliği.....	70
3.4. Tanımanın İptalinin Sonuçları.....	73
SONUÇ.....	75
KAYNAKÇA.....	80

KISALTMALAR

AÜEHFD	: Ankara Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi
AÜHD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
b.	: Bent
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
dn.	: Dipnot
E.	: Esas
f.	: Fıkra
HD	: Hukuk Dairesi
HMK	: 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HGK.	: Hukuk Genel Kurulu
İK	: İcra ve İflas Kanunu
İMK	: İsviçre Medeni Kanunu
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K.	: Karar
m.	: Madde
NHK.	: 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu
NHUY.	: Nüfus Hizmetleri Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik
RG.	: Resmi Gazete
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
ss.	: Sayfa sayısı
T.	: Tarih
TBK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TMK	: 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
vd.	: Ve devamı
Yarg.	: Yargıtay

GİRİŞ

Soybağı geniş ve dar anlamda olmak üzere iki şekilde tanımlanmaktadır. Geniş anlamda soybağı bir kişinin üstsoy, altsoy, yansoy hısımları ile olan bağıny ifade etmektedir. Dar anlamda soybağı ise bir kişinin ana ve baba ile arasındaki bağıny ifade etmektedir. Mülga 743 sayılı Medeni Kanunu’umuzda “nesep” terimi kullanılmışken 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nda öz Türkçe karşılığı olan “soybağı” terimi kullanılmaktadır.

Çocuk ile ana arasındaki soybağı kural olarak doğumla kurulmaktadır. Ana ile soybağı doğum ile kurulduğundan bazı haller dışında biyolojik soybağı ve hukuki soybağı aynı anlama gelmektedir. İstisnai duruma evlat edinme örnek olarak verilebilir. Baba ile kurulacak hukuki soybağı ise tanıma, babalık hükmü, ana ile evlilik ya da evlat edinme ile mümkündür. Soybağının kurulması sadece biyolojik sebeplere dayandırılmamaktadır. Kan bağı dışında evlat edinme ile de soybağı ilişkisi kurulabilmektedir. Türk Medeni Kanunu’umuz çocuk ile anne ve baba arasında soybağı kurulabilmesi için kan bağı bulunması ya da evlat edinme ile ilişki kurulması arasında bir ayrım yapmaktadır. Kan bağına dayanan soybağı ana ile doğum yoluyla kurulurken babayla ana ile evlilik, tanıma ve hakim hükmü ile kurulur. Çalışmamızın konusu ise baba ve çocuk arasında tanıma yoluyla kurulan soybağıdır.

Çalışmamızın birinci bölümünde tanımanın soybağı kurulması yollarından biri olması sebebiyle öncelikle soybağı kavramı ele alınarak bir giriş yapılacaktır. Ardından tanıma genel olarak incelenecek daha sonra tanımanın hukuki niteliğinden bahsedilecektir. Son olarak tanımanın diğer soybağının kurulması yolları ile ilişkisi incelenecektir. Tanıma, en öz haliyle evlilik dışı doğan çocuk ve biyolojik babası arasında soybağının kurulabilmesi için biyolojik babanın kanundaki şekli şartlara uygun olarak tek taraflı kurucu yenilik doğuran bir irade beyanında bulunmasıdır. Bu tek taraflı irade beyanına hukuk düzenince bir sonuç bağlanarak beyanda bulunan baba ile çocuk arasında soybağı kurulmaktadır.

Çalışmamızın ikinci bölümünde tanımanın şartları, bildirim ve hükümleri ele alınacaktır. Tanımanın asli şartları tanıyanın biyolojik baba

olması, çocuğun tanınması için yasal bir engel bulunmaması ve tanıyanın ehil olmasıdır. Yapılacak tanıma hukuki işlemi herhangi bir süreye bağlı değildir ve başka birinin rızası aranmamaktadır. Bu şartlar tek tek incelenerek açıklanacaktır. Tanıma aynı zamanda kanunda şekli şartlara bağlanmıştır. Tanıma ancak nüfus memuruna yazılı başvuru ile, mahkemeye yazılı başvuru ile, resmi senet ile veya vasiyetname ile olmak üzere dört şekilde yapılabilmektedir. Bu tanıma yollarına miras sözleşmesi ile yapılan tanımanın da dahil olup olmayacağı doktrinde tartışmalı olduğundan bu tartışmaya da yer verilecek, tanımanın soybağı kuran diğer yollarla ilişkisi incelenecektir.

Üçüncü bölümde ise tanımanın geçersizliği ele alınarak hangi durumda tanımanın kesin hükümsüzlüğünün hangi durumda tanımanın iptalinin söz konusu olacağına yer verilecektir. Tüm bölümlerde doktrindeki tartışmalar ardından kanaatimiz belirtilerek çalışmamız sonlandırılacaktır.

1. BÖLÜM

GENEL OLARAK TANIMA, HUKUKİ NİTELİĞİ ve SOYBAĞINI KURAN DİĞER YOLLARLA İLİŞKİSİ

1.1. Soybağı Kavramı

Tanıma yoluyla soybağının kurulması soybağı kavramıyla doğrudan ilişki içindedir. Bu nedenle çalışmamızda öncelikle soybağı kavramını açıklamak yerinde olacaktır.

Soy en genel anlamıyla atadan gelenlerin oluşturduğu topluluktur¹. Soybağı ise kişinin kimin soyundan geldiğini gösteren bağı ya da ilişkiyi ifade eder². Mülga 743 sayılı Medeni Kanunu’umuzda “soybağı” yerine “nesep” terimi kullanılmışken 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nda öz Türkçe karşılığı olan “soybağı” terimi kullanılmıştır³. Soybağı denildiğinde sadece çocuğun evli olan ana ve babasıyla olan ilişkileri anlaşılmamalıdır. Üvey çocuk, evlilik dışı çocuk, babası belirli olmayan, annesi belirli olmayan çocuklar da bu kavramın içinde değerlendirilmelidir⁴. Soybağı geniş ve dar anlamda olmak üzere iki şekilde tanımlanmaktadır. Doktrindeki görüşe göre geniş anlamda soybağı bir kişinin ana, baba, büyükanne, büyükbaba ve onların anne ve babalarıyla arasındaki hukuki bağlantıyı ifade etmektedir⁵. Bir kimsenin ana, baba, büyükbaba, büyükanne üstsoy hısımlarıyla ya da kardeş, amca, hala, teyze, dayı ve yansoylarıyla, evlat edinen ve evlatlık ile altsoy arasında kurulan bağ geniş anlamda soybağını ifade etmektedir⁶. Bir kimsenin

¹ Cem Baygın, *Soybağı Hukuku*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı, 2010, s. 1.

² Baygın, *Soybağı Hukuku* s. 1; Ahmet M. Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, Ankara: Turhan Kitabevi, Gözden Geçirilmiş- Güncelleştirilmiş 4. Bası, 2019, s. 407; Bilge Öztan, *Aile Hukuku*, Ankara: Turhan Kitabevi, 6. Bası, 2015, s. 867; Emine Akyüz, *Çocuk Hukuku Çocukların Hakları ve Korunması*, Ankara: Pegem Akademi, Güncelleştirilmiş 6. Baskı, 2018, s. 138; Zafer Zeytin ve Ömer Ergün, *Türk Medeni Hukuku*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 6. Baskı, 2022, s. 213.

³ Rona Serozan, *Çocuk Hukuku*, İstanbul: Vedat Kitapçılık, Genişletilmiş İkinci Bası, 2005, s. 315; Turgut Akıntürk ve Derya Ateş, *Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku*, Ankara: Beta Yayıncılık, Yirmibeşinci baskı, 2024, s. 325.

⁴ Serozan, *Çocuk Hukuku*, s. 122.

⁵ Baygın, *Soybağı Hukuku*, s. 1.

⁶ Hayrunnisa Özdemir ve Ahmet Celal Ruhi, *Çocuk Hukuku ve Çocuk Hakları*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı, 2016, s. 222; Akıntürk ve Ateş, s. 325.

kan hısmı olduğu herkesi kapsamaktadır⁷. Dar anlamda soybağı ise bir kişinin ana ve baba ile arasındaki hukuki ve biyolojik bağı ifade etmektedir⁸.

Dar anlamda soybağı terimi İsviçre Medeni Kanunu'nda çocuk ile ebeveynleri arasındaki ilişki anlamına gelen “*kindesverhältnis*” terimi ile ifade edilmektedir⁹. Çocuk nitelendirmesi yapılabilmesi için yaş bir ölçüt olarak değerlendirilmemektedir. Bir anne ve babaya soybağı ile bağlı olan her kişi çocuk olarak nitelendirilmektedir. Kişinin anne ve babası arasındaki soybağı aile hukuku, miras hukuku, çocuk hukuku gibi hukuk dalları içerisinde kişilerin hakları ve yükümlülükleri bakımından önem arz etmektedir. Kimin mirasçı olabileceği, kimler arasında evlenme yasağı olacağı, anne ve baba ile çocuk arasındaki hak ve yükümlülükler gibi birçok husus soybağı ilişkine göre belirlenmektedir¹⁰.

Soybağının kurulması sadece biyolojik sebeplere dayandırılmamaktadır. Türk Medeni Kanunu'muz çocuk ile anne, baba arasında soybağı kurulabilmesi için kan bağı bulunması ve evlat edinme ile ilişki kurulması arasında bir ayrım yapmaktadır¹¹. Kan bağına dayanan soybağı ana ile doğum yoluyla kurulurken baba ile evlilik, tanıma ve babalık davası ile kurulur. Kan bağı dışında evlat edinme ile de soybağı ilişkisi kurulabilmektedir¹². Evlat edinme yoluyla kurulan yapay soybağı çalışmamızın kapsamı dışındadır. Çocuğun anne ve babasıyla soybağı kurulabilmesi için sağ doğmuş olma şartı aranır, ölü doğan bir çocuk soybağı hukuku yönünden bir hüküm ifade etmez¹³.

4271 sayılı Türk Medeni Kanunu öncesinde mülga Medeni Kanun'da ailenin korunması anlayışı ön planda olduğundan evlilik dışı dünyaya gelmiş çocuklar ile evlilik içinde dünyaya gelmiş çocuklar eşit haklara sahip kabul

⁷ Sirac Süleyman ve Mehtap İpek İşleten, “Türk Hukukunda Soybağının Kurulması”, *İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.4, S.1 (2018), s. 108.

⁸ Mustafa Dural, Tufan Öğüz ve Mustafa Alper Gümüş, *Türk Özel Hukuku Cilt III Aile Hukuku*, İstanbul: Filiz Kitabevi Gözden Geçirilmiş Onikinci Bası, 2016, s. 254; Serozan, *Çocuk Hukuku*, s. 315; Öztan, *Aile Hukuku*, s. 867; Akyüz, s. 138; Özdemir ve Ruhi, s. 222.

⁹ Aydın Zevkliler, Emre Cumalıoğlu, Mehmet Beşir Acabey, *Medeni Hukuk III Aile Hukuku*, Ankara: Adalet Yayınevi, Birinci Baskı, 2024, s. 315; Baygın, *Soybağı Hukuku*, s. 2.

¹⁰ Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s. 407.

¹¹ Dural, Öğüz ve Gümüş, s. 254.

¹² Dural, Öğüz ve Gümüş, s.254.

¹³ Ayşen Çilenti Konuralp, “Anne Yönünden Soybağı Tespit Edilemeyen Çocuğun Baba Yönünden Soybağının Kurulması Sorunu,” *Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 5, S. 1 (2020), s. 2073.

edilmemekteydi¹⁴. Bu anlayışa göre evlilik dışı dünyaya gelen çocukların artması halinde evlilik birliğinin sarsılması, yasak ilişkiler sonucu çocukların kolaylıkla dünyaya gelebileceği riski bulunmaktaydı. Ancak gelişen dünya ve batılı ülkelerde yer alan düşünce tarzları ile beraber evlilik dışı doğan çocuklar için mülga Medeni Kanunda yer alan “sahih- gayrı sahii nesep” şeklindeki nitelendirmeler ayrımcılık teşkil ettiğinden bu terimler yeni Türk Medeni Kanunu’muzda yer almayarak terk edilmiştir¹⁵. Günümüzde evlilik dışı ya da evlilik içi doğan çocuklar arasında herhangi bir farklılık bulunmamaktadır.

Soybağı Türk Medeni Kanunu’nun Aile Hukuku kitabında “hısımlık” başlığı altında düzenlenmiştir. Hısımlık soybağı kavramının daha geniş halidir. Soybağı ve hısımlık arasındaki farkı Türk Medeni Kanunu 327. maddesinde çocuğa ödenen bakım nafakası ile 364. maddesinde yer alan hısımlara ödenen yardım nafakası arasındaki ayrım en net ifadesiyle göstermektedir¹⁶.

1.2. Soybağı Çeşitleri

1.2.1. Doğal Soybağı- Hukuki Soybağı

Soybağı en öz haliyle bir kimsenin anası ve babası ile kurduğu bağıdır¹⁷. Bu bağı biyolojik yolla kurulması doğal soybağıı ifade etmektedir. Bir kişiyle biyolojik bağı olan diğer kişiler arasında kurulan soybağı doğal soybağıdır¹⁸. Hukukumuzda genetik/ biyolojik soybağı terimi doğal soybağı anlamında da kullanılmaktadır. Anne ile soybağı doğum ile kurulduğundan bazı haller dışında biyolojik soybağı ve hukuki soybağı aynı anlama gelmektedir. Anne ile kurulan soybağı bakımından biyolojik soybağı ve hukuki soybağıının aynı anlama gelmediği istisnai hallere evlat edinme ya da

---

¹⁴ Akyüz, s. 138.

¹⁵ Baygın *Soybağı Hukuku*, s. 7; Hüseyin Hatemi, *Aile Hukuku*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 8. Baskı, 2020, s. 139.

¹⁶ Serozan, *Çocuk Hukuku*, s. 143.

¹⁷ Akıntürk ve Ateş, s. 325.

¹⁸ Zevkliler, Cumalıoğlu ve Acabey, s. 316; Baygın, *Soybağı Hukuku*, s. 3.

doğumdan sonra çocuğun annesi haricinde başka birinin nüfus siciline tescil edilmesi örnek verilebilir.

Hukuki soybağı çocuk ile anne ve baba arasındaki biyolojik bağın hukuki işlemle de tanınmasıdır¹⁹. Ancak anne ve baba ile kurulan hukuki soybağı her zaman doğal yolla oluşan soybağı ile örtüşmeyebilir²⁰. Evli olan annenin çocuğu evlilik dışı başka bir ilişkiden dünyaya gelirse o halde çocuğun babası babalık karinesi gereği ana ile evli olan kocadır. Koca soybağını hukuki açıdan reddetmediği sürece hukuki yönden böyle kalacaktır. Çocuk ile baba arasında evlat edinme ile kurulan soybağında ya da yabancı bir kadının yumurtasını taşıyan kadınla çocuk arasında kurulan soybağında da hukuki soybağı ile doğal soybağı örtüşmemektedir. Hukuki ve doğal soybağının örtüşmediği hallerde hukuki soybağının kaldırılması için hukukumuzun düzenlediği soybağının reddi, evlenme ile kurulan soybağına itiraz, tanımanın iptali yollarına başvurulması gerekmektedir.

1.2.2. Gerçek Soybağı- Yapay Soybağı

Doğal yolla oluşan soybağının hukuki olarak kurulmasıyla oluşan soybağı gerçek soybağıdır²¹. Çocuk ile ana arasında doğumla kazanılan soybağının hukuki olarak sağlanması ile aralarında gerçek soybağının varlığı kabul edilmektedir²². Çocuğun baba ile arasında biyolojik olarak kurulan soybağının daha önce de değindiğimiz hukuki yollarla kurulması halinde yine bu bağ gerçek soybağı olarak kabul edilmektedir.

Yapay soybağı ise doğal yolla oluşmayan, kan bağı olamayan kişiler arasında mahkeme kararıyla kurulan soybağını ifade etmektedir²³. Bu soybağının kurulması hukuki yolla olmaktadır. Evlat edinme yoluyla kurulacak soybağı ancak mahkeme kararıyla olmaktadır. Bu kurulan soybağı yapay soybağı olarak adlandırılmaktadır²⁴. Mülga Medeni Kanunda evlat

---

¹⁹ Baygın, *Soybağı Hukuku*, s. 4.

²⁰ Zevkliler, Cumalıoğlu ve Acabey, s. 316.

²¹ Baygın, *Soybağı Hukuku*, s. 4; Zeytin ve Ergün, s. 213; Şaban Kayıhan, *Medeni Hukuk*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, Gözden Geçirilmiş Beşinci Baskı, 2022, s. 343.

²² Baygın, *Soybağı Hukuku*, s. 4.

²³ Zevkliler, Cumalıoğlu ve Acabey, s. 321; Kayıhan, s. 343, Özdemir ve Ruhi, s. 243.

²⁴ Baygın, *Soybağı Hukuku*, s. 4.

edinme işlemiyle kurulan soybağına “sözleşmeden doğan soybağı”, “akdi nesep” de denilmekteydi. Ancak evlat edinme ile kurulan soybağı 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’muzda sözleşmeyle değil mahkeme kararıyla kurulduğundan bu terimler günümüzde geçerli ifadeler olarak kabul edilmemektedir²⁵. Evlat edinme ile kurulan soybağında Türk Medeni Kanunu 500. maddesi gereğince evlatlık evlat edinene mirasçı olabilir ancak evlat edinen evlatlığın mirasçısı olamaz. Ancak bunun dışında evlat edinme yoluyla kurulan yapay soybağı ve doğal yollarla kurulan soybağı arasında herhangi bir farklılık bulunmamaktadır²⁶.

Tüm bunların yanında belirtmek gerekir ki çocuğun sadece bir annesi ve babası olur²⁷. Bu da hukuk nezdinde çocuk ile anne ve baba arasında hukuki yolla kurulan soybağı ile gerçekleşmektedir. Çocuğun başkaca annesi ve babası olamaz. Anne, kural olarak yalnız çocuğu doğuran kişidir. Baba ile soybağı ilişkisi ise her zaman anne ile kurulan soybağı kadar açık şekilde olmayabilir. Baba ile soybağı ana ile evlilik, tanıma, babalık hükmü ya da evlat edinme ile kurulan hukuki soybağınca bellidir ve çocuğun başkaca bir babası olamaz.

Bir erkeğe soybağı ile bağlanan çocuğun daha sonra başka bir erkeğe soybağı ile bağlanması mümkün değildir. Kanun bu sebeple babalık karineleri çakıştığı takdirde sadece anne ile evli olan kocayı baba kabul etmektedir. Ancak kanun evlat edinme halinde istisnai bir durum getirmiştir. Türk Medeni Kanunu evlat edinme ile kurulan yapay soybağı ve çocuğun biyolojik anne, babası ile kurulan doğal soybağını beraber kabul etmektedir. Çalışmamızın bundan sonraki bölümünde sadece soybağı kullanılmış olması halinde gerçek soybağı ifadesi kastedilecektir.

1.3. Genel Olarak Tanıma

Evlilik dışı doğan çocuğun sulbünden gelen erkekle soybağı kendiliğinden kurulmaz. Evlilik dışı doğan çocukla baba arasında soybağı babalık hükmü

---

²⁵ Zevkliler, Cumalıoğlu ve Acabey, s. 321.

²⁶ Sirac Süleyman ve Mehtap İpek İşleten, “*Türk Hukukunda Soybağının Kurulması*”, İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, s. 110.

²⁷ Serozan, *Çocuk Hukuku*, s. 145.

ya da tanıma ile kurulacaktır²⁸. Tanıma, evlilik dışı doğan çocuk ile biyolojik babası arasında kanundaki şekli şartlara uygun olarak soybağı kurulmasını sağlayan tek taraflı irade beyanıdır²⁹.

Tanımayla kurulan soybağının hüküm ve sonuçları, evlilik birliği içinde doğmuş olan çocukların soybağının hüküm ve sonuçlarıyla aynıdır³⁰. Önceki Türk Medeni Kanunu'muz tanınan çocuk eğer ki evlenme yasağı ilişkilerden meydana gelmişse ya da evli erkek veya kadınların zinasından doğmuş ise “meşru ailenin şerefini ve huzurunu himaye” amacıyla çocuğun tanınmasına imkan vermemekteydi³¹. Bu da anayasal kişilik haklarına ve eşitlik ilkesine aykırı bir düzenlemeydi³². Anayasa Mahkemesi 28.02.1991 tarihli, 1990/15 E., 1991/5 K. sayılı kararı ile “evli erkeklerin zinası” ndan doğan çocukların tanınmayacakları ibaresi kaldırıldı³³. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'muz evli kadınların zinasından doğan ya da evlenmeleri yasak olan kişilerden (örneğin; amca, dayı, hala, teyze ile yeğenleri arasındaki ilişki) doğan çocukların tanınmayacağına dair ibareye yer vermeyerek çocuğun evlenme yasağı olan ilişkilerinden ya da zina ürünü ilişkilerden doğmuş olsa bile tanınmasına imkan sağladı³⁴. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'muzun 295. maddesinin gerekçesinde önceki düzenlemenin “*çocuğun menfaatleri bakımından uygun olmadığı*” için yeni Türk Medeni Kanunu'muzda bu düzenlemeye yer verilmediği belirtilmiştir.

Tanıma ile baba çocuğun annesiyle evlilik dışı ilişki yaşadığını ve bu ilişkiden doğan çocuğun babası olduğunu kabul etmektedir³⁵. Bu durumda çocuğun hem evlilik dışı dünyaya gelmiş olması hem de baba ile soybağı kurulmamış olmalıdır³⁶. Aslında tanıma, babanın gönüllü olarak soybağını iyileştirerek yaptığı bir hukuki işlem olarak ifade edilebilir³⁷. Evlilik dışı dünyaya gelmiş çocuğu tanıma yetkisi anne her zaman belli olduğundan

---

²⁸ Baygın, *Soybağı Hukuku*, s. 59.

²⁹ Akıntürk ve Ateş, s. 288; Özdemir ve Ruhi, s. 769; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s. 43; Öztan, *Aile Hukuku*, s. 909.

³⁰ Zevkliler, Cumalıoğlu ve Acabey, s. 375.

³¹ Akıntürk ve Ateş, s. 289; Hatemi, *Aile Hukuku*, s. 164.

³² Serozan, *Çocuk Hukuku*, s. 206.

³³ Resmi Gazete, 21184 (27.03.1992)

³⁴ Öztan, *Aile Hukuku*, s. 916.

³⁵ Serozan, *Çocuk Hukuku*, s. 203; Akıntürk ve Ateş, s. 288.

³⁶ Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s. 431.

³⁷ Serozan, *Çocuk Hukuku*, s. 203.

sadece babadadır. Tanıma ile kurulan soybağında tanıyan ile çocuk arasında biyolojik soybağı ilişkisi olup olmadığı incelenmez. Kanun koyucu tanımanın babanın yapacağı beyanla olduğunu belirtmişse de hukukumuzda tanımanın hüküm ifade edebilmesi için tanıma beyanında bulunanın baba olma koşulu aranmamaktadır. Nüfus memuru tanıyanın genetik baba olup olmadığını incelemeye yetkili değildir. Bu nedenle biyolojik soybağı olmayan çocuk ve baba arasında da soybağı kurulabilir. Bu durum ileride açılacak tanımanın iptalinde soybağı ilişkisinin ortadan kalkmasına neden olabilir. Ancak tanımanın iptali davası açılmadığı sürece bu hukuki soybağı devam eder.

Tanınacak çocuğun başka bir erkekle soybağı bulunuyorsa tanıma gerçekleşemez³⁸. Bu halde yapılan bir tanıma varsa bir görüşe göre bu tanıma ancak geciktirici koşula bağlanarak “askıda hükümsüz” bir işlem olarak kabul edilebilir³⁹. Geciktirici şarta bağlı tanıma ileriki bölümde detaylı şekilde ele alınacaktır⁴⁰. Diğer bir görüş bu tanımanın kesin hükümsüz olacağı ve iptal davası açılmasına gerek olmadan “butlanın tespiti” istenebileceği yönündedir⁴¹. Biz de tanımanın “askıda hükümsüz” kabul edilmesi gerektiği görüşündeyiz.

Anne yönünden soybağı tespit edilemeyen çocuğun baba tarafından da tanınması mümkün değildir. Doktrindeki baskın görüş bu yöndedir⁴². Anne belirsiz olduğunda anne yönünden çocuğun soybağı belirsiz duruma düşmüş olur⁴³. Bu da tanıma ile baba ve çocuk arasında soybağının kurulmasına engel teşkil eder. Ancak doktrindeki bir aksi görüşe göre, annesi tespit edilemeyen çocukla baba arasında soybağı kurulamamasının çocuğun üstün yararını zedeleyeceği yönündedir⁴⁴. Biz de bu görüşe katılmaktayız. Bu durum çocuğun yararının tehlikeye düşmesine yol açacaktır⁴⁵. Gelişen teknoloji ile beraber genetik incelemenin her zaman yapılmasının mümkün olduğu düşünüldüğünde günümüzde genellikle karinelerle soybağı tespiti

³⁸ Hatemi, *Aile Hukuku*, s. 165; Öztan, *Aile Hukuku*, s. 911.

³⁹ Serozan, *Çocuk Hukuku*, s. 203- 204; Baygın, *Soybağı Hukuku*, s. 59.

⁴⁰ Geciktirici şarta bağlı tanıma hakkında bkz. 1. Bölüm, 1.4.1.

⁴¹ Hatemi, *Aile Hukuku*, s. 165; Öztan, *Aile Hukuku*, s. 911.

⁴² Dural, Ögüz ve Gümüş, s. 282; Baygın, *Soybağı Hukuku*, s. 59; Öztan, *Aile Hukuku*, s. 910.

⁴³ Çilenti Konuralp, “Soybağının Kurulması Sorunu”, s. 2077.

⁴⁴ Çilenti Konuralp, “Soybağının Kurulması Sorunu”, s. 2080.

⁴⁵ Çilenti Konuralp, “Soybağının Kurulması Sorunu”, s. 2080.

yapılmamaktadır⁴⁶. Kanun'un yürürlüğe girdiği sırada genetik incelemelerin bu kadar yaygınlaşmadığı bu nedenle karinelerden yola çıkarak anne ile soybağı tespit edildiği, anne ile soybağı tespit edilememesi durumunda baba ile de soybağı kurulmasının mümkün olmadığı kabul edilebilir. Ancak artık günümüzde anne ile soybağı tespit edilemeyen çocuğun baba ile soybağının tespit edilebildiği söylenebilir. Kanaatimizce baba ile soybağı kurulmasının çocuğun anne ile soybağının olma koşuluna bağlı olması çocuğun üstün yararı ilkesine aykırı düşecektir.

Evlilik içinde doğan çocuk, çocuğun gerçek babası olduğunu iddia eden kişi tarafından tanınamaz. Çocuğun tanınabilmesi için soybağı ile bağlı olduğu baba tarafından soybağı reddedilmiş olması gerekmektedir⁴⁷. Çocuğun soybağının reddi ile beraber herhangi bir erkekle soybağı kalmayacağından bu halde tanıma işlemi gerçekleştirilmesi mümkündür.

1.4. Tanımanın Hukuki Niteliği

1.4.1. Yenilik Doğuran Hak Olması

Tanıma tek taraflı ve kurucu yenilik doğuran bir işlemdir. Yenilik doğuran irade beyanları şarta bağlanamaz. Örneğin; tanımanın babanın çocuğu erkek olması halinde tanıyacağı ya da annenin tanıyanla evlenmeyi kabul etmesi gibi koşullara bağlanması mümkün değildir⁴⁸. Şartsız oluşu muhatabını belirsiz bir durumdan korumak içindir⁴⁹. Ancak doktrindeki görüşe göre yenilik doğuran irade beyanları hakkın yöneldiği kişi yararınaysa şarta bağlanabilecektir⁵⁰. Örneğin; soybağının reddedilmesi geciktirici şartına bağlı tanıma çocuğun yararınaysa istisnai olarak tanımanın şarta bağlı olarak yapılacağının kabulü gerekir⁵¹. Böylece soybağının reddi koşuluna dayanan tanıma ile mevcut soybağı henüz ortadan kalkmadan tanıyanın ölümü halinde

⁴⁶ Çilenti Konuralp, “ Soybağının Kurulması Sorunu”, s. 2086.

⁴⁷ Akıntürk ve Ateş, s. 289.

⁴⁸ Serozan, *Çocuk Hukuku*, s. 204.

⁴⁹ Serozan, *Çocuk Hukuku*, s. 204.

⁵⁰ M. Kemal Oğuzman ve Nami Barlas, *Medeni Hukuk*, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2015, s. 164.

⁵¹ Serozan, *Çocuk Hukuku*, s. 204.

tanımanın soybağının reddinden sonra gerçekleşmemesi ihtimalini ortadan kaldırır⁵².

Doktrindeki diğer bir görüş çocuğun menfaatine olan geciktirici şarta bağlı tanıma yerine başka hukuki yollarla da soybağı kurulabileceğinden geciktirici şarta bağlı tanımanın mümkün olmaması gerektiği yönündedir⁵³. Örneğin eğer çocuk doğmamışsa şarta bağlı tanıma yerine çocuğun art mirasçı olarak atanması mümkündür⁵⁴. Çocuk doğmadan önce çocuğun sağ doğmak koşuluyla tanınması da geciktirici şarta bağlı tanıma işlemidir. Bu halde de çocuk ile baba arasında babalık davası açılarak soybağı kurulması sağlanabilir. Bu yöntemlerle de çocuğun menfaati korunabileceğinden şarta bağlı olarak yapılan tanıma, tanımanın niteliğine aykırı olacağından mümkün olmamalıdır⁵⁵. Bizim katıldığımız görüş geciktirici şarta bağlı olarak tanıma yapılabileceğidir. Tanıma beyanında bulunana hangi hukuki yola başvuracağı konusunda seçim tanınmalıdır. Kaldı ki tanıma bazı diğer hukuki yollara göre kıyasla daha kolay ve pratik bir yol olabilir. Örneğin; babalık davası açmak yerine geciktirici şarta bağlı tanıma yoluna başvurmak usul ekonomisi ilkesince daha uygun bir yol olacaktır. Bu nedenle biz çocuğun yararına ise tanımanın geciktirici şarta bağlı yapılmasında bir sakınca olmadığı kanaatindeyiz. Başka bir erkekle soybağı olan çocuk tanınıyorsa bu halde tanıma ancak çocuğun önceki erkekle arasındaki soybağının ortadan kalkmasıyla geçmişe etkili olacak şekilde başlangıçtan itibaren geçerli hale gelmelidir.

Hukuki sonuçlar tanıma beyanıyla doğmuş olacağından tanıma beyanı bir kez kullanıldığında geri alınamaz⁵⁶. Ancak tanıma vasiyetname ile gerçekleştirilmişse tanıyanın ölümünde hüküm doğuracağından diğer tanıma şekillerinden farklı olarak vasiyetname geri alınma şartlarına uygun olarak tanıma beyanı da geri alınabilir⁵⁷.

---

⁵² Serozan, *Çocuk Hukuku*, s. 204.

⁵³ Arzu Genç Arıdemir, “Tanıma Yolu ile Kurulan Soybağı”, *Prof. Dr. Zahit İmre’ye Armağan*, İstanbul: Der Yayınları, 2009, s. 7.

⁵⁴ Genç Arıdemir, “Tanıma Yolu ile Kurulan Soybağı”, s. 9.

⁵⁵ Genç Arıdemir, “Tanıma Yolu ile Kurulan Soybağı”, s. 8.

⁵⁶ Dural, Ögüz ve Gümüş, s. 283; Zevkliler, Cumalıoğlu ve Acabey, s. 376.

⁵⁷ Dural, Ögüz ve Gümüş, s. 285; Serozan, *Çocuk Hukuku*, s. 207.

1.4.2. Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Hak Olması

Tanıma kişiyeye sıkı sıkıya bağli haklardandır. Kural olarak sınırlı ehliyetsizler kişiyeye sıkı sıkıya bağli hakları kullanırken yasal temsilcilerinin rızası aranmaz (TMK m. 16/1). Ancak kanun koyucu bu ilkeye bir istisna getirerek tanıma için veli ya da vasinin rızasını aramıştır⁵⁸ (TMK m. 295/2). Bu rızanın herhangi bir şekli şartı bulunmamaktadır⁵⁹. Yasal temsilcinin rızası tanıma beyanından önce ya da sonra alınabilir. Ayrıca nüfus memuru ya da mahkeme yasal temsilciye söz konusu rızasını açıklaması için uygun bir süre de verebilir. Yasal temsilci bu süre içerisinde rızasını bildirdiğinde tanımanın hüküm ve sonuçları doğar⁶⁰.

1.4.3. Geçmişe Etkili Olması

Çocuk ile baba arasında soybağı, geçmişe etkili olacak şekilde kurulur⁶¹. Tanımanın ne zamandan itibaren geçerli olacağı konusunda doktrinde farklı görüşler vardır. Bir kısım yazarlar geçmişe etkili olmak üzere doğum anından itibaren çocuk ile baba arasında soybağı kurulmuş olduğunu savunurken⁶² bir kısım yazarlar çocuğun ana rahmine düşme anından itibaren çocuk ile baba arasında soybağı kurulmuş olduğunu savunur⁶³. Biz de çocuğun ana rahmine düştüğü andan itibaren soybağı kurulacağı görüşüne katılmaktayız. Tanımanın miras, nafaka gibi hükümlerinin sonuç doğurabilmesi için tanımayla soybağının ne zaman kurulduğu hususu önemlidir. Örneğin; baba, anne ile birlikte soybağı hükümleri gereğince çocuğun bakımından ve eğitiminden sorumludur. Çocuk ve baba arasında soybağının kurulmasından itibaren baba, geçmişe etkili olarak çocuğun ana rahmine düştüğü andan itibaren çocuğun bakım ve eğitim giderlerini kendi

---

⁵⁸ Özdemir ve Ruhi, s. 769; Zevkliler, Cumalıoğlu ve Acabey, s. 377; Baygın, *Soybağı Hukuku*, s. 64.

⁵⁹ Baygın, *Soybağı Hukuku*, s. 64.

⁶⁰ Baygın, *Soybağı Hukuku*, s. 64.

⁶¹ Baygın, *Soybağı Hukuku*, s. 59.

⁶² Dural, Öğüz ve Gümüş, s. 282; Özdemir ve Ruhi, s. 769; Zevkliler, Cumalıoğlu ve Acabey, s. 376.

⁶³ Akıntürk ve Ateş, s. 351; Genç Arıdemir, “Tanıma Yolu ile Kurulan Soybağı”, s. 10; Serozan, *Çocuk Hukuku*, s. 207.

payı oranında ödemekle yükümlüdür. Eğer ki soybağının çocuğun doğumundan itibaren geçerli olacağı kabul edilirse bu durumda annenin gebeyken çocuk için yaptığı giderleri babadan talep edebilmesi mümkün değildir. Bu halde çocuğun yararının gözetildiğinden söz edilemez.

Bir başka durumda çocuk ve baba arasında çocuk anne karnındayken tanıma gerçekleşmişse ve baba çocuk henüz doğmadan ölmüşse bu durumda çocuk babaya mirasçı olabilecektir. Ancak tanımanın çocuğun doğum anından itibaren geçerli olacağı kabulü halinde çocuk mirastan yararlanamaz. Bu durum çocuğun üstün yararı ilkesine ters düşer. Bu nedenle çocuğun sağ doğması koşuluyla ana rahmine düştüğü an hak ehliyetine sahip olacağı da göz önüne alındığında tanıma ile soybağının geçmişe etkili olarak çocuğun tam ve sağ doğmak şartıyla ana rahmine düştüğü andan itibaren kurulmuş olduğu ve bu andan itibaren hüküm ve sonuçlarını doğuracağı kanaatindeyiz.

1.5. Tanımanın Baba ile Soybağı Kuran Diğer Hukuki Yollarla İlişkisi

1.5.1. Tanımanın Evlilik ile Soybağı Kurulmasıyla İlişkisi

1.5.1.1. Çocuk ve Anne Bakımından Evlilik ile Soybağı Kurulmasıyla İlişkisi

Türk Medeni Kanunu'nun 282. maddesine göre;

“ A. Genel olarak soybağının kurulması

Madde 282- Çocuk ile ana arasında soybağı doğumla kurulur.

Çocuk ile baba arasında soybağı, ana ile evlilik, tanıma veya hâkim hükmüyle kurulur.

Soybağı ayrıca evlât edinme yoluyla da kurulur.”

Çocuk ile anne arasındaki soybağı kural olarak doğumla kurulmaktadır⁶⁴. TMK 28. maddesi 2. fıkrasına göre çocuk sağ doğmak koşuluyla ana rahmine düştüğü andan itibaren hak ehliyetine sahip

---

⁶⁴ Akıntürk ve Ateş, s. 331; Mehmet Erdem ve Aslı Makaracı Başak, *Aile Hukuku*, Ankara: Seçkin Hukuk, Güncellenmiş 2. Baskı, 2024, s. 337; Öztan, *Aile Hukuku*, s. 868; Baygın, *Soybağı Hukuku*, s. 13.

olacağından anne ile soybağı ceninin sağ doğmuş olması şartıyla çocuğun ana rahmine düştüğü an kurulmuş olur⁶⁵. Bunun için annenin ayrıca çocuğu tanıması kanunda düzenlenmemiştir. Nüfus kaydına yapılacak tescil sadece açıklayıcı nitelik taşıyacaktır⁶⁶. Çocuğu doğuranın kim olduğu belli olduğundan baba ile soybağı kurulması yollarında olduğu gibi evlilik, tanıma, hakim hükmü gibi yollara başvurulmasına gerek kalmamıştır. Bu durum çocuğu doğuran dışında kimsenin çocuğun annesi olamayacağı anlamına gelen “*mater semper certa est*” ilkesi ile benimsenmiştir⁶⁷.

Doğal dölleme halinde çocuğu doğuran kadın çocuğun annesidir. Bu durumda hem genetik soybağı hem de hukuki soybağı arasında bir ayrım bulunmamaktadır. Bu nedenle herhangi bir tartışma da mümkün değildir. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun hazırlanmış olduğu zamanlarda tüp bebek yöntemi uygulanıyor olmasına rağmen bu yolla doğan çocukların soybağına ilişkin herhangi bir yasal düzenleme yapılmamıştır. Türk Medeni Kanunu’muzun 282. maddesinin 1.fikrası yapay dölleme ya da taşıyıcı annelik uygulamaları göz önüne alınmadan hazırlanmış olduğundan bu konuda bir hukuk boşluğu bulunmaktadır.

Yapay dölleme erkek üreme hücrelerinin kadının rahmine yapay yolla şırınga edilmesidir⁶⁸. Çocuk doğurmaya elverişli olmayan kadının yumurta hücresinin kocasının ya da başka bir erkeğin spermiyle tüpte döllemesiyle oluşan embriyonun başka bir kadının rahmine aktarılmasına daha sonra doğumu yapan kadının anlaşma yaptığı çiftte çocuğu vermesine ise taşıyıcı annelik adı verilmektedir⁶⁹. Yapay döllemede erkek sperminin kadına enjekte edilmesi söz konusu iken tüp bebek uygulamasında dölleme dış ortamda sağlanmaktadır. Hukukumuzda taşıyıcı annelik yöntemi ile çocuk doğurulması, yumurta bağışi gibi uygulamalar 2010 tarihli Üremeye

---

⁶⁵ Öztan, *Aile Hukuku*, s. 868.

⁶⁶ Seda Öktem Çevik, “Çocuğun Anne ve/veya Babası Haricindeki Kişilerin Nüfus Siciline Kaydedilmesinden Doğan Sorunların Değerlendirilmesi”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi Özel Sayı, Prof. Dr. Cevdet Yavuz’a Armağan Cilt II*, C. 22, S. 3 (2016), s. 2114.

⁶⁷ Baygın, *Soybağı Hukuku*, s. 14.

⁶⁸ Akıntürk ve Ateş, s. 349.

⁶⁹ Baygın, *Soybağı Hukuku*, s. 14.

Yardımcı Tedavi Uygulamalarına İlişkin Yönetmeliğinin 20. maddesi ile yasaklanmıştır⁷⁰.

Üremeye Yardımcı Tedavi Merkezleri Yönetmeliği'ne göre sadece anne adayının yumurtasının ve kocanın sperminin döllenmeye elverişli hale getirilmesi gerektiğinde vücut dışında döllenmenin sağlanması ve embriyonun daha sonra anne adayına transferinin yapılması hali olan yapay döllenmeye izin verilmiştir. Bu döllenme şekli hukukumuzda sadece evli çiftlerin kullanabildiği bir yöntemdir. Bunun dışında başka bir erkek ve kadının yapay döllenme ile anne baba olması hukuk sistemimizde mümkün değildir⁷¹.

Yapay döllenme halinde çocuğu doğuran kişi haricinde başka bir kadına ait hücreler taşındığından çocuğun annesi belirli değildir. Bu nedenle doktrinde tartışmalar bulunmaktadır. Türk Medeni Kanunu'muzda yer almaması sebebiyle taşıyıcı annelik olan yapay döllenme gerçekleştiğinde ne olacağı belirsizdir.

Bir görüşe göre gebeliğe ya da doğuma değil genetik bağa göre annenin kim olduğu belirlenmelidir⁷². Bu halde yumurtanın sahibi kimse çocuğun annesi de odur. Taşıyıcı anne doğumu gerçekleştirmiş olsa da hukuken çocuğun annesi olmadığından genetik anne biyolojik bağa etki etmemiş olacaktır⁷³. Bunun yerine genetik anne henüz belirlenmemişse çocuk geçici koruma altına alınarak genetik bağın tespitine kadar geçici olarak doğuran kadına annelik sıfatı verilebilir⁷⁴. Türk Medeni Kanunu 282. maddesi adi karine teşkil edeceğinden çocuğun annesi çocuğu doğurmamış olsa da hatta yumurtası annenin bilgisi dışında kullanılmış olsa dahi çocuğun annesi yumurtanın sahibi olacaktır⁷⁵. Mevcut yasal düzenlemeler taşıyıcı annelik

⁷⁰ Resmi Gazete, 29135 (30.09.2014)

⁷¹ Baygın, Soybağı Hukuku, s. 15-16.

⁷² Haluk Nomer, Suni Döllenme Dolayısıyla Ortaya Çıkabilecek Nesep Problemleri, *M. Kemal Oğuzman'ın Anısına Armağan*, İstanbul: Beta Yayıncılık, 2000, s. 562; Burcu Zengin Özküçükparlak, "Ana ile Çocuk Arasındaki Soybağının Tespitine İlişkin Nüfus Sicilinin Düzeltilmesi Davası ve Taşıyıcı Annelik Bağlamında Değerlendirilmesi," *Terazi Hukuk Dergisi*, C. 0, S. 225 (2025), s. 92.

⁷³ Zengin Özküçükparlak, "Taşıyıcı Annelik", s. 92.

⁷⁴ Zengin Özküçükparlak, "Taşıyıcı Annelik", s. 92.

⁷⁵ Nomer, "Nesep Problemleri", s. 565.

gibi modern üreme yöntemleri halinde genetik anneye de dava açma hakkı tanıyacak şekilde geniş yorumlanmalıdır⁷⁶.

Diğer bir görüşe göre yapay dölleme gibi uygulamalara Türk hukukunda yer verilmeyerek maddi hukuk kuralı olarak açıkça yasaklayıcı bir kural getirilmiş olmalıdır. Böyle bir durumla karşılaşılması halinde hem yumurta sahibi olan hem de doğuran anne hukuken anne sayılarak “çocuğun yararı” gözetilmek şartıyla çocuğun velayeti bakım ve gözetim önceliği doğuran anneye verilmiş olmalıdır⁷⁷.

Diğer bir görüşe göre ise çocuğu doğuran biyolojik anne ile yumurta sahibi genetik anne farklı kişilerse o halde Türk Medeni Kanunu 282. maddesi kesin karine teşkil edeceğinden doğuma üstünlük tanınarak doğuran kadının ana sayılması ve aksinin mümkün olmaması gerektiğidir⁷⁸. Aleni gebelik ve doğum ile belirlenmiş olan biyolojik anne çocuğun soybağı açısından daha sağlam bir teşkil etmektedir⁷⁹. Bu sebeple bu görüşe göre, ana çocuğu doğuran kadın olacaktır. Böylece çocuğun soybağı doğuran kadına bağlanacaktır. Çocuk doğumdan itibaren bir anaya bağlı olacağından çocuğun anasız kalma ihtimalinin de önüne geçilmiş olacaktır⁸⁰.

Bizim de katıldığımız bu görüşe göre biyolojik anne çocuğu doğuran kişidir. Çocuğun her zaman genetik annesini bulmak mümkün olmayabilir. Bu da hem soybağının kurulmasının önünde engel teşkil edecek hem de kamu düzeni açısından kargaşaya yol açacaktır. Bu sebeple çocuğu doğuran kişi ile anne arasında soybağı kurulmalıdır.

Hukukumuzda çocuğu doğuran kadın dışında başka bir kadının çocuğun anası olarak nüfus kütüğüne yazılmış olması halinde bu kaydın düzeltilmesi için Türk Medeni Kanunu’nuzun 39. maddesi gereğince nüfus kayıt düzeltme davası açılması gerekmektedir⁸¹. Yargıtay’ ın önüne gelen bir uyuşmazlıkta miras hakları zedelenen davacılar, babalarının resmi nikahlı olmayan birlikte yaşadığı kişiden olan çocuklarını resmi nikahlı eşi olan anneleri üzerine nüfusa kaydettirmesi sebebiyle nüfus kütüğünde bu kaydın

⁷⁶ Zengin Özküçükparlak, “ Taşıyıcı Annelik”, s. 98.

⁷⁷ Hatemi, *Aile Hukuku*, s. 141.

⁷⁸ Serozan, *Çocuk Hukuku*, s. 147; Akıntürk ve Ateş, s. 328; Baygın, *Soybağı Hukuku*, s. 16.

⁷⁹ Serozan, *Çocuk Hukuku*, s. 147; Zevkliler, Cumalıoğlu ve Acabey, s. 334.

⁸⁰ Zevkliler, Cumalıoğlu ve Acabey, s. 334.

⁸¹ Dural, Ögüz ve Gümüş, s. 256.

düzeltilmesini talep etmişlerdir⁸². İlk derece mahkemesi, annenin nüfus kaydının iptaline ve gerçek annenin nüfus siciline kaydettirilmesinin soybağının tespitine ilişkin olması nedeniyle aile mahkemesinde dava açılması gerektiğine karar vermiştir. Ancak Yargıtay iş bu davanın soybağının tespitine yönelik değil nüfus kaydının tespitine yönelik olduğuna hükmederek ilk derece mahkemesinin görevsizlik nedeniyle usulden red kararını bozmuştur⁸³.

1.5.1.2. Çocuk ve Baba Bakımından Evlilik ile Soybağı Kurulmasıyla İlişkisi

Türk Medeni Kanunu’muza göre çocuğu doğuran kadının çocuğun annesi olduğu kabul edilmektedir. Anne ile çocuk arasında soybağının belirlenmesi kolaydır. Ancak kadının kiminle birliktelik yaşadığının belirlenmesi her zaman kolay olmayabilir⁸⁴. Hukuki açıdan soybağı kurulan kişi bazı hallerde çocuğun genetik babası olmayabilir. Örneğin; tanıma beyanında bulanacak kişi ile soybağı kurulacak çocuk arasında genetik bağıllık olup olmadığı şartı aranmaz. Bu nedenle de baba ile soybağı kurulması daha farklı şartlara tabi olmaktadır.

Çocuk ile baba arasında soybağının kurulması halleri kanunda açıkça sayılmıştır. Baba ile soybağı Türk Medeni Kanunu 282. maddesinin 2. fıkrasına göre ana ile evlilik, tanıma, babalık hükmü ile kurulabilmektedir⁸⁵. Çalışmamızın konusu olan tanıma sonraki bölümde detaylı olarak ele alınacaktır⁸⁶.

Kanun koyucu anne ile evlilik halinde kurulan soybağını iki durum için ayrı ayrı ele alır. Ana ile evlilik içerisinde doğan çocuk ve ana ile evlilik dışında doğan çocuk için farklı hükümler mevcuttur. Evlilik içinde doğan ya da evlilik içinde ana rahmine düşen çocuk için döllenmenin cinsel ilişki yolu ile gerçekleşmiş olma zorunluluğu bulunmamaktadır. TMK 285. maddesi

⁸²Yargıtay 18. HD. 06.06.2013 T., 2013/8202 E., 2013/9880 K. sayılı kararı, Legalbank (Erişim:14.06.2025)

⁸³ Zengin Özküçükparlak, “Taşıyıcı Annelik”, s. 89.

⁸⁴ Baygın, Soybağı Hukuku, s. 20.

⁸⁵ Erdem ve Makaracı Başak, s. 339.

⁸⁶ Detaylı bilgi için bkz. 2. Bölüm, 3. Bölüm.

gereğince yapay dölleme ile gebe kalınması halinde de bu süre içinde doğum yapılmışsa babalık karinesi gereğince koca çocuğun babası sayılacaktır⁸⁷. Kocanın isteği dışında spermi kullanılarak bir yapay dölleme oluşmuşsa baba yine bu kocadır. Ancak bu durumda koca, soybağının reddi davası açarak babalık karinesini çürütme imkanına sahiptir⁸⁸.

Çocuğun doğumu sonrası anne ve babanın evlenmesi halinde anne evli değilse ya da soybağının reddi davasıyla artık babalık karinesi de geçerli değilse baba ile soybağı ancak tanıma veya babalık davası ile kurulur. Evlat edinme ile kurulan soybağı biyolojik soybağına dayanmadığından incelememizin dışında kalacaktır.

Türk Medeni Kanunu’nun 285. maddesine göre;

“Evlilik devam ederken veya evliliğin sona ermesinden başlayarak üçyüz gün içinde doğan çocuğun babası kocadır.

Bu süre geçtikten sonra doğan çocuğun kocaya bağlanması, ananın evlilik sırasında gebe kaldığının ispatıyla mümkündür.

Kocanın gaipliğine karar verilmesi hâlinde üçyüz günlük süre, ölüm tehlikesi veya son haber tarihinden işlemeye başlar.”

Türk Medeni Kanunu’muza göre evlilik içinde doğan ya da evlilik içinde ana rahmine düşen çocuğun babası karine olarak kocadır. Babalık karinesine göre çocuğun babası, ana ile evli olan kocadır⁸⁹. Bu karineye göre çocukla baba arasında soybağı doğrudan kurulacağından tanıma ya da babalık davası ile tekrar soybağı kurulmaz. Ancak bu karine kesin olmadığından aksi ispatlanabilir. Kanun koyucu birçok karineye yer vermişse de günümüz gelişen teknolojisi ile beraber bu karineler yerini genetik incelemelere bırakmıştır.

Türk Medeni Kanunu’muz m. 285/1’e göre evlilik devam ederken veya evliliğin sona ermesinden itibaren üç yüz günlük süre sonunda çocuk

⁸⁷ Baygın, *Soybağı Hukuku*, s. 25.

⁸⁸ Baygın, *Soybağı Hukuku*, s. 26.

⁸⁹ Zevkliler, Cumalıoğlu ve Acabey, s. 343; Öztan, *Aile Hukuku*, s. 873.

dünyaya gelmişse anne ile evli olan kocayla çocuk arasında soybağı kurulur. Bu fıkra aslında Roma Hukukundaki “*pater is est quam nuptiae demonstrant*” (*baba evliliğin gösterdiği kişidir*) kuralından gelmektedir⁹⁰.

Türk Medeni Kanunu’nuzun 132. maddesi kadının evliliğin sona ermesinden itibaren üç yüz gün geçmedikçe evlenmesine engel olsa da kadının bu üç yüz günlük sürede evlenmesi ve çocuk dünyaya getirmesi durumunda babalık karineleri çakışacaktır. Çocuk hem üç yüz günlük sürenin geçmemesi sebebiyle sona eren evlilikteki kocaya hem de halihazırda geçerli olan evlilikteki kocaya soybağı ile bağlanacaktır. Bu durumu kanun koyucu öngörerek Türk Medeni Kanunu’nuzla karinelerin çakışması başlığı altında düzenlemiştir.

Türk Medeni Kanunu’nun 290. maddesine göre;

C. Karinelerin çakışması

“*Madde 290- Çocuk evliliğin sona ermesinden başlayarak üçyüz gün içinde doğmuş ve ana da bu arada yeniden evlenmiş olursa, ikinci evlilikteki koca baba sayılır. Bu karine çürütülürse ilk evlilikteki koca baba sayılır.*”

Bu hükme göre bu durumda kural olarak ikinci evlilikteki koca baba sayılmış olacak eğer ki bu karine çürütülmüş olursa ya da çocuğun soybağı baba olarak bağlandığı kişi tarafından reddedilirse o halde ilk evlilikteki koca baba kabul edilecektir ve bu evlilikteki koca ile çocuk arasında soybağı kurulacaktır⁹¹.

Kadının ilk evliliğin sona ermesinden itibaren üç yüz gün geçmeden iki doğum yapması halinde ikinci çocuk açısından evlilik devam ederken ana rahmine düşmesi mümkün olmayacağından babalık karinesinin işlemesi gündeme gelmeyecek bu sebeple ikinci evlilikteki koca şüphesiz baba kabul edilecektir⁹². Babalık karinesi için şekil itibariyle bir evlilik gerçekleşmiş

⁹⁰ Baygın, *Soybağı Hukuku*, s. 21.

⁹¹ Dural, Ögüz ve Gümüş, s. 259; Öztan, *Aile Hukuku*, s. 876; Özdemir ve Ruhi, s. 759.

⁹² Dural, Ögüz ve Gümüş, s. 257; Özdemir ve Ruhi, s. 760.

olması yeterlidir. Çocuğun genetik baba olup olmadığı hukukumuzda göre aranmaz.

Çocuk ve baba arasında ana ile sonradan evlenme yolu ile soybağı kurulmuş olabilir. Türk Medeni Kanunu’nun 292. maddesine göre:

“E. Sonradan evlenme

I. Koşulu

Madde 292- Evlilik dışında doğan çocuk, ana ve babasının birbiriyle evlenmesi hâlinde kendiliğinden evlilik içinde doğan çocuklara ilişkin hükümlere tâbi olur.”

Çocuk daha önce tanıma ya da babalık hükmüyle baba ile soybağı ilişkisi kurmuşsa sonradan evlenme ile soybağı, herhangi bir değişikliğe uğramayacaktır. Sonradan evlenme halinde çocuk ile baba arasında soybağı kurulabilmesi için çocuğun başka bir erkekle arasında soybağı kurulmamış olması gerekir. Eğer başkasıyla çocuk arasında soybağı kurulmuşsa sonradan evlenilen koca ile çocuk arasında soybağı kurulması mümkün olmayacaktır⁹³. Çocuğun anne ve babasının evlenmesi, bu kişilerin evlilik dışında doğmuş tüm sağ ve ölmüş çocukları ile de soybağının kurulmasının sağlar⁹⁴. Bu durumda çocuk ile baba arasında başkaca tanıma ya da hakim hükmüne gerek yoktur. Evlilik akdi ile soybağı kendiliğinden kurulmuş olur⁹⁵. Daha önce tanıma ya da babalık hükmü ile soybağı kurulmuşsa sonradan evlenme ile soybağı kurulması hukuken başka bir etki yaratmaz. Sonradan evlenme yoluyla kurulan soybağında evlenen erkeğin çocuğun genetik babası olup olmadığı aranmadığından ana ile evlenen erkek, çocuğun genetik babası değilse de çocuk ile koca arasında soybağı kurulmuş olacaktır⁹⁶. Bu durumda bu soybağına ancak Türk Medeni Kanunu’nuzun 294. maddesine itirazda bulunulması gerekir. Madde hükmüne göre ana ve babanın yasal mirasçıları, çocuk ve Cumhuriyet Savcısı, çocuğun ölmüş ya da ayırt etme gücünü sürekli

⁹³ Dural, Ögüz ve Gümüş, s. 277; Özdemir ve Ruhi, s. 238.

⁹⁴ Dural, Ögüz ve Gümüş, s. 277; Özdemir ve Ruhi, s. 238.

⁹⁵ Zevkliler, Cumalıoğlu ve Acabey, s. 371.

⁹⁶ Aydınçık Midyat, “Genetik Babanın Türk Soybağı Hukukundaki Yeri”, *İstanbul Hukuk Mecmuası*, C. 80, S. 2 (2022), ss. 469.

olarak kaybettiği halde çocuğun altsoyu, soybağının kurulmasına bunu öğrenmelerinden itibaren bir yıl içinde itiraz edebilirler. Çocuğun altsoyunun dava hakkı ise tali niteliktedir. Bu sebeple çocuğun ölümü ya da ayırt etme gücünün sürekli kaybı halinde iptal davası açma hakları bulunmaktadır⁹⁷. Burada ilgililer sonradan evlenme ile kurulan soybağına itiraz edip iptal davası açtığından soybağının reddi ve tanımanın iptalinde olduğu gibi buradaki iptal davası da bozucu yenilik doğuran dava niteliğindedir ve mahkeme kararı geçmişe etkili olacak şekilde soybağını ortadan kalkmış olur⁹⁸.

TMK m. 294/3 atfıyla sonradan evlenme ile kurulan soybağının iptali davası için de tanımanın iptaline ilişkin hükümler kıyasen uygulanacaktır. Ancak bu itiraz yolunda tanımanın iptalinden farklı olarak davacı sıfatı yerine itiraz eden sıfatı verilmiştir. Biyolojik babaya tali nitelikte soybağının reddi davası açma hakkı ve şartsız tanımaya itiraz hakkı tanınmış olmasına rağmen sonradan evlenme yoluyla kurulan soybağına itiraz hakkının biyolojik babaya verilmemiş olması kıyasen uygulanan hükümlerdeki çelişkiyi göstermektedir⁹⁹.

Doğumdan önce annenin başka bir erkekle evlenmiş olması halinde biyolojik babanın soybağının reddi davası açma hakkı bulunurken annenin doğumdan sonra evlenmiş olması halinde biyolojik babanın itiraz ya da iptal hakkı bulunmayacaktır. Aynı şekilde çocuğu başka bir erkek tanıdıysa bu halde biyolojik baba tanımanın iptalini de talep edebilecektir¹⁰⁰. Kanımızca kıyasen uygulanan tanımanın iptali hükümleri gereğince biyolojik babaya da sonradan evlenme yolu ile kurulan soybağına itiraz hakkının verilmiş olması daha isabetli olurdu.

---

⁹⁷ Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s. 430; Erdem ve Makaracı Başak, s. 362; Akıntürk ve Ateş, s. 338.

⁹⁸ Dural, Ögüz ve Gümüş, s. 278; Öztan, *Aile Hukuku*, s. 902.

⁹⁹ Aydınçık Midyat, “Genetik Babanın Yeri”, s. 489.

¹⁰⁰ Aydınçık Midyat, “Genetik Babanın Yeri”, s. 489.

1.5.2. Tanımanın Soybağının Reddi Davası ile İlişkisi

Babalık karinesi analık gibi kesin karine teşkil etmez. Bu sebeple de babalık karinesinin çürütülebilme imkanı bulunmaktadır¹⁰¹. TMK 285. maddesi gereği hukuken baba kabul edilen kimse çocuğun biyolojik babası olmayabilir. Bu halde biyolojik baba ile çocuk arasında tanıma yoluyla soybağı ilişkisi kurulabilmesi için mevcut hukuki soybağının sona ermesi gerekmektedir. Soybağının reddi davası da baba ile çocuk arasındaki soybağının kaldırılarak babalık karinesinin çürütülmesi amacıyla açılan bozucu yenilik doğuran bir dava türüdür¹⁰². Soybağına ilişkin davalar kamu düzeni ilgilendirdiğinden re'sen araştırma ilkesi bulunmaktadır¹⁰³. Taraflar serbestçe tasarruf edemez bu nedenle hakim de delilleri mahkemeye getirme yükümlülüğü bulunmaktadır¹⁰⁴. Soybağının reddi ancak TMK 289. maddesinde yer alan hak düşürücü süre içerisinde açılan bir dava ile gerçekleştirilecektir. Tanımanın gerçekleşmesi için baba tek taraflı irade beyanı ile çocuk ile arasında soybağı kurabilmekteyken evlilik birliğindeki koca tek taraflı irade beyanıyla çocuğun soybağını reddedemez. Bu davanın kabulü ile çocuk ile baba arasındaki soybağı ortadan kalkar bu ve çocuk soybağı olmayan çocuk haline gelir.

Soybağının reddi davası açma hakkı tıpkı tanımanın iptalinde olduğu gibi kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardandır. Bu nedenle sınırlı ehliyetliler de tek başına bu davayı açabilir¹⁰⁵.

Görüleceği üzere kanun koyucu soybağının reddini dava etme hakkını ana, çocuk ve kocaya tanımışken tanımanın iptalini dava etme hakkı kocaya verilmemiştir. Tanımanın iptali davası açma hakkından farklı olarak kocanın kendi soybağından olmayan çocuğa karşı soybağının reddi davasını açma hakkı bulunmaktadır. Ayrıca kanun koyucu tanımanın iptalini dava hakkını

¹⁰¹ Zevkliler, Cumalıoğlu ve Acabey, s. 348; Baygın, *Soybağı Hukuku*, s. 26.

¹⁰² Dural, Ögüz ve Gümüş, s. 260; Zevkliler, Cumalıoğlu ve Acabey, s. 349; Baygın, *Soybağı Hukuku*, s. 26.

¹⁰³ Feride Demirbaş, "Baba İle Çocuk Arasındaki Soybağına İlişkin Davalarda Davacı Olabilecek Kişiler", *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XXII, S. 3, (2018) ss. 6.

¹⁰⁴ Demirbaş, "Davacı Olabilecek Kişiler", s. 6.

¹⁰⁵ Dural, Ögüz ve Gümüş, s. 268; Akıntürk ve Ateş, s. 344.

Cumhuriyet savcısına ve hazineye de tanımışken soybağının reddi davasında Cumhuriyet savcısına veya hazineye böyle bir hak tanımamıştır.

Türk Medeni Kanunu'muzda çocuğun annesine soybağının reddi hakkı tanınmamıştı. Davacı olabilecek taraflar koca, çocuk, diğer ilgililer ve baba olduğunu iddia eden tarafa aitti. Ancak Anayasa Mahkemesi itiraz yoluyla önüne gelen bir davada 26/07/2023 tarihli kararı ile ilgili Türk Medeni Kanunu 286. maddesinin birinci fıkrasını Anayasanın 20. ve 40. maddelerine aykırı gördüğünden iptal etmiştir¹⁰⁶. Böylece tanınmanın iptalinde de olduğu gibi soybağının reddi için de anneye dava açma hakkı tanınmıştır. Karar gerekçesinde soybağının reddi davası açma hakkının anaya verilmemiş olmasının hak arama özgürlüğünü sınırlandıracağı, koca ile çocuk

¹⁰⁶ “... 14. Babalık karinesinin çürütülmesi amacıyla açılan soybağının reddi davasının soybağı ilişkisinin tarafları olan koca ve çocuğun özel hayatıyla doğrudan ilgili olduğu açıktır. Bununla birlikte anılan Kanun'un 291. maddesinin birinci fıkrasında kocanın altsoyu, anası, babası ile baba olduğunu iddia eden kişiye de belirli şartlarla soybağının reddi davasını açma hakkı tanınmak suretiyle anılan davanın yalnızca soybağı ilişkisinin tarafları açısından sonuç doğurmayacağı kabul edilmiştir....

16. Anayasa'nın 20. maddesine ilişkin Danışma Meclisinin kabul ettiği metnin gerekçesinde de vurgulandığı üzere özel hayat ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkı, kişinin özel ve aile hayatını kendi anlayışına göre düzenleyip yaşayabilmesini gerektirir. Bu bağlamda koca ile çocuk arasında biyolojik duruma aykırı bir soybağı ilişkisinin mevcut olması koca ve çocuğun yanı sıra ananın da özel hayatına yönelik sonuçlar doğurabilecek niteliktedir. Başka bir ifadeyle babalık karinesinin ortaya çıkardığı sonuçların çocuğu doğuran kadının özel hayatıyla herhangi bir ilgisinin bulunmadığını söylemek mümkün değildir. Dolayısıyla çocuk ile biyolojik baba olmayan koca arasında kurulan soybağı ilişkisinin ortadan kaldırılmasında çocuğun anasının özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkı bağlamında menfaati bulunmaktadır. Bu itibarla çocuğun biyolojik babası olmayan kocanın karine olarak baba olduğunun kabul edilmesinin ananın özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkını ihlal edebileceği sonucuna ulaşılmıştır....

18. Anayasa'nın 40. maddesinin birinci fıkrasında “Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlâl edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir.” denilmiştir. Anılan hükme göre kişilerin yargı makamları ile idari makamlar önünde haklarını arayabilmelerine kolaylık ve imkân sağlanması anayasal bir zorunluluktur. Bu zorunluluk, temel hak ve özgürlüğü ihlal edilen ya da ihlal edildiğini iddia eden kişilerin ilgili yargı veya idari merciler nezdinde şikâyetlerini dile getirmesi hususunda devlete gerekli ve yeterli mekanizmaları oluşturarak uygun koşulları sağlama yükümlülüğü getirmektedir (AYM, E.2019/102, K.2019/99, 25/12/2019, § 16). Bu itibarla ana tarafından davacı sıfatıyla çocuğun biyolojik babasının koca olmadığı ileri sürülerek babalık karinesinin çürütülmesi için yargı mercilerine başvurulmasına imkân tanımayan kural, özel hayata saygı gösterilmesini isteme hakkı bağlamında etkili başvuru hakkını ihlal etmektedir.

25. Açıklanan nedenle kural, Anayasa'nın 20. ve 40. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir...” Resmi Gazete, 32345 (20/10/2023). Anayasa Mahkemesi 26/07/2023 T., 2023/37 E., 2023/140 K., Legalbank (Erişim: 11.04.2025). Bu konuda hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Türkmen, Ahmet: “ Özellikle Medeni Hukuk Perspektifinden Anayasa Mahkemesinin “Ananın Soybağının Reddi Davası Açamaması” ve “Evlat Edinmede Ana Baba Adı” Meseleleriyle İlgili 26.7.2023 Tarihli İptal Kararları Üzerine Düşünceler”, *Terazi Hukuk Dergisi*, S. 207 (2023), ss. 54-69.

arasında biyolojik duruma aykırı olarak bir soybağı ilişkisi kurulmuş olmasının annenin de özel hayatına etki edeceği sarıh şekilde ortada olacağından çocuğun annesinin özel hayatına da saygı gösterilerek menfaati olduğunu kabul etmek gerektiği belirtilmiştir. Biyolojik baba olmayan kocanın baba olduğunun kabulü halinde annenin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkının ihlal edileceği belirtilmiştir. Anayasanın 40.maddesi gereğince kendisine tanınan hak ve hürriyetlerin ihlali halinde herkesin yetkili makama başvurmasına imkan sağlanmasının isteme hakkı bulunmaktadır. Çocuğun biyolojik babası olmayan koca ile soybağı ilişkisi kurulmuş olduğunda ise annenin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkı ihlal edileceğinden yargı mercilerine başvuru hakkı bulunması gerekmektedir.

Anayasa Mahkemesi'nin bu kararının isabetsiz olduğuna dair görüşler de bulunmaktadır. Bu görüşe Almanya ve İsviçre Medeni Kanunu'nda anneye ve biyolojik babaya “*eli kirli olan hak arayamaz*” ilkesi gereğince bu hakkın tanınmamış olduğu, zina yapan anne ve biyolojik babaya bu hakkın tanınmaması gerektiği yönündedir¹⁰⁷. Doktrindeki diğer bir görüşe göre ise burada asıl üzerinde durulması gereken annenin ahlaki davranışından ziyade çocuğun gerçek babasının kim olduğunun tespiti¹⁰⁸. Annenin ahlaka aykırı davranışı çocuğun üstün menfaatinin önüne geçemez¹⁰⁹. Biz de bu görüşe katılıyoruz. Anneye de dava açma hakkı verilerek annenin korunması gereken hak özgürlüğünün yanında asıl çocuğun üstün menfaati korunmuş olup çocuğun biyolojik babaya soybağı ile bağlanabilme ihtimali kolaylaştırılmıştır.

Çocuğun biyolojik babası ile soybağı kurabilmek için öncelikle kanunen kendisiyle soybağı bulunan kocaya karşı iş bu davayı açması gerekir. Çocuğun biyolojik babası eğer ki tanıma beyanında bulunacaksa çocuğun soybağının diğer erkeklerle ortadan kaldırılmış olması gerekir. Önceki 743 sayılı Medeni Kanunu'muzda çocuğa soybağının reddi davası açma hakkı verilmemişti. Bu da doktrinde çocuğun da bu davayı açma hakkının olduğu

¹⁰⁷ Zevkliler, Cumalıoğlu ve Acabey, s. 366.

¹⁰⁸ Öztan, *Aile Hukuku*, s. 884; Türkmen, “İptal Kararı Üzerine Düşünceler”, s. 60.

¹⁰⁹ Türkmen, “İptal Kararı Üzerine Düşünceler”, s. 60.

görüşünün ortaya çıkmasına neden olmuştur¹¹⁰. Önceki Medeni Kanunu'muz döneminde ortaya çıkan tartışmalar ve doktrindeki görüşler sonrası yeni 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'muz ile üstün tutulan genetik kökene bağlılık ve çocuğun yararının gözetilmesi ilkeleri uyarınca çocuğa iş bu davayı açma hakkı verilmiştir.

Türk Medeni Kanunu'muz tanımanın iptalinde de olduğu gibi koca ve çocuk dışındaki kişilere de bazı haller çerçevesinde soybağının reddi davası açma hakkı tanımıştır. Bu kişiler doğrudan kişisel menfaat elde edecek kişiler olmalıdır¹¹¹. Dava açma hakkına sahip olan kişiler kocanın anası, babası, altsoyu ve baba olduğunu iddia eden kişidir. Bu kişilerin dava hakkı kocadan miras yoluyla geçen bir hak değildir doğrudan kendilerine ait olan bir haktır¹¹². Ancak kanunun verdiği bu hak tali niteliktedir. Bu sebeple kocanın dava hakkı olmadığı ya da dava hakkının düştüğü durumlarda yakınlarına da böyle bir hak tanınamayacaktır.

Hukukumuzda soybağının reddi davası açma hakkı baba olduğunu iddia eden tarafa da verilmiştir. İsviçre Hukukunda biyolojik babaya soybağının reddi davası açma hakkı tanınmamıştır. Babalık karinesi ile kurulmuş olan soybağı var olduğu müddetçe genetik baba ile soybağı kurulması mümkün değildir. Ancak 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'muzla bazı şartlar dahilinde biyolojik babaya da tali nitelikte soybağının reddi davası açma hakkı tanınmıştır. Aile esenliğinin yabancı bir erkek tarafından bozulacak olması nedeniyle biyolojik babaya bu hakkın verilmesini eleştirenler bulunmaktadır¹¹³. Bu görüşe göre bu hak biyolojik babaya verilecekse de bu hakkın evliliğin sona ermesinden itibaren üç yüz gün içinde doğan çocuklar hakkında tanınması gerektiği yönündedir¹¹⁴. Ancak biyolojik babaya bu hakkın tanınmasını genetik kökene bağlılık ilkesi gereğince gerekli bulanlar da bulunmaktadır ki kanun koyucu da bu görüşü benimseyerek dava açma hakkını biyolojik babaya vermiştir¹¹⁵. Burada soybağı reddedilerek

---

¹¹⁰ Akıntürk ve Ateş, s. 345; M. Kemal Oğuzman ve Mustafa Dural, *Aile Hukuku*, İstanbul: Filiz Kitabevi, 2001, s. 219.

¹¹¹ Demirbaş, "Davacı Olabilecek Kişiler", s. 7.

¹¹² Zevkliler, Cumalıoğlu ve Acabey, s. 364.

¹¹³ Baygın, *Soybağı Hukuku*, s. 35.

¹¹⁴ Baygın, *Soybağı Hukuku*, s. 35.

¹¹⁵ Serozan, *Çocuk Hukuku*, s. 188.

çocuk ile gerçek baba arasında soybağı kurulacak bunun için de tanıma yoluna başvurulacak ise tıpkı tanımanın iptalinde baba olduğunu iddia eden tarafın dava hakkı olduğu gibi soybağının reddinde de bu kişiye dava hakkı verilmesi isabetli olmuştur.

Soybağının reddi dava açma süresi tanımanın iptali dava açma süreleriyle aynıdır. Koca bakımından öğrenme tarihinden itibaren, anne için doğumdan itibaren, çocuk için ise ergin olduğu tarihten itibaren bir yıldır (TMK m. 289). İlgili maddede yer alan kocanın soybağının reddi davası açma süresine ilişkin “ *Herhalde doğumdan başlayarak 5 yıl...* ” ibaresi Anayasa Mahkemesince “ *kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkının özünü zedeler nitelik taşıdığı* ” ve “ *kocanın temel hak ve özgürlüklerini hukuk devleti ve adaleti ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlandırdığı* ” gerekçeleri ile iptal edilmiştir¹¹⁶. Koca, doğumun üzerinden geçen herhangi bir süreye tabi olmadan baba olmadığını ya da ananın gebe kalma sırasında başka bir erkekle cinsel ilişkide bulunduğunu öğrenmesinden itibaren bir yıl içinde soybağının reddi davası açabilecektir¹¹⁷.

Anayasa Mahkemesinin soybağının reddi davası yönünden beş yıllık üst süreyi kaldırmış olması ancak ilgili bölümde ayrıntısıyla açıklayacağımız tanımanın iptalinde yer alan “herhalde beş yıllık” süreyi kaldırılması yönünde yapılan itirazı anayasaya aykırı bulmayarak reddetmiş olması ise kanaatimizce çelişki yaratmıştır¹¹⁸.

Soybağının reddi kararı ilerleyen bölümde açıklayacağımız üzere tanımanın iptalinde olduğu gibi bozucu yenilik doğuran bir karardır¹¹⁹. Hüküm kesinleştğinde çocuk ile koca arasındaki soybağını geçmişe etkili olarak çocuğun doğumundan itibaren ortadan kaldırır¹²⁰. Bu durumda çocuğun başka bir erkekle soybağı kurulabilmesi mümkün hale gelecektir. Örneğin; tanıma beyanında bulunacak kişi çocuğu tanıyabilir ve bu tanıma beyanı geçerli kabul edilir. Ancak bu dava sonuçlanmadan çocuğun başka bir erkekle olan soybağı devam edeceğinden tanıma beyanında bulunulması

¹¹⁶ Resmi Gazete, 27369 (07.10.2009). Anayasa Mahkemesi 25.06.2009 T., 2008/30 E., 2009/96 K. sayılı kararı, Legalbank (Erişim: 10.03.2025)

¹¹⁷ Akyüz, s. 150.

¹¹⁸ Detaylı bilgi için bkz. 3. Bölüm, 3.2.4.

¹¹⁹ Detaylı bilgi için bkz. 3. Bölüm, 3.4.

¹²⁰ Dural, Ögüz ve Gümüş, s. 276; Öztan, *Aile Hukuku*, s. 898.

mümkün değildir. Çocuk baba ile soybağı kaldırıldığında nesepsiz hale gelir ancak ana ile soybağı devam eder. Evlilik dışı doğmuş bir çocuğun statüsüne dahil olur¹²¹.

1.5.3. Tanımanın Babalık Davası ile İlişkisi

Türk Medeni Kanunu evlilik dışı çocuğun babası tarafından rıza ile tanınmaması halinde anne ve çocuğa, babalık davası açma hakkı tanımıştır.¹²² Çocuk doğduğu sırada çocuğun anne ve babası evli değilse ancak çocuğun babası biliniyorsa çocuk ile baba arasındaki soybağı kendiliğinden kurulamayacağından kanun koyucu bu durum için tanıma ve babalık davasını öngörmüştür. Babalık davası da evlilik dışı doğan çocuğu babası eğer ki tanımıyorsa çocuğun ya da annenin dava yoluna başvurarak baba ile çocuk arasında soybağı kurulması için başvurması gereken hukuki yol olarak kabul edilmektedir¹²³.

Dava açma hakkı yalnızca ana ve çocuktur. Ana veya çocuk ayırt etme gücüne sahip küçük ya da kısıtlıysa da bu dava hakkı kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğundan ana veya çocuk bakımından bizzat kullanılabilir. Ana ve çocuk beraber dava açabilecekleri gibi ayrı ayrı da dava açabilirler. Bu kişiler birbirlerinden bağımsız dava açabildiklerine göre birinin açtığı davanın kaybedilmesi ya da dava açma hakkından feragat etmesi diğerini etkilemez¹²⁴. Burada tanımanın iptalinden farklı olarak dava açma hakkı ana ve çocuk dışında diğer kişilere verilmemiştir.

Bu dava sonucunda çocuğun babası ile arasında soybağı kurulmuş olduğundan verilen hüküm yenilik doğurucu nitelikte olmaktadır. Babalık davasının açılabilmesi için tıpkı tanıma beyanında bulunabilmek için gerekli olan çocuğun baba tarafından bir soybağının bulunmaması şartı aranır. Çocuğun başka bir erkekle soybağı bulunmakta ise babalık davası açılması

---

¹²¹ Öztan, *Aile Hukuku*, s. 898.

¹²² Baygın, *Soybağı Hukuku*, s. 71.

¹²³ Serozan, *Çocuk Hukuku*, s. 211.

¹²⁴ Dural, Ögüz ve Gümüş, s. 292; Zevkliler, Cumalıoğlu ve Acabey, s. 381-382.

mümkün değildir. Aynı zamanda bu sırada çocuk ile anne arasında da soybağının kurulu olması gerekmektedir¹²⁵.

Babalık davasındaki ispat yükü, tanımanın iptalinin anne ve çocuk dışındaki diğer kişilerce açılması halindeki gibidir. Bu davalarda davalı erkeğin ana ile cinsel ilişkide bulunup bulunmadığı ve çocuğun bu cinsel ilişkinin ürünü olup olmadığının ispatı gerekmektedir¹²⁶. Babalık davasında doğrudan davacı taraf genetik incelemeler yoluyla davalının babalığını ispatlayabilir. Ancak bu yola başvurulmamış ya da başvurulmak istenmemişse babalığın ispatı babalık karinesi düzenlenmesine göre ispatlanacaktır¹²⁷. Cinsel ilişkinin ispatı her türlü delille mümkündür. Sonraki bölümde açıklayacağımız üzere tanımanın iptalini anne veya çocuğun açması halinde kanun koyucu ispat yükünü hafifletmiştir. Anne ya da çocuğun ispat yükü tanıyanın gebe kalma dönemi içerisinde anne ile cinsel ilişkide bulunduğu dair inandırıcı kanıtlar göstermesinden sonra başlayacağından babalık davasındaki ispat yükü kadar ağır değildir¹²⁸.

Annenin açacağı babalık davasında hak düşürücü süre tanımanın iptalinde olduğu gibi bir yıldır. (TMK m. 303) Bir yıllık hak düşürücü süre doğumdan itibaren başlar. Ancak eğer çocuğun başka biriyle soybağı varsa bu bir yıllık süre soybağının kaldırılmasından itibaren başlar. Bu süre hak düşürücüdür. Anne bu süre içerisinde babalık davası açmamışsa bir daha bu davayı açma hakkı bulunmaz. Bu durumda çocukla baba arasında soybağı herhangi bir süreye bağlı olmayan tanıma yolu ile kurulabilir.

Çocuğun başka bir erkekle soybağı varsa ikinci bir soybağı kurulamayacağından tanıma beyanında bulunmada gerekli olduğu gibi ancak soybağı ortadan kalktıktan sonra herhangi bir süre olmadan babalık davası açılabilmektedir.

---

¹²⁵ Öztan, *Aile Hukuku*, s. 869; Serozan, *Çocuk Hukuku*, s. 126; Baygın, *Soybağı Hukuku*, s. 12; Baba yönünden soybağı kurulabilmesi için önce anne yönünden soybağının kurulmuş olmasının çocuğun menfaatinin üstün tutulması ilkesine ters düşeceği yönündeki aksi görüş için bkz. Çilenti Konuralp, s. 2079-2080.

¹²⁶ Akıntürk ve Ateş, s. 292.

¹²⁷ Dural, Ögüz ve Gümüş, s. 295.

¹²⁸ Detaylı bilgi için bkz. 3. Bölüm, 3.2.3.

Belirtmek gerekir ki eğer ki babalık davası sırasında davalı olan erkek dava süresi içerisinde tanıma beyanında bulunursa bu halde soybağı kurulacağı ve babalık davası konusuz kalacağından babalık davası düşer.

1.5.4. Tanımanın Evlat Edinme ile İlişkisi

Evlat edinme, tıpkı babalık davası ve tanımada olduğu gibi soybağı kurulmasının bir yoludur. Ancak burada baba ile çocuk arasında evlat edinmeyle tanıma ve babalık davasında olduğu gibi doğal bir soybağı değil yapay bir soybağı kurulur. Evli eşlerin yalnızca birlikte evlat edinmesi mümkünken tanıma beyanında bulunacak babanın eşinin rızasını aramadan çocuğu tanıyabilmesi tanımayı evlat edinmeden ayırır¹²⁹.

Evlilik içinde doğan bir çocukla ana baba arasındaki ilişki nasılsa evlat edinme yoluyla kurulan evlatlık ile evlat edinen arasında ilişki de böyledir¹³⁰. Ancak evlat edinme ile kurulan soybağı kan bağına dayanmadığından hısımlık sadece evlat edinen ile evlatlık arasında doğacaktır¹³¹. Evlatlık evlat edinenin kan ve kayın hısımlarıyla hısımlık olamaz, evlat edinen de evlatlığın hısımları ile hısımlık ilişkisi kuramaz¹³².

Evlatlık, evlat edinene evlat edinenin başka çocukları varsa onlar gibi mirasçı olur. Ancak bu mirasçılık tek taraflı olacaktır. Evlatlık, evlat edinene mirasçı olarsa da evlat edinen, evlatlığa mirasçı olamaz. Öyle ki eşler birlikte evlat edinmemişse evlatlık sadece evlat edinene mirasçı olacaktır. Evlat edinenin eşi ile evlatlık arasında herhangi bir mirasçılık ilişkisi söz konusu olamaz. Eğer ki evlat edinene mirasçılıktan düşen bir miras varsa buna da halefiyet ile mirasçı olması mümkün değildir. Soybağının tanıma yerine evlat edinme ile kurulduğu hallerde hısımlığın dar kapsamlı kalması, mirasçılığın tek taraflı olması gibi durumlar çocuk için dezavantaj oluşturmaktadır. Baba çocuk ile tanıma yoluyla doğal soybağı

¹²⁹ Serozan, *Çocuk Hukuku*, s. 204.

¹³⁰ Zevkliler, Cumalıoğlu ve Acabey, s. 394.

¹³¹ Akıntürk ve Ateş, s. 391.

¹³² Zevkliler, Cumalıoğlu ve Acabey, s. 401; Akıntürk ve Ateş, s. 391; Dural, Ögüz ve Gümüş, s. 325.

kurduğunda hısımlık ilişkisi ve mirasçılığın çift taraflı olması kanımızca çocuk için evlat edinmeye kıyasla daha avantajlı görünmektedir.

2. BÖLÜM

TANIMANIN ŞARTLARI ve HÜKÜMLERİ

2.1. Tanımanın Şartları

2.1.1. Tanımanın Asli Şartları

2.1.1.1. Tanıyanın Biyolojik Baba Olması

Türk Medeni Kanunu'muza göre tanıyan kişinin çocuğun biyolojik babası olması zorunludur¹³³. Çocuğun biyolojik babası tek taraflı bir hukuki işlemle kanunun belirttiği şartlara uyarak evlilik dışı doğmuş olan çocuğu ile soybağı kurmuş olur.

743 sayılı önceki Medeni Kanunu'muz biyolojik babanın ölümü halinde ya da sürekli ayırt etme gücünden yoksun olması halinde biyolojik babanın babasına da tanıma yetkisi vermişse de 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'muz ile biyolojik babanın babasına verilen bu yetki kaldırılmıştır¹³⁴. Hükmün gerekçesine göre biyolojik babanın ölümü ya da sürekli ayırt etme gücünün kaybı halinde ana veya çocuk babalık davası açma imkanına sahip olduğundan biyolojik babanın babasına bu yetkinin verilmesine gerek kalmamıştır. Baba hayatta değilse çocuk yararına olarak tanıma kişisel sonuçlar yaratacağından bu hak babanın babasına tanınamaz¹³⁵. Tanıma beyanının kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğu düşünüldüğünde yapılan düzenlemenin yerinde olduğunu söylemek gerekir. Tıpkı evlenecek kişinin evlenmenin anlam ve önemini idrak edecek yeteneğe sahip olması gerektiği aksi halde ayırt etme gücünden yoksun olması sebebiyle evlenme engeli ile karşılaşacağı gibi tanıma beyanında bulunacak kişinin de tanımanın anlam ve önemini idrak edecek yeteneğe sahip olması gerekir aksi halde ayırt etme gücünden yoksunsa tanıma beyanında bulunamaz. Bu nedenle biyolojik baba eğer hayatta değilse ya da sürekli ayırt etme gücü kaybı varsa çocuğun büyükbabasının tanıma hakkı olmadığından çocuğun tanınması mümkün

---

¹³³ Akıntürk ve Ateş, s. 288; Zevkliler, Cumalıoğlu ve Acabey, s. 376; Akyüz, s. 155; Baygın, *Soybağı Hukuku*, s. 63.

¹³⁴ Özdemir ve Ruhi, s. 769.

¹³⁵ Hatemi, *Aile Hukuku*, s. 165.

değildir¹³⁶. Böyle bir durumda biyolojik baba ile soybağı anne ya da çocuğun açacağı babalık davası sonucu verilen babalık hükmü ile kurulabilir¹³⁷.

2.1.1.2. Çocuğun Tanınması için Yasal Engel Olmaması

Evlilik içinde ya da evliliğin sona ermesinden itibaren üç yüz gün içinde doğmuş çocuğun soybağı annesinin kocası ile kurulmuş olur. Bu nedenle çocuğun babası olduğunu iddia eden kişi tarafından çocuk tanınmaz. Tanıma işlemi ancak soybağı koca tarafından reddedilmişse ya da başka şekilde geçersiz olmuşsa mümkün olabilir¹³⁸. Bu durumda baba olduğunu iddia eden, çocuk ya da diğer ilgililer tarafından soybağının reddi davası açılması gerekmektedir. Dava sonunda kocanın baba olmadığına karar verilirse koca ile çocuk arasındaki soybağı ortadan kalkmış olacağından çocuk ile çocuğun biyolojik babası arasında soybağı kurulabilecektir. Yine annenin daha sonra başka biriyle evlenmiş ve çocuk ile soybağı bu erkek arasında kurulmuş olması durumunda da ancak koca ile çocuk arasındaki soybağı kaldırıldıktan sonra çocuk ve biyolojik baba arasında soybağı tanıma yoluyla kurulabilir.

Doktrinde kabul edilen görüşe göre anne yönünden soybağı tespit edilemeyen çocuğun baba tarafından da tanınması mümkün değildir¹³⁹. Ancak yukarıda detaylı şekilde açıkladığımız üzere günümüz gelişen teknolojisi ile beraber anne ile soybağı kurulmamış olsa da baba ile soybağı kurulmasının mümkün hale geldiği görüşündeyiz¹⁴⁰.

Çocuk eğer ki başkaca bir erkek tarafından evlat edinilmişse ya da evli çiftler tarafından evlat edinilmişse doktrinde bir görüş evlat edinme ile soybağı ilişkisi kurulduğundan çocuğun bir daha tanınamayacağını savunmaktadır¹⁴¹. Bazı yazarlar ise hukukumuzda tam evlat edinme sistemi olmadığından bir başkası tarafından evlat edinilen çocuğun kan bağına

---

¹³⁶ Zevkliler, Cumalıoğlu ve Acabey, s. 375; Baygın, *Soybağı Hukuku*, s. 64.

¹³⁷ Özdemir ve Ruhi, s. 769.

¹³⁸ Zevkliler, Cumalıoğlu ve Acabey, s. 375.

¹³⁹ Dural, Ögüz ve Gümüş, s. 282; Baygın, *Soybağı Hukuku*, s. 59; Öztan, *Aile Hukuku*, s. 910.

¹⁴⁰ Detaylı bilgi için bkz. 1. Bölüm, 1.3.

¹⁴¹ Öztan, *Aile Hukuku*, s. 910.

dayanan bir soybağı ilişkisi kurulmuş olmadığından sonradan tanınabileceği görüşünü savunmaktadır¹⁴². Biz de bu görüşe katılmaktayız. Hukukumuzda evlat edinme yolu ile kurulan bir soybağı varken nasıl çocuğun gerçek anne ve babası ile de soybağı ilişki devam ediyorsa evlat edinme ile soybağı kuruluyken de aynı zamanda tanıma yoluyla soybağı ilişkisi kurulabilmesi mümkün olmalıdır. Evlat edinme yapay yolla kurulan bir soybağı olup kan bağına dayanmaz. TMK 295/3 maddesi ile başka bir erkekle soybağı bulunan çocuğun tanınamayacağı belirtilmişse de burada kan bağına dayanan soybağını kastedildiği kanaatindeyiz. Kanunun özü evlat edinme ile kurulan yapay soybağını kapsamamaktadır ve yapay soybağı kurulmuş olsa da tanıma ile de kan bağına bağlı olarak soybağı kurulabilmelidir.

Çocuk evlat edinilmişse ve evlat edinen kişi kendisinin çocuğun gerçek babası olduğunu öğrenmişse bu halde çocuk ile başka erkek arasında soybağı varsa bu durumda bu soybağı kalkmadan çocuğun gerçek babası olan evlat edinen ile çocuk arasında kan bağına dayanan soybağı kurulamaz. Başka bir erkekle çocuk arasında soybağı bulunmuyorsa evlat edinen öz çocuğunu tanıyabilir¹⁴³.

Eğer ki çocuk mümkün olmamasına rağmen iki kişi tarafından tanınmışsa bu tanımadan ilki ile soybağı kurulmuş olacağından sonraki tanıma işlemi çocuğun başka bir erkekle daha önce soybağı kurulmuş olması nedeniyle kesin hükümsüz olacaktır. Tanınacak çocuk için herhangi bir yaş sınırlaması bulunmamaktadır. Çocuk öldükten sonra tanınacaksa altsoyunun olması şartı yoktur. Tanıyan sırf miras hakkı gibi maddi menfaatleri sebebiyle çocuğu tanımak istemişse o halde tanıma işlemi hakkın kötüye kullanılması sebebiyle geçersiz olacaktır¹⁴⁴. Çocuk için daha önce babalık davası açılmış ve kaybedilmişse o halde davayı açan babanın çocuğu tanınması mümkün değildir¹⁴⁵.

---

¹⁴² Baygın, *Soybağı Hukuku*, s. 66.

¹⁴³ Genç Arıdemir, “Tanıma Yolu ile Kurulan Soybağı” s. 16.

¹⁴⁴ Öztan, *Aile Hukuku*, s. 916.

¹⁴⁵ Öztan, *Aile Hukuku*, s. 912.

2.1.1.3. Tanıyanın Ehil Olması

Tanıma kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğundan bizzat babanın tanıma işlemini yapması gerekmektedir. Tanıma yapacak babanın yerine yasal temsilci bu hakkı kullanamaz¹⁴⁶. Tam ehliyetliler tanıma beyanında bulunabilirler. Kendisine vasi atanmış kişi başka birinin rızasına gerek olmadan tanıma yapabilir ya da evli kişiler herhangi bir sınırlama olmaksızın eşin rızası dahi olmadan da tanıma işlemi gerçekleştirebilirler. Türk Medeni Kanunu tanımayı yapacak kişinin baba olduğunu açıkça belirtmiştir¹⁴⁷. Tam ehliyetsizler evlilik dışı çocuğu tanıyamaz¹⁴⁸. Yasal temsilciler de tanımanın kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olması nedeniyle tam ehliyetsiz adına tanıma işlemi gerçekleştiremez¹⁴⁹. Böyle bir durumda biyolojik baba ile soybağı ana, çocuk ya da kayyımın açacağı babalık davası sonucu verilen babalık hükmü ile kurulabilir.

TMK 295/2 hükmüne göre;

“Tanıma beyanında bulunan kimse küçük veya kısıtlı ise, veli veya vasisinin de rızası gereklidir.”

Tanıma beyanında bulunacak ayırt etme gücüne sahip ancak küçük veya kısıtlı olan kişilerin veli ya da vasisinin rızası gerekir¹⁵⁰. Tanıma yapacak baba ayırt etme gücüne sahip küçükse ve velayet altında ise velinin izni aranır. Velayet anne veya babadan birinde ise onun rızası yeterlidir. Anne ve baba birlikte velayete sahipse ikisinin de rızası aranır. Eğer ki küçük vesayet altında ise vasisinin izni yeterlidir. Vasisinin izin vermemesi halinde doktrinde vesayet dairelerine başvurulabileceği görüşü savunulmaktadır¹⁵¹. Rıza açıklaması ise tanımadan önce ya da sonra gerçekleştirilebilir¹⁵².

¹⁴⁶ Akıntürk ve Ateş, s. 288; Dural, Öğüz ve Gümüş, s. 283.

¹⁴⁷ Öztan, *Aile Hukuku*, s. 914.

¹⁴⁸ Öztan, *Aile Hukuku*, s. 914.

¹⁴⁹ Baygın, *Soybağı Hukuku*, s. 64.

¹⁵⁰ Dural, Öğüz ve Gümüş, s. 284; Serozan, *Çocuk Hukuku*, s. 206; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s. 432; Zevkliler, Cumalıoğlu ve Acabey, s. 377; Baygın, *Soybağı Hukuku*, s. 64.

¹⁵¹ Steettler, SPR III/2, s. 37, Aktaran: Öztan, *Aile Hukuku*, s.915.

¹⁵² Öztan, *Aile Hukuku*, s. 915.

Kanun kanuni temsilcinin rızası için herhangi bir geçerlilik şekli öngörmemektedir. Rıza, yazılı ya da sözlü verilebilir. Türk Medeni Kanunu'nun 451. maddesinin 2. fıkrası kıyasen uygulanarak kanuni temsilci beyandan önce ya da sonra tanımaya rıza vermemişse o halde nüfus memuru ya da mahkeme verilecek süre içerisinde kanuni temsilcinin rıza vermesini bekleyebilir¹⁵³. Bu aşamaya kadar askıda hükümsüz olan tanıma beyanı verilen süre içerisinde icazet verilmemesi halinde hükümsüz kalacaktır¹⁵⁴. Kanun koyucunun bu durumda yasal temsilcinin rızasını aramasının nedeni tanıma hukuki işleminin önemli sonuçlar doğuracak olmasıdır¹⁵⁵.

Tanıma bir ölüme bağlı tasarruf işlemiyle yapılacaksa tanıyanın ölüme bağlı tasarruf ehliyeti aranır. Tanıma miras sözleşmesi ile yapılacaksa tanıyanın tam ehliyetli olması gerekir. Eğer ki vasiyetname ile tanıma yapılacaksa vasiyetnamenin geçerlilik koşullarından olan on beş yaşını doldurmuş ayırt etme gücüne sahip olması şartı aranır¹⁵⁶.

2.1.1.4. Herhangi Bir Süreye Bağlı Olmaması

Tanımanın kanunumuzda belirlenen herhangi bir süresi yoktur. Evlilik dışı çocuk doğmadan önce, ergin olduktan sonra hatta öldükten sonra dahi tanınabilir¹⁵⁷. Ölen çocuğun altsoyu varsa çocuk öldükten sonra da tanıma beyanında bulunulması mümkündür¹⁵⁸. Belirtmek gerekir ki çocuk ana rahmine düştükten sonra tanıma yapılmışsa tanıma çocuğun sağ doğması ve annenin doğumdan önce evlenmemiş olması halinde hüküm doğuracağından çocuk sağ doğmamış ise tanıma hüküm ifade etmez¹⁵⁹.

Ancak ölümünden sonra çocuk tanınacaksa bunun herhangi bir süreye tabi olmaması da bazı sorunlar doğurabilir. Çocuğun ölümünden çok sonra çocuğun tanınması hem tanınacak çocuğun mirasçıları hem de tanıyan babanın mirasçıları açısından öngörülemez bir miras hukuku karmaşasına yol

¹⁵³ Genç Arıdemir, “ Tanıma Yolu ile Kurulan Soybağı”, s. 13; Baygın, *Soybağı Hukuku*, s. 64.

¹⁵⁴ Genç Arıdemir, “ Tanıma Yolu ile Kurulan Soybağı ”, s. 13.

¹⁵⁵ Zevkliler, Cumalıoğlu ve Acabey, s. 375.

¹⁵⁶ Zevkliler, Cumalıoğlu ve Acabey, s. 375.

¹⁵⁷ Akıntürk ve Ateş, s. 353; Erdem ve Makaracı Başak, s. 368.

¹⁵⁸ Zevkliler, Cumalıoğlu ve Acabey, s. 378.

¹⁵⁹ Erdem ve Makaracı Başak, s. 368; Serozan, *Çocuk Hukuku*, s. 205.

açabilir¹⁶⁰. Kaldı ki baba çocuğu sırf mirasçı olabilmek için çocuğun ölümünden sonra tanıdıysa bu hakkın kötüye kullanımının önüne geçilebilmesi için bir çözüm yolu getirilmesi uygun olacaktır. Kanımızca evlat edinenin evlatlığa mirasçı olamayacağı gibi benzer bir caydırıcı düzenleme tanıyan için de getirilirse hakkın kötüye kullanımının en başından önüne geçilmesi mümkün olabilir.

Erkeğin cenini değil de uzak bir gelecekte doğacak çocuğu tanımak istemesi halinde ne olacağı da muğlaktır¹⁶¹. Kanımızca bu uzun vadede kurulacak soybağını ve miras hukukunu da etkileyecektir. Bu öngörülemez karmaşanın önüne geçmek için uzak geleceğe yönelik bir tanıma yapmak mümkün olmamalıdır. Doktrinde de bu uzun vadede gerçekleşecek tanınmanın miras hukukunda birçok soruna yol açacağı düşünülmektedir¹⁶².

Doğumdan önce yapılan tanımada annenin ikiz doğurması halinde ne olacağı belirsizdir¹⁶³. Kanımızca bu halde ikizlerin, üçüzlerin hatta dördüzlerin anne ve babanın tek bir cinsel ilişkisinden meydana geldiği göz önüne alındığında tanınmanın sadece birine yapılması hakkaniyetli olmayacaktır. Kaldı ki birine yapılması mümkün olmuş olsaydı dahi hangisine bu tanınmanın yapılacağı konusu da belirsizliğini koruyacağından babanın tanımayı doğumdan önce yaptığı tanıma doğacak tüm çocuklar için geçerli olmalıdır.

2.1.1.5. Annenin Kabulünü Gerektirmemesi

Tanınmanın hukuki sonuç doğurması için tanınacak çocuğun ya da annesinin rızasını aranmaz, tanınacak çocuğun ya da annenin kabulü gerekmez bu yönden evlat edinmeden ayrılır¹⁶⁴. Tanıma beyanının herhangi bir muhabata iletilmesi ya da varması gerekmez¹⁶⁵.

Babanın tanıma beyanında bulunurken annenin rızasının aranmaması annenin düşüncesinin önem arz etmemesi nedeniyle eleştiriliyorsa da

---

¹⁶⁰ Serozan, *Çocuk Hukuku*, s. 205.

¹⁶¹ Serozan, *Çocuk Hukuku*, s. 205.

¹⁶² Serozan, *Çocuk Hukuku*, s. 205.

¹⁶³ Serozan, *Çocuk Hukuku*, s. 205.

¹⁶⁴ Serozan, *Çocuk Hukuku*, s. 204; Dural, Ögüz ve Gümüş, s. 283; Akyüz, s. 156.

¹⁶⁵ Serozan, *Çocuk Hukuku*, s. 204; Dural, Ögüz ve Gümüş, s. 283.

kanaatimizce eğer ki anne ya da çocuğun kurulan soybağına bir itirazı bulunmakta ise tanımanın iptali için başvurabileceği bir yol bulunmaktadır. Babanın tanıma beyanında bulunurken anne ya da çocuğun rızasının almaması soybağının bir an önce kurulabilmesi için daha isabetli olacaktır.

2.1.2. Tanımanın Şekli Şartları

2.1.2.1. Genel Olarak

Tanıma geçerlilik şekline bağlı olan bir hukuksal işlemdir. Kanundaki şekli şartlara göre yapılmayan tanıma geçerli olmayacaktır. Tanıma işlemi dört şekilde yapılabilir.

TMK m. 295 hükmüne göre;

“Tanıma, babanın, nüfus memuruna veya mahkemeye yazılı başvurusu ya da resmi senette veya vasiyetnamesinde yapacağı beyanla olur.”

Tanıma nüfus memuruna veya mahkemeye yazılı başvuru ile ya da resmi senetle veya vasiyetname düzenlemesi olarak yapılabilir. Tanımanın yapılacağı bu şekli şartlar sınırlı sayıdadır. Kanunda öngörülmeyen herhangi bir şekli şart ile tanıma hukuki işlemi gerçekleştirilemez¹⁶⁶. Bir kişinin bir mektupla (A) kişinin çocuğu olduğunu yazması tanımanın şekli şartını sağlamadığından çocuk ile baba arasında soybağı kurulmasını da sağlamayacaktır. Bu ancak (A) kişinin annesiyle bir cinsel ilişki yaşadığının ve bu ilişkiden (A) kişinin dünyaya geldiğinin ikrar edilmesi olarak kabul edilebilir¹⁶⁷.

Önceki Medeni Kanunu’muzda tanımanın resmi senetle ya da vasiyetname ile yapılacağı düzenlenmişti. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’muz ise nüfus memuruna veya mahkemeye yazılı başvuruyu da

¹⁶⁶ Genç Arıdemir, “Tanıma Yolu ile Kurulan Soybağı”, s. 13.

¹⁶⁷ Genç Arıdemir, “Tanıma Yolu ile Kurulan Soybağı”, s. 13.

düzenleyerek şekli koşullarını genişletmiştir¹⁶⁸. Resmi senetle ya da yazılı başvuruyla tanıma sağlararası yapılan bir hukuki işlemken vasiyetname ile tanıma ölüme bağlı bir tasarruf işlemidir. Bu nedenle resmi senetle ya da yazılı başvuruyla tanıma yapıldığında tanıyan kişi hayattayken hüküm ve sonuç doğurur. Ancak vasiyetnameyle tanıma işlemi yapılıyorsa bu tanıyanın ölümünden sonra hüküm ve sonuç doğuracaktır¹⁶⁹. Kanunda tanımanın ölüme bağlı tasarruflardan sadece vasiyetname ile yapılacağından bahsetmişse de miras sözleşmesiyle yapılmasına herhangi bir engel olmadığından tanımanın miras sözleşmesiyle de yapılacağını savunan görüşler vardır¹⁷⁰. Kanunda sayılan bu haller dışında başka bir yolla tanıma gerçekleştirilemez.

2.1.2.2. Nüfus Memuruna Yazılı Başvuru ile Tanıma

Nüfus memuruna yazılı başvuru ile mahkemeye yazılı başvuru arasında herhangi bir fark bulunmamaktadır. Tanımanın yazılı başvuru ile yapılmasının yeni kanunla düzenlenmesi usul ekonomisi yönünden de faydalıdır. Tanıma beyanının yapılacağı nüfus memurunun hangi yerdeki nüfus memuru olduğu belirtilmemişse de Türk Medeni Kanunu'muzun 296. maddesine göre beyanda bulunulan nüfus memuru tanımayı babanın ve çocuğun nüfusa kayıtlı olduğu nüfus memurluklarına bildirmelidir¹⁷¹. Bu hükme göre tanıma beyanında bulunulacak nüfus memurluğunun babanın ya da çocuğun kayıtlı olduğu nüfus memurluğuna yapılması zorunlu değildir. Açık şekilde hangi nüfus memurluğuna yapılması gerektiği hükümde yer almamaktadır. Kanımızca hükmü çocuk yararına geniş yorumlamak gerekir. Nüfus memuruna yapılacak başvuru için fazlaca koşul getirmek tanımanın asıl amacından uzaklaşmasına yol açmamalı ve çocuğun üstün yararı ilkesini geri planda bırakmamalıdır. Bu nedenle tanıma için yapılacak başvuru herhangi bir nüfus memurluğuna yapılabilir. Eğer ki başvuru başka nüfus

¹⁶⁸ Zevkliler, Cumalıoğlu ve Acabey, s. 375; Öztan, *Aile Hukuku*, s. 918.

¹⁶⁹ Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s. 433.

¹⁷⁰ Zevkliler, Cumalıoğlu ve Acabey, s. 378; Hatemi, *Aile Hukuku*, s. 163; Baygın, *Soybağı Hukuku*, s. 62.

¹⁷¹ Genç Arıdemir, "Tanıma Yolu ile Kurulan Soybağı", s. 18; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s. 434; Hatemi, *Aile Hukuku*, s. 163.

müdürlüğüne yapılmışsa o halde bu durum baba ya da çocuğun kayıtlı olduğu nüfus müdürlüğüne bildirilir¹⁷².

Nüfus memurluğuna yapılacak tanıma beyanının yazılı olması gerekmektedir. Tanımaya yönelik irade beyanı yazılı bir metinle somutlaştırılmış olmalı ve metnin de tanıyan baba tarafından imzalanması gerekmektedir. Tek taraflı irade beyanı olan tanıma babanın irade beyanında bulunmasıyla hukuki sonuçlarını doğuracaktır. Sözlü irade açıklamasının tutanağa geçirilmesi suretiyle ve tanıyanın imzasıyla yazılı koşulun sağlanmış olacağı yönünde görüşler de vardır¹⁷³. Biz de bu görüşe katılmaktayız. Yazılı metnin kim tarafından yazıldığı şekli şart olarak görülmediğinden tanıma beyanında bulunan babanın yazılı metinde imzasının yer alması yeterli olmalıdır.

Baba ayırt etme gücüne sahip küçük veya kısıtlı ise nüfus memuruna beyanda bulunması için yasal temsilcisinin rızası da aranmaktadır¹⁷⁴. Çocuğun kayıtlı bulunduğu nüfus müdürlüğü yapılan tanımayı çocuğa, annesine eğer ki çocuk vesayet altındaysa vesayet makamına bildirir. Baba başvuruyu bizzat yapar. Nüfus memuru tanıyanın getirdiği belgeleri inceleyerek tanıma şartlarının var olup olmadığına karar verir. Ancak nüfus memurunun tanıyanın gerçekten çocuğun babası olup olmadığını araştırma yetkisi yoktur. Ancak belgelerden çocuğun babasının tanıma talebinde bulunan kişi olmadığı anlaşılıyorsa o halde memur tanıma işlemini gerçekleştirmeyebilir¹⁷⁵.

2.1.2.3. Mahkemeye Yazılı Başvuru ile Tanıma

Mahkemeye yapılan başvuru çekişmesiz yargı işidir. Doktrinde tartışmalı olan konu TMK 295/2 hükmündeki “*tanımanın mahkemeye yazılı başvurusu*” nun dar mı geniş mi yorumlanacağı hususudur. Hükmü dar yorumlayanlara göre mahkemeye yapılacak yazılı başvuru ancak ana ya da çocuk tarafından açılmış olan bir babalık davası sırasında yapılabilir. Buna göre yargılama

---

¹⁷² Hatemi, *Aile Hukuku*, s. 163.

¹⁷³ Genç Arıdemir, “Tanıma Yolu ile Kurulan Soybağı”, s. 18.

¹⁷⁴ Öztan, *Aile Hukuku*, s. 919.

¹⁷⁵ Öztan, *Aile Hukuku*, s. 918.

sırasında aleyhine babalık davası açılmış olan davalı tanıma beyanında bulunacaktır. Eğer böyle bir durum yoksa görülecek bir dava olmadığından mahkeme yapılan bu yazılı başvuruyu nüfus memurluğuna iletacaktır¹⁷⁶.

Doktrindeki diğer görüşe göre ise geniş yorumlama yapılarak açılmış bir babalık davası olmadan da mahkemeye yazılı başvuruda bulunularak tanıma işlemi yapılabilir. Eğer açılmış derdest bir dava yoksa yerleşim yerindeki aile mahkemesine başvuru yapılarak tanıma imkanının babaya verilmemesinin haklı bir nedeni bulunmamaktadır¹⁷⁷. Bu görüşe göre dar yorumlama yapmak çocuğun yararına aykırı olacağından tanıma talebinde bulunan çocuğun babası mahkemeye babalık davası açılmamış olsa da yazılı başvuruda bulunarak tanımayı gerçekleştirebilir¹⁷⁸. Biz de bu görüşe katılmaktayız. Derdest bir dava olmadan da baba mahkemeye başvurarak tanıma beyanında bulunabilmelidir. Zira çocuğun yararının korunması ilkesi her zaman ön plandadır. Tanıyanın mahkemeye tanıma iradesini göstermesi için derdest bir davanın olmasını aramak bu ilkeye ters düşer.

Mahkemeye yapılan tanıma beyanı sırasında açılmış olan bir babalık davası varsa bu dava tanıma beyanı sonrası kabul edilmiş olur. Çocuk ile baba arasında soybağı kurulmuş olacağından derdest babalık davası kapsamında davalı tanıyanın baba olmadığına dair herhangi bir delil yoksa babalık davası konusuz kalacağından sona erecektir¹⁷⁹. Eğer ki çocuk hakkında açılmış babalık davası reddedilmiş ve reddedilen bu karar kesinleşmişse o halde mahkemeye yapılacak tanıma beyanı da geçersiz sayılacaktır¹⁸⁰.

Türk Medeni Kanunu'muzun 296. maddesi görevli mahkeme için sulh hakimi diyerek sulh hukuk mahkemelerini kast etmişse de 4787 sayılı Aile Mahkemeleri Kanunu 4. maddesi;

“Aile mahkemelerinin görevleri

¹⁷⁶ Dural, Ögüz ve Gümüş, s. 285; Özdemir ve Ruhi, s. 770.

¹⁷⁷ Baygın, *Soybağı Hukuku*, s. 61.

¹⁷⁸ Öztan, *Aile Hukuku*, s. 919; Baygın, *Soybağı Hukuku*, s. 60.

¹⁷⁹ Dural, Ögüz ve Gümüş, s. 285; Öztan, *Aile Hukuku*, s. 920; Özdemir ve Ruhi, s. 770.

¹⁸⁰ Öztan, *Aile Hukuku*, s. 920.

Madde 4- Aile mahkemeleri, aşağıdaki dava ve işleri görürler:

1. 22.11.2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun Üçüncü Kısım hariç olmak üzere İkinci Kitabı ile 3.12.2001 tarihli ve 4722 sayılı Türk Medenî Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanuna göre aile hukukundan doğan dava ve işler,” şeklindedir.

Bu kanun 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’muzdan gerek daha sonra yürürlüğe girmesi gerekse özel kanun olduğu göz önüne alındığında aile mahkemesinde de tanınanın gerçekleştirebileceği görüşlerini ortaya koymuştur. Bu nedenle maddede yer alan “sulh hakimi” ifadesinden “aile mahkemesi hakimi” ifadesi anlaşılmalı ve yazılı başvuru aile mahkemesine yapılmalıdır¹⁸¹. Hatta tanınanın aile mahkemesinde bir tespit davası olarak da düzenlenmesi gerektiğine dair görüşler de vardır¹⁸². Yine bu görüşe göre nüfus kaydında da bu çocuğun fücür mahsulü olduğuna dair bir olguya yer verilmesi çocuk esenliği ilkesine uygun olmayacağından bu halde tespit davasına imkan tanınmalı ve hısımlıktan doğan evlenme yasaklarına uyulabilmesi için de tespit hükmü nüfus memurluğunda saklanarak nüfus kaydına yansıtılmamalıdır¹⁸³.

Yetkili mahkemenin hangi mahkeme olacağı konusunda ise doktrinde farklı görüşler mevcuttur. Bir görüşe göre yetkili mahkeme herhangi bir yer mahkemesi olabilir¹⁸⁴. Diğer görüşe göre Türk Medeni Kanunu’nun 295. maddesinde yetkili mahkeme düzenlenmemişse de İsviçre Medeni Kanunu 260/3 maddesine göre tanıma beyanı ana veya çocuk tarafından açılmış bir babalık davasında davanın görüldüğü mahkemeye yapılır bu nedenle yetkili mahkeme tanıma beyanı ana veya çocuk tarafından açılmış babalık davasında davanın görüldüğü mahkemedir¹⁸⁵. Tanıma beyanı ancak açılmış bir babalık davası sırasında mahkemeye yöneltilebilecek bunun dışında tanıma beyanının mahkemeye yöneltilmesi söz konusu olmayacaktır¹⁸⁶. Görülen bir dava

¹⁸¹ Genç Arıdemir, “Tanıma Yolu ile Kurulan Soybağı”, s. 19.

¹⁸² Hatemi, *Aile Hukuku*, s. 164.

¹⁸³ Hatemi, *Aile Hukuku*, s. 165.

¹⁸⁴ Öztan, *Aile Hukuku*, s. 920.

¹⁸⁵ Dural, Ögüz ve Gümüş, s. 284-285.

¹⁸⁶ Dural, Ögüz ve Gümüş, s. 285; Akıntürk ve Ateş, s. 357.

olmadan mahkemeye yapılan yazılı başvurunun nüfus memurluğundan farkı olmayacağından yetkili mahkeme İsviçre Medeni Kanunu'nda olduğu gibi babalık davasının açılmış olacağı mahkeme olmalıdır¹⁸⁷. Biz de ilk görüşe katılıyoruz. Mahkemeye yapılacak başvuru da yetkili mahkeme herhangi bir mahkeme olabilmelidir. Hüküm dar yorumlanarak çocuğun asıl korunan menfaatinin önüne geçilmemelidir.

2.1.2.4. Resmi Senetle Tanıma

TMK 295/I hükmüne göre tanıyanın resmi senetle de tanıma beyanında bulunması mümkündür. Resmi senetle tanıma, mutlaka resmi yazılı geçerlilik şekline bağlı olarak yapılmalıdır. TMK 295. maddesinde resmi senede hangi makamın resmiyet vereceği belirtilmemişse de Noterlik Kanunu'nun 60/1 maddesi *“Yapılması kanunla başka bir makam, merci ve şahsa verilmemiş”* işlemleri yapma yetkisini noterlerde olduğundan resmi senede resmiyet verecek makam da noterler olacaktır.

Noterlik Kanunu'nun 89. maddesine göre;

“Düzenleme şeklinde yapılması zorunlu işlemler:

Madde 89 – Niteliği bakımından tapuda işlem yapılmasını gerektiren sözleşme ve vekaletnamelerle, vasiyetname, mülkiyeti muhafaza kaydı ile satış, gayrimenkul satış va'di, vakıf senedi, evlenme mukavelesi, evlat edinme ve tanıma, mirasın taksimi sözleşmesi ve diğer kanunlarda öngörülen sair işlemler bu fasıl hükümlerine göre düzenlenir.”

Bu kanun maddesi uyarınca resmi senet düzenleme şeklinde olacağından Türkiye’de noter tarafından, yurtdışında konsolosluk tarafından re’sen tanzim olunmalıdır¹⁸⁸. Tanıma yapacak kişi tanıma için gereken evrakları kendi hazırlayıp daha sonra notere onaylatamaz. Onaylatsa dahi

¹⁸⁷ Dural, Ögüz ve Gümüş, s. 285; Akıntürk ve Ateş, s. 357.

¹⁸⁸ Öztan, *Aile Hukuku*, s. 917.

tanıma işlemi geçersizdir. Tanıyan sağlığında bu tanımayı yaptıysa tanıma yenilik doğuran bir hak olduğundan daha sonra tanıyan bu beyanından dönemez¹⁸⁹. Tanımaya ilişkin resmi senedi düzenlemiş olan memur tanımayı babanın ve çocuğun kayıtlı olduğu yerdeki nüfus memurluğuna bildirecektir.

2.1.2.5. Vasiyetname ile Tanıma

Önceki Medeni Kanunda “ölüme bağlı tasarrufla” tanıma yoluna gidilebileceği ifadesine yer verilmişti. Bu da ölüme bağlı tasarruf işlemi olarak hem vasiyetnameyi hem de miras sözleşmesini kapsamaktaydı. Yürürlükteki Kanunu’muzun 295. maddesi ise sadece “vasiyetname” terimini kullanarak tanıma yoluna gidileceğine yer vermiştir¹⁹⁰. Yeni Medeni Kanunu’muzda sadece vasiyetname ifadesi yer aldığından miras sözleşmesi ile tanıma yapılıp yapılmayacağı hususunda doktrinde farklı görüşler bulunmaktadır.

Doktrindeki bir görüş önceki kanun döneminde tanımanın tek taraflı bir hukuki işlem olması sebebiyle ölüme bağlı tasarruf işlemi olarak dikkate alındığını bu sebeple miras sözleşmesi ile tanımanın yapılmaması gerektiği görüşü benimsenerek 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’muzda “ölüme bağlı tasarruf” yerine “vasiyetname” terimi kullanıldığını, miras sözleşmesi ile tanımanın yapılamayacağını savunmaktadır¹⁹¹.

Diğer bir görüş ise kanundaki yeni ifadeden sadece vasiyetname ile tanıma yapılacağına anlaşılmaması gerektiği miras sözleşmesi ile de tanıma yapılmasında herhangi bir sakınca olmadığı yönündedir¹⁹². Miras sözleşmesi iki taraflı bir hukuki işlem olsa da tanıma maddi anlamda tek taraflı bir işlemdir. Bu nedenle miras sözleşmesi ile de tanıma işlemi yapılabilir. Vasiyetnameye konu olan ölüme bağlı tasarrufun miras sözleşmesi ile yapılabilmesi durumunda miras sözleşmesinin bir vasiyetname olarak

---

¹⁸⁹ Öztan, *Aile Hukuku*, s. 917.

¹⁹⁰ Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s. 433; Akıntürk ve Ateş, s. 358.

¹⁹¹ Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s. 433; Baygın, *Soybağı Hukuku*, s. 62.

¹⁹² Genç Arıdemir, “Tanıma Yolu ile Kurulan Soybağı”, s. 21.

değerlendirileceği ve tek taraflı olarak serbestçe geri alınabileceğinin kabulü gerekir. Bu da miras sözleşmesinin tek taraflı içeriğini yansıtmaktadır¹⁹³.

Kanunu'muzda "ölüme bağlı tasarruf" ibaresinin kaldırılması miras sözleşmesiyle tanımanın yapılmasını engellemek amacıyla değil tanımanın tek taraflı bir irade beyanı olduğunu belirtmek için kullanılmıştır¹⁹⁴. Biz de bu görüşe katılıyoruz. Kanımızca kanun koyucu ölüme bağlı tasarruf yerine vasiyetname ifadesini kullanarak tanıma beyanın yapılacağı şekilleri daraltmak saikiyle hareket etmemiştir. Her zaman çocuğun üstün yararı gözetilmeli ve çocuğun yararına geniş anlamda yorumlamak daha isabetli olacaktır.

Vasiyetname ile tanıma işlemini yapabilmek için tanıyanın vasiyetname ehliyetine sahip olması gerekmektedir. Bunun için tanıyanın on beş yaşını doldurmuş olması ve ayırt etme gücünün bulunması gerekir. Vasiyetname ile yapılan tanımanın diğer yollardan farkı ise tanımanın ölümden sonra hüküm ve sonuç doğurmasıdır¹⁹⁵. Ayrıca diğer tanıma şekillerinden ayrı olarak Türk Medeni Kanunu 542. maddesi gereğince tanıyanın sağlığında tanımayı serbestçe geri alması mümkündür¹⁹⁶.

Vasiyetname resmi vasiyetname, el yazılı vasiyetname ve olağanüstü durumlarda sözlü vasiyetname olmak üzere üç şekilde düzenlenebilmektedir. Kanun koyucu vasiyetname ile tanıma yapılırken hangi tür ile vasiyetname yapılacağını özellikle belirtmemiş sadece vasiyetname terimini kullanmıştır. Bu nedenle mirasbırakanın herhangi bir vasiyetname türü ile tanıma beyanında bulunacağının kabulü gerekir.

Resmi vasiyetname hukuk düzeninde vasiyetnameye makamların resmiyet kazandırması sebebiyle en çok tercih edilen vasiyetname türüdür. Bu vasiyetname ile mirasbırakan sulh hakimi, noter ya da resmi memurla vasiyetnamesini geçerli hale getirecektir¹⁹⁷. Kanun koyucu mirasbırakanın okuma yazma bilip bilmemesine göre düzenlenme şeklinde farklı geçerlilik

¹⁹³ O. Gökhan Antalya ve İpek Sağlam, *Miras Hukuku Cilt: III*, Ankara: Seçkin Hukuk, Genişletilmiş Beşinci Baskı, 2021, s. 231.

¹⁹⁴ Akıntürk ve Ateş, s. 358; Öztan, *Aile Hukuku*, s. 917; Genç Arıdemir, "Tanıma Yolu ile Kurulan Soybağı", s. 21.

¹⁹⁵ Baygın, *Soybağı Hukuku*, s. 62.

¹⁹⁶ Dural, Ögüz ve Gümüş, s. 285; Serozan, *Çocuk Hukuku*, s. 207.

¹⁹⁷ Antalya ve Sağlam, s. 173; Furkan Olgaç, *Resmi Vasiyetnamenin Düzenlenmesi ve Koruma Önlemleri*, Ankara: Seçkin Hukuk, 2021, s. 38.

şartları getirmiştir. Mirasbırakan eğer ki okuma yazma bilmiyorsa resmi memur yanında vasiyetname sırasında iki tane de tanık bulundurması gerekir. Kanımızca tanıma işlemi eğer ki mirasbırakan tarafından vasiyetname ile yapılacaksa bunun resmi vasiyetname yolu yapılması mirasbırakanın iradesini yansıtmaya amacıyla en güvenilir yöntem olacaktır. Aksi ispat edilene kadar yapılan bu vasiyetname geçerli kabul edileceğinden tanınmanın geçerli olabilmesi için de en avantajlı vasiyetname türü olduğunu söylemek gerekir. Resmi memur sıfatını haiz biri tarafından vasiyetname düzenleneceğinden bu vasiyetnamenin daha sonra muğlak olduğu kabul edilemez. Vasiyetnamenin geçersiz olduğuna dair ispat yükü karşı tarafta olacaktır ve aksi ispat edilmedikçe kesin delil sayılacaktır.

El yazılı vasiyetname mirasbırakanın başka bir kişiye ihtiyaç duymadan yalnızca kendisinin baştan sona el yazılısıyla hazırlayıp imzaladığı vasiyetname türüdür¹⁹⁸. İmza dışında parmak izi, işaret mühür vb. herhangi bir yöntemle yapılan vasiyetname ise geçersiz sayılacaktır¹⁹⁹. Kanun koyucu bu vasiyetname türünde nitelikli yazılı şekli öngörmüştür. Mirasbırakan eğer ki bir çocuğu olduğunu ve onu tanıyacağını başka kimselerin bilmesini istemiyorsa kısaca son arzularını ölümüne kadar saklamak istiyorsa bu durumda resmi vasiyetname yerine el yazılı vasiyetnameyi de tercih edebilecektir. Ancak el yazılı vasiyetname ile tanıma beyanında bulunulduğu takdirde ele geçen vasiyetnamenin taslak mı yoksa en son düzenlenmiş vasiyetname mi olduğu, tahrif edilme ve kaybolma ihtimalinin bulunması ya da içeriğinde muğlak ifadeler yer verilip verilmediği, mirasbırakanın herhangi bir baskı altında kalmadan iş bu vasiyetnameyi yazıp yazmadığı gibi hususlar tartışmaya mahal vereceğinden el yazılı vasiyetname ile tanıma beyanında bulunulması halinde geçersizliğinin ileri sürülmesi daha kolay olacaktır²⁰⁰. Bu nedenle mirasbırakanın vasiyetnameyi düzenlerken açıkça irade beyanında bulunması ve geçersizliğine mahal vermeden düzenlemesi gerekmektedir. Aksi halde tanıma beyanının geçerli kabul edilme olasılığı azalacaktır.

---

¹⁹⁸ Antalya ve Sağlam, s. 173.

¹⁹⁹ Olguç, *Resmi Vasiyetnamenin Düzenlenmesi ve Koruma Önlemleri*, s.39 vd.; Antalya ve Sağlam, s. 178.

²⁰⁰ Olguç, *Resmi Vasiyetnamenin Düzenlenmesi ve Koruma Önlemleri*, s. 42.

Kanun koyucu TMK 538/2 maddesinde el yazlı vasiyetnamenin açılmadan kapalı bir şekilde resmi memurlar tarafından muhafaza edilebilmesine de imkan tanımıştır. Bu düzenleme vasiyetnamenin mirasbırakanın ölümünden sonra bulunamaması, vasiyetnamenin yok olması gibi olasılıkları ortadan kaldırmaktadır²⁰¹.

Kanun koyucu sözlü vasiyetnameye ancak resmi ya da el yazlı vasiyetname düzenlenemediği durumlarda izin vermektedir. Yakın ölüm tehlikesi, hastalık ya da savaş halleri gibi olağanüstü durumlarda ancak sözlü vasiyetname yapılması mümkündür²⁰². TMK m. 539/2 gereğince mirasbırakan son arzularını iki tanığa anlatacak bu tanıklardan biri mirasbırakanın iradesini kağıda dökerek yer ve zaman bilgisi vererek ve kendi imzası ile beraber hazırlayacak diğer tanık da kendi imzasını atarak derhal bunu sulh ya da asliye mahkemesine vererek sözlü vasiyetnameye geçerlilik kazandıracaktır²⁰³. Tanıklar mirasbırakanın olağanüstü bir durum içerisinde son arzularını kendilerine anlattığını beyan edecektir. O halde bu durumda da sözlü vasiyetname ile mirasbırakan tanıma beyanında bulunabilecektir.

Vasiyetname ile yapılan tanıma işleminin diğer tanıma şekillerinden farkı tanımanın mirasbırakanın ölümünden sonra gerçekleşmesidir²⁰⁴. Mirasbırakanın son arzusu açık bir şekilde belli olmuyorsa o halde irade teorisi esas alınacaktır. İrade teorisine göre mirasbırakanın vasiyetnameye verdiği anlama göre yorumlanarak vasiyetnameyi ayakta tutma ilkesine ve çocuğun menfaatine göre hareket edilmesi gerekmektedir²⁰⁵. Ayrıca “vasiyetname lehine yorum ilkesi” de ölüme bağlı tasarrufun ayakta tutulabilmesi için uygulanması gereken bir ilkedir. Bu ilkeye göre eğer ki tasarrufun neyi içerdiği ve murisin iradesi farklı şekillerde anlaşılıyorsa o halde hangi irade vasiyetnameyi geçerli sayacaksa o yoruma üstünlük tanınması gerektiğidir. Muris eğer ki düzenleme sırasında bir eksiklik yapmışsa bu halde de tamamlayıcı yorum ilkesi gereğince mirasbırakanın

²⁰¹ Olgaç, *Resmi Vasiyetnamenin Düzenlenmesi ve Koruma Önlemleri*, s. 42.

²⁰² Antalya ve Sağlam, s. 179.

²⁰³ Olgaç, *Resmi Vasiyetnamenin Düzenlenmesi ve Koruma Önlemleri*, s. 43.

²⁰⁴ Baygın, *Soybağı Hukuku*, s. 62.

²⁰⁵ Şebnem Nebioğlu Öner, “Vasiyetname Yoluyla Tanıma: Bir Özel Hukuk Tasarrufunun Yorumu, *Ankara Barosu Dergisi*, C. 80, S.3 (2022), ss.18.

farazi iradesine göre vasiyetnamede eksik olan kısımlar doldurulacaktır²⁰⁶. Örneğin; muris vasiyetnamesinde çocuğu ya da çocukları olduğunu ve mirasının bir kısmını bu kişilere bırakmak istediğini söylüyor ancak tanıma ibaresini geçirmiyorsa da bunun vasiyetname lehine yorum ilkesine göre yorumlanarak çocuğunun olduğunu vasiyetnamesinde belirterek mirasından pay bırakmasının bir tanıma iradesi gösterdiğinin kanımızca kabülü gerekir.

2.2. Tanımanın Bildirimi

TMK 296. maddesine göre;

“Beyanda bulunulan nüfus memuru, sulh hâkimi, noter veya vasiyetnameyi açan hâkim, tanımayı babanın ve çocuğun kayıtlı bulunduğu nüfus memurluklarına bildirir.

Çocuğun kayıtlı bulunduğu nüfus memurluğu da tanımayı çocuğa, anasına, çocuk vesayet altında ise vesayet makamına bildirir.”

Bu madde ile tanımanın hangi ilgili makamlara bildirilmesi gerektiği ve bu bildirim üzerine ilgili makamların hangi işlemleri yapması gerektiği düzenlenmiştir. Ancak bildirim kurucu unsur ya da geçerlilik unsuru olmadığından tanımanın hukuki sonuç doğurması bildirime bağlı olmayacaktır²⁰⁷. Bildirim idari zorunluluktur²⁰⁸. Tanımaya karşı iptal davası açılması halinde tanımanın iptalindeki sürelerin bildirimin yapılmasından itibaren işlemeye başlayacak olması sebebiyle bildirim önem teşkil eder²⁰⁹. İlgili kanun maddesine göre yazılı başvuru yapıldığında nüfus memuruna başvurulmuşsa nüfus memuru; mahkemeye başvurulmuşsa sulh hakimi; resmi senetle yapılmışsa noter; vasiyetname ile yapılmışsa vasiyetnameyi açmış olan hakim; durumu babanın ve çocuğun kayıtlı olduğu nüfus memuruna bildirir²¹⁰.

²⁰⁶ Nebioğlu Öner, “ Vasiyetname Yoluyla Tanıma”, s. 28.

²⁰⁷ Dural, Ögüz ve Gümüş, s. 285; Akıntürk ve Ateş, s. 358.

²⁰⁸ Öztan, *Aile Hukuku*, s. 921.

²⁰⁹ Öztan, *Aile Hukuku*, s. 921.

²¹⁰ Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s. 435.

Tanımanın nüfus memurluğuna bildirilmesi üzerine tanınan çocuk tanımada bulunan babanın aile kütüğüne yazılır.

Nüfus Hizmetleri Kanunu 28. maddesine göre;

“... (3) Nüfus memuruna yapılan tanıma beyanı ise doğrudan aile kütüklerine tescil edilir.

(4) Tanınan veya babalığa hüküm kararı ile soybağı kurulan çocuklar babalarının hanesine baba adı ve soyadı ile nakledilir.

(5) Yurt dışında yapılan tanıma işlemlerine ait bildirimler dış temsilciliklere veya Türkçeye tercüme edilip, onaylanmış olmak kaydıyla yurt içinde nüfus müdürlüklerine yapılabilir.”

Babalarının hanesine baba adı ve soyadı ile analarının kimlik ve kayıtlı olduğu yer bilgileri tescil edilir. Nüfus memuruna doğrudan yapılan tanıma aile kütüklerine tescil edilir²¹¹.

Bildirimi alan nüfus memurluğu çocuğun kayıtlı olduğu nüfus memurluğuna, bu nüfus memurluğu da çocuğun annesine bildirim yapacaktır. Çocuk eğer ki vesayet altında ise nüfus memurluğu vesayet makamına yani sulh hukuk mahkemesine bildirim yapacaktır²¹².

2.3. Tanımanın Hükümleri

Baba ile çocuk arasında tanıma beyanı ile kurulan soybağı geçmişe etkili olacak şekilde hüküm ve sonuçlarının doğurur. Bu hüküm ve sonuçlar TMK 321-334. maddeler arasında düzenlenmiştir.

2.3.1. Soyadı

Türk Medeni Kanunu'muzun 321. maddesine göre anne ve baba evliyse çocuk ailenin soyadını taşır²¹³. 2002 yılında yürürlüğe giren Türk

---

²¹¹ Akıntürk ve Ateş, s. 358.

²¹² Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s. 435.

²¹³ Zevkliler, Cumalıoğlu ve Acabey, s. 386; Dural, Öğüz ve Gümüş, s.332 vd.

Medeni Kanunu'nun 321. maddesinin ilk düzenlemesinde çocuğun anne ve babası evli değilse çocuk annenin soyadını taşımaktaydı. Evlilik dışı dünyaya gelen çocuğun baba ile soybağı tanıma ya da babalık hükmü ile kurulsa da çocuk annenin soyadını taşımaya devam etmekteydi. Ancak Anayasa Mahkemesi anne ve baba evli değilse çocuğun annenin soyadını alacağını düzenleyen kısmı 2009 tarihli kararı ile iptal etmiştir²¹⁴. Anayasa Mahkemesi evlilik dışı ya da evlilik içi doğan çocuklar arasında farklı muamele olmasının eşitlik ilkesine aykırı olduğu görüşündedir. Her ne kadar Anayasa Mahkemesi “evli değilse annenin” ibaresini iptal etmiş olsa da kural Soyadı Nizamnamesinin 15.maddesi ve Nüfus Hizmetlerinin Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin 23.maddesinin 1.fıkrası gereğince evlilik dışı doğan çocuğun annenin soyadını taşıyacağıdır²¹⁵. Nüfus Hizmetleri Kanunu 28. madde 4. fıkrası ve Nüfus Hizmetleri Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik'in 23, 103, 109. maddelerine göre çocuğun tanınması sonrası çocuk babasının hanesine babasının soyadıyla tescil edilecektir.

Doktrinde evlilik içinde doğan ancak daha sonra boşanma ile velayet annesine verilen çocuğun veya evlilik dışı doğan çocuğun babasıyla soybağı kurulmuş olsa da annesiyle yaşamaya devam ediyorsa annesinin soyadını alması gerektiği yönünde görüş bulunmaktadır²¹⁶. Bir görüşe göre ise çocuğun soyadının soybağına bağlı olarak değişmesi de bazı sınırlamalara tabi olmalıdır. Bu görüşe göre çocuğun kendisini istemeyen babasıyla babalık davası sonucu soybağı kurulmuşsa çocuk, babanın soyadını taşımak zorunda olmamalıdır²¹⁷. Bu halde çocuğa ve yasal temsilcisine soyadını seçme hakkı tanınmalıdır²¹⁸. Kanımızca Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun ve Nüfus Hizmetleri Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik'in ilgili hükümleri yerindedir. Annenin mi babanın mı soyadının kullanılacağını her somut olaya göre belirlenmesi kamu düzeninde farklılıklara ve karışıklığa yol

---

²¹⁴ Resmi Gazete, 27369 (02.10.2009) Anayasa Mahkemesi, 02/07/2009 T., 2005/114 E., 2009/105 K. sayılı kararı, Legalbank (Erişim: 25.05.2025)

²¹⁵ Zevkliler, Cumalıoğlu ve Acabey, s. 386; Dural, Ögüz ve Gümüş, s. 334.

²¹⁶ Ece Baş Süzel ve Gökçe Kurtulan, “Çocuğun Soyadına İlişkin Anayasa Mahkemesi Kararlarının İncelenmesi, *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 10, S. 135-136 (2015), ss. 86.

²¹⁷ Başak Başoğlu, “Soybağının Çocuğun Soyadına Etkisi”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 8, S. 1 (2017), s. 366.

²¹⁸ Başoğlu, “Soybağının Çocuğun Soyadına Etkisi”, s. 366.

açabilir. Bu nedenle tanınan çocuğun soyadının babanın soyadı ile nüfusa tescil edilmesi yerinde bir düzenlemedir. Baba ile soybağı kurulan çocuğun, babasının soyadını alması gerekir. Velayete bağlı olarak soyadının değiştirilmesi, soyadının velayete değil soybağına bağlı olması kuralı nedeniyle mümkün olmamalıdır. Çocuğun reşit olmadan soyadını seçme hakkının yasal temsilcisine tanınması da bu hakkın kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olması nedeniyle kanaatimizce isabetli değildir. Yasal temsilcinin her zaman çocuğun menfaatine uygun bir karar vermesi beklenmemelidir.

2.3.2. Karşılıklı Yükümlülükler

Türk Medeni Kanunu'muzun 322. maddesine göre ana, baba ve çocuk, ailenin huzur ve bütünlüğü için birbirlerine yardım etmek, aile onurunu gözetmek, saygı ve anlayış göstermekle yükümlüdür²¹⁹. Soybağı tanıma yoluyla kurulmuşsa da birlikte yaşamamış olsalar dahi bu yükümlülükleri yerine getirmelidirler. Karşılıklı saygı ve anlayış gösterme yükümlülüğü anne, baba ve çocuğun dayanışma içinde bulunabilmesidir. Hem üçüncü kişilere karşı hem de hem ayrı yaşıyor olsalar dahi anne, baba ve çocuğun bireysel menfaatlerinden önce aile menfaatlerini koruyabilmesi gerekir²²⁰. Aksi halde mirasçıların TMK 510/2 maddesi gereğince aile hukukundan doğan yükümlülüklerini yerine getirmemesi nedeniyle mirastan çıkarılması mümkündür²²¹.

2.3.3. Çocuk ile Kişisel İlişki Kurma

Velayete sahip olmayan anne ya da babanın çocuk ile kişisel ilişki kurulmasını mahkemeden talep etmesi mümkündür. Türk Medeni Kanunu'nun 326. maddesi gereğince talep doğrultusunda çocuk ile kişisel ilişki hususunda düzenleme yapılmasından önce velayet kendisinde olan ya

²¹⁹ Dural, Ögüz ve Gümüş, s. 335; Zevkliler, Cumalıoğlu ve Acabey, s. 391; Genç Arıdemir, "Tanıma Yolu ile Kurulan Soybağı", s. 25.

²²⁰ Dural, Ögüz ve Gümüş, s. 335.

²²¹ Genç Arıdemir, "Tanıma Yolu ile Kurulan Soybağı", s. 25; Zevkliler, Cumalıoğlu ve Acabey, s. 391; Dural, Ögüz ve Gümüş, s. 335.

da çocuk kendisine bırakılmış kişinin rızası dışında kişisel ilişki kurulması mümkün değildir. Velayeti kendisinde bulunmayan ve tanıma yoluyla soybağı kuran babanın anne ile evli olmaması halinde kişisel ilişki kurulmasını çocuğun oturduğu yer mahkemesinden istemesi mümkündür. Anne küçük, kısıtlı ya da velayet kendisinden alınmışsa ve hakim velayeti tanıyan babaya vermişse o halde kişisel ilişki kurulmasını anne de mahkemeden isteyebilir²²².

Kişisel ilişki kurulmasının amacı çocukla aile bireyi arasında düzenli ilişki kurulması ihtiyacını karşılamaktır. Kişisel ilişki kurulması çocuğun yararına ve uygunsu hakim kişisel ilişki kurulmasına karar verecektir. Tanıyan baba ile kişisel ilişki kurulması sonrası çocuğun huzuru bozulursa ya da kişisel ilişki kurulmasını çocuğun menfaatlerine aykırı şekilde kullanırsa, çocuğun eğitilmesini engellerse hakim kişisel ilişkiyi ortadan kaldırabilir (TMK m. 324).

2.3.4. Çocuğun Bakımı ve Eğitim Giderlerini Karşılama

Çocuğun bakım ve eğitim giderlerini karşılama yükümlülüğü velayete bağlı olmaksızın anne ve babaya verilmiştir (TMK m. 327). Velayete sahip olmayan anne ya da baba da bu giderleri karşılamakla yükümlüdür. Bu giderler çocuğun yiyecek, içecek, barınma gibi ihtiyaçlarıdır.

Baba ile çocuk arasında kurulacak soybağı annenin hukuki durumunda bir farklılık yaratmayacağından annenin yükümlülüğü bu soybağından bağımsız olarak devam eder. Ancak baba ile çocuk arasında soybağı kurulmamış olan dönem içerisinde anne tarafından karşılanan giderler eğer ki annenin payına düşenden fazla ise bu durumda anne kendine düşen paydan fazla miktar için babadan bu gideri sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanarak talep edebilir. Anne bu talebi haksız şekilde malvarlığında artış meydana gelen babaya karşı kendi malvarlığında azalma meydana geldiğinden çocuk adına değil bizzat kendi adına yönelir²²³.

²²² Genç Arıdemir, “ Tanıma Yolu ile Kurulan Soybağı”, s. 26; Zevkliler, Cumalıoğlu ve Acabey, s. 390; Dural, Ögüz ve Gümüş, s. 335 vd.

²²³ Caner Taşatan, “Tanıyanın Mali Yükümlülüğü”, *İstanbul Hukuk Mecmuası*, C. 76, S.1 (2018), ss. 6.

Annenin tam ehliyetsiz olması halinde ise bu talebin kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olmaması nedeniyle yasal temsilci tarafından da tanıyandan talep edilmesi mümkündür.

Tanıma yoluyla soybağı kurulmuşsa baba çocuğun ihtiyaçları gereğince çocuğun bakımından, eğitiminden ve korunmasından sorumludur. Çocuğun malları bulunsa dahi anne ve baba bu mallara başvurmaksızın çocuğun giderlerini karşılamakla yükümlüdürler²²⁴. Ancak anne ve babanın yoksul olması halinde ya da çocuğun olağan dışı harcamaları bulunmakta ise TMK 327/2. maddesi gereğince hakim izniyle çocuk mallarının belirli bir miktarı sarf edilebilir²²⁵.

Bu yükümlülük çocuk ergin oluncaya kadar devam eder eğer ki çocuğun eğitimi ergin olduktan sonra da devam ediyorsa yükümlülük eğitimin sonlanmasına kadar devam edecektir²²⁶. (TMK m. 328)

Yükümlülüğünü yerine getirmeyen anne ya da babaya karşı çocuğa nafaka bağlanması için dava açılabilir. Çocuk ayırt etme gücüne sahipse kişiye sıkı sıkıya bağlı hak olması nedeniyle nafaka davası açma hakkına sahiptir. Yasal temsilci rızasına ihtiyaç yoktur. O halde tanıma yoluyla soybağı kuran baba çocuğa karşı eğitim ve bakım giderlerini yerine getirmiyorsa çocuk bunun için nafaka davası açabilir. Aynı şekilde bu dava açma hakkı çocuk adına velayeti kendisinde olan anne için de verilmiştir.

Çocuğun bakım ve giderlerinin karşılanması için açılan nafaka davasında hakim kural olarak nafakanın irat biçiminde ödenmesine karar verecektir. Ödenecek nafaka miktarı çocuğun ihtiyaçları ve anne ve babanın hayat koşulları, ödeme güçleri dikkate alınarak belirlenecektir²²⁷. Nafaka yükümlülüğün yerine getirilemediği durumlar için kanun koyucu güvenceyi hüküm altına almıştır. Bu durumda çocuğun bakımı ve eğitimi için ileride oluşabilecek sorunlara engel teşkil etmesi amacıyla anne ve babadan güvence istenebilir. TMK 334. maddesi gereğince güvence talep edilebilmesi için nafaka yükümlülüğü yerine getirilmemesi, kaçma hazırlığında bulunulması, malları gelişigüzel harcadıkları bir durumun oluşması gerekir.

²²⁴ Zevkliler, Cumalıoğlu ve Acabey, s. 389; Öztan, *Aile Hukuku*, s. 1051.

²²⁵ Zevkliler, Cumalıoğlu ve Acabey, s. 389; Dural, Ögüz ve Gümüş, s. 340 vd.

²²⁶ Zevkliler, Cumalıoğlu ve Acabey, s. 389; Dural, Ögüz ve Gümüş, s. 340 vd.

²²⁷ Zevkliler, Cumalıoğlu ve Acabey, s. 389; Dural, Ögüz ve Gümüş, s. 342.

Çocuğun yönelteceği talepler için görevli mahkeme aile hukukundan kaynaklanan bir uyuşmazlık olası sebebiyle aile mahkemesidir. Yetkili mahkeme ise genel yetki kurallarınca belirlenir.

Çocuğun bakım ve eğitim giderleri, anne haricindeki diğer kişiler tarafından da karşılanmış olabilir. Üçüncü kişiler babaya yaptıkları bu giderler için talepte bulunabilirler²²⁸. Üçüncü kişilerden biri soybağı reddedilmiş olan baba ise yaptığı bakım ve eğitim giderlerini koşullara uygun olmak şartıyla sebepsiz zenginleşme ya da vekaletsiz iş görme edimlerine göre babadan talep edebilir²²⁹. Üçüncü kişilerin talepte bulunma hakkı genel zamanaşımı süresi olan on yıldır. Bu süre giderlerin yapıldığı tarihten itibaren işlemeye başlar²³⁰.

Üçüncü kişi soybağı reddedilen baba dışında biri de olabilir. Ancak üçüncü kişi ahlaki bir ödevi yerine getirme amacıyla bu giderleri karşılamışsa o halde TBK m.78/2 gereğince tanıyandan giderleri talep edemez. Eğer ki bu kişiler ahlaki bir ödevi yerine getirme amacı gütmeyen bu giderleri karşıladıklarını ispat ederlerse o halde şartları oluştuğu takdirde sebepsiz zenginleşme ya da vekaletsiz iş görme hükümlerince talepte bulunabilirler²³¹.

Üçüncü kişilerin talep hakları aile hukukundan kaynaklanmadığından görevli mahkeme asliye hukuk mahkemeleri olacaktır²³². Yetkili mahkeme ise sebepsiz zenginleşme, vekaletsiz iş görme ya da haksız fiil hükümlerinden hangisine göre talepte bulunulacaksa ona göre belirlenmelidir.

2.3.5. Mirasçılık

Türk Medeni Kanunu’nuzun 498. maddesi gereğince çocuk, evlilik dışında doğmuş ve soybağı tanıma ya da babalık hükmüyle kurulmuşsa evlilik içi hısımlar gibi mirasçı olacağından tanıma ile çocuk ve baba arasında soybağı kurulmasıyla evlilik içi doğan çocuk arasında mirasçılık yönünden

---

²²⁸ Taşatan, “Tanıyanın Mali Yükümlülüğü”, s. 319.

²²⁹ Serozan, *Çocuk Hukuku*, s. 197.

²³⁰ Taşatan, “Tanıyanın Mali Yükümlülüğü”, s. 319.

²³¹ Taşatan, “Tanıyanın Mali Yükümlülüğü”, s. 315.

²³² Taşatan, “Tanıyanın Mali Yükümlülüğü”, s. 320.

herhangi bir fark bulunmamaktadır. Tanınan çocuk mirasbırakanın diğer çocuklarıyla eşit miras payına sahiptir²³³.

Resmi senetle, mahkemeye ya da nüfus memuruna yazılı başvuru ile yapılan tanımadan vazgeçmek mümkün değilken tanımanın vasiyetname yoluyla yapılmış olması halinde tanımayı yapanın ölümünden sonra ancak tanıma geçerli hale geleceğinden vasiyetname ile çocuğu tanıyan kişinin hayattayken bu tasarrufundan vazgeçmesi mümkündür²³⁴. Vasiyetname mirasbırakan öldüğünde geçerli hale gelecek böylece çocuğun ana rahmine düşme anına kadar geri yürüyerek geçmişe etkili olacaktır²³⁵. Bu durumda ayırt etme gücüne sahip on beş yaşını bitirmiş küçük ya da kısıtlı tarafından düzenlenen vasiyetname geçerli ise mirasbırakanın vasiyetnamesinde tanıdığı çocuk mirasçı olacaktır²³⁶.

2.3.6. Evlenme Engeli

Tanınan çocuk ve baba arasında soybağı kurulduğunda baba ile çocuk birbirinin hısımlı olur. Altsoy ve üstsoy arasında evlenme yasağı bulunduğundan böyle bir evlilik mutlak butlanla sakattır²³⁷. Açılacak mutlak butlan davası ile beraber evliliğin iptaline karar verilecektir²³⁸. Ancak hakim kararı ile sona ermedikçe de geçerli bir evliliğin tüm sonuçlarını doğuracaktır.

2.3.7. Vatandaşlık

Nüfus Hizmetleri Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik'in 23.maddesinin 4/b bendi uyarınca evlilik dışında Türk babadan doğan çocuk ile baba arasında soybağı belirlenmişse ya da tanıma beyanında bulunulmuşsa babaya bağlı olarak doğumunda itibaren Türk vatandaşı olacaktır²³⁹. Usulüne göre doğum tutanağı düzenlenerek babanın hanesine tescil edilecektir.

²³³ Antalya ve Sağlam, s. 116; Genç Arıdemir, "Tanıma Yolu ile Kurulan Soybağı", s. 29.

²³⁴ Dural, Ögüz ve Gümüş, s. 285.

²³⁵ Baygın, *Soybağı Hukuku*, s. 62; Öztan, *Aile Hukuku*, s. 918.

²³⁶ Öztan, *Aile Hukuku*, s. 918,

²³⁷ Akıntürk ve Ateş, s. 73.

²³⁸ Genç Arıdemir, "Tanıma Yolu ile Kurulan Soybağı", s. 29.

²³⁹ Akıntürk ve Ateş, s. 236.

2.3.8. Yerleşim Yeri

Tanınacak çocuk eğer ki tam ehliyetli ise yerleşim yeri, yaşamsal faaliyetlerinin olduğu yerdir. Velayet altında ise anne ve babanın yerleşim yeridir²⁴⁰. Tanıma yoluyla kurulan soybağında velayet annede olduğundan annenin yerleşim yeri neresiyse çocuğun yerleşim yeri de orasıdır²⁴¹. TMK m. 337/2 halinde ise çocuğun yerleşim yeri tanıma ile soybağı kurulan babada olacaktır.

2.4. Tanıma Yolu ile Kurulan Soybağında Velayet

Kural olarak anne ve baba evli değilse çocuğun velayeti annededir. İstisna olarak TMK m. 337/2 uyarınca annenin küçük ya da kısıtlı olması halinde veya anne hayatta değilse ya da velayet anneden alınmışsa hakim çocuğun menfaatleri uyarınca velayeti vasiye ya da tanıma ile soybağı kurulan babaya verebilir²⁴². Bu haller oluşmadıkça çocuğun velayeti annede kalacaktır. Velayete sahip olanın hak ve yükümlülükleri Türk Medeni Kanunu'nun 335 vd. maddelerinde düzenlenmektedir.

---

²⁴⁰ Akıntürk ve Ateş, s. 420.

²⁴¹ Genç Arıdemir, “ Tanıma Yolu ile Kurulan Soybağı”, s. 30.

²⁴² Genç Arıdemir, “ Tanıma Yolu ile Kurulan Soybağı”, s. 30.

3. BÖLÜM

TANIMANIN GEÇERSİZLİĞİ

Türk Medeni Kanunu'muz tanımının kesin hükümsüzlüğüne yer vermemiş sadece tanımının iptali sebeplerini düzenlemiştir. Ancak tek taraflı bir işlem olan tanımının, kesin hükümsüzlüğü de söz konusu olabilmektedir. Bu sebeple doktrin ve yargı kararlarında tanımının hükümsüzlüğü hallerine de yer verilmiştir²⁴³.

3.1. Tanımının Kesin Hükümsüzlüğü

Tanımının esasına ve şekline ilişkin şartlarından herhangi birinin eksik olması tanımının kesin hükümsüzlüğüne yol açacaktır. Tanıyanın yasal temsilcisinin rıza göstermemesi, çocuğun başka bir erkekle soybağının olması, tanıyanın ayırt etme gücünden yoksun olması ya da tanımının şekli şartlarından birinin gerçekleşmemesi halleri tanımının kesin hükümsüzlüğüne örnek verilebilir²⁴⁴.

Tanımının hükümsüzlüğü halinde hangi kuralların uygulanacağı doktrinde tartışmalara yol açmıştır. Tanıyanın vasiyetname ile yaptığı tanıma vasiyetnamelere özgü geçerlilik şekli şartlarına uygun değilse geçersiz olacaktır. Bu da vasiyetnamenin iptali davasını gerektirir²⁴⁵. Bu hususta bir görüş ayrılığı olmamakla beraber tanımının resmi senetle veya nüfus memurluğu kanalıyla ya da mahkemeye yazılı olarak yapılan beyanla gerçekleşmiş olması halinde doktrinde bir ayrıma gidilmiştir. Bir görüşe göre herhangi bir mahkeme kararına gerek yoktur ve hükümsüzlük her ilgili tarafından tespit ettirebilmelidir²⁴⁶. Kesin hükümsüz olan bir tanıma hiçbir hukuki sonuç doğurmayacaktır. Bu tanıma hukuken var olmadığı için iptali de gerekmemektedir²⁴⁷. Hükümsüzlüğünü tespit etmek amacıyla tespit davası

²⁴³ Öztan, *Aile Hukuku*, s. 921; Serozan, *Çocuk Hukuku*, s. 208; Akyüz, s. 157; Özdemir ve Ruhi, s. 771.

²⁴⁴ Dural, Ögüz ve Gümüş, s. 287; Özdemir ve Ruhi, s. 771; Öztan, *Aile Hukuku*, s. 921; Serozan, *Çocuk Hukuku*, s. 208; Baygın, *Soybağı Hukuku*, s. 70.

²⁴⁵ Serozan, *Çocuk Hukuku*, s. 208.

²⁴⁶ Akıntürk ve Ateş, s. 359; Baygın, *Soybağı Hukuku*, s. 70.

²⁴⁷ Baygın, *Soybağı Hukuku*, s. 70; Akıntürk ve Ateş, s. 359.

açmak gerekir²⁴⁸. Çocuk tanıyanın nüfus siciline kaydedilmişse o halde tanımanın hükümsüzlüğü için mahkemenin hükümsüzlüğün tespiti ve nüfus kaydının düzeltilmesi kararı yerinde olur²⁴⁹. Diğer bir görüşe göre tanımanın TBK 26-27 maddeleri ile kendiliğinden hükümsüz olamayacağı tanımanın aile hukuku işlemi olması nedeniyle kesin hükümsüzlüğüne mahkemenin karar vermesi gerektiğidir²⁵⁰. Biz de ilk görüşe katılmaktayız. Tanımanın kesin hükümsüzlüğü halinde kesin hükümsüz bir tanıma, hüküm ve sonuçlarını doğurmayacaktır. Mahkeme sadece tanımanın kesin hükümsüzlüğün tespiti ve nüfus kaydının düzeltilmesi kararı verecektir. Böylece çocuk, babanın nüfus sicilindeki kaydından silinmiş olacaktır. Kanaatimizce kesin hükümsüz tanımaya mahkemenin karar vermesi gerekmemektedir. Zira mahkemenin karar verebileceği hükümsüzlük türü iptal edilebilirliktir. Kesin hükümsüz tanımaya, tanımanın iptalinde olduğu gibi mahkeme karar verecek ise aralarında bir ayrım olmayacaktır. Tanımanın iptalinden farklı olarak mahkemenin yalnızca bu kesin hükümsüzlüğü tespit ederek ilgili makamlara bildirim yapmasının çocuğun menfaatine olacağı kanaatindeyiz.

3.2. Tanımanın İrade Sakatlığı ile İptali

Tanıma ile kurulan soybağının kaldırılması için tanımanın geçersiz olması gerekmektedir. Tanıma sırasında yanıltma, aldatma veya korkutma hallerinden biri ya da birden fazlası mevcutsa iptal davası açılması mümkündür. Tanımanın iptali davası ile çocuğun biyolojik babası olmayan erkekle soybağı kaldırılmış olur.

²⁴⁸ Akyüz, s. 157, Akıntürk ve Ateş, s. 359; Demirbaş, “ Davacı Olabilecek Kişiler”, s. 23; Serozan, Çocuk Hukuku, s. 208.

²⁴⁹ Akıntürk ve Ateş, s. 359.

²⁵⁰ M. Kemal Oğuzman ve Mustafa Dural, *Aile Hukuku*, İstanbul: Filiz Kitabevi, 1998, s. 335; Genç Arıdemir, “Tanıma Yolu ile Kurulan Soybağı”, s. 32.

3.2.1. Tanımanın Tanıyan Tarafından İptali

Tanıyan, irade sakatlığı içerisinde tanımanın gerçekleşmesi olması halinde iptal davası açabilir. Tanımanın iptali davası bozucu yenilik doğuran bir hükümle sonuçlanacağından tanıma iptal edilerek soybağı ilişkisi geçmişe etkili olarak sona erecektir²⁵¹. Tanıma yolu ile soybağının ortadan kaldırılması ancak dava yoluyla mümkündür²⁵². Bu halde baba olduğunu iddia eden aynı kişi tekrar çocuğu tanıyamayacaktır²⁵³. Belirtmek gerekir ki biyolojik baba olmadığını bilerek çocuğu tanıyanın TMK m. 2/2 uyarınca hakkın açıkça kötüye kullanılmış olması sebebiyle iptal hakkı bulunmamaktadır.

TMK 297/1 maddesine göre;

“Tanıyan, yanıлма, aldatma veya korkutma sebebiyle tanımanın iptalini dava edebilir.”

Bu maddenin özel hüküm olması sebebiyle Türk Borçlar Kanunu’muzun irade bozukluğuna ilişkin hükümler uygulanmayacak doğrudan bu hükme bağlı kalınacaktır.

İptal davasını tanıyan, ana ve çocuğa karşı açacaktır, ana ve çocuk arasında ise zorunlu dava arkadaşlığı bulunmaktadır. İptal davası niteliği gereği kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardanır²⁵⁴. İrade sakatlığına dayanarak açılan iptal davasında tanıyanın çocuğun babası olması hususunda yanıldığını, aldatıldığını ya da korkutulduğunu ispat etmesi gerekir²⁵⁵.

Tanıyan, yanılarak tanıma beyanında bulunduğunu iddia ediyorsa bu nedenle tanımanın iptalini talep edebilir. Bu yanıлма tanıyanın inanmasıyla ya da üçüncü bir kişi tarafından ikna edilerek de gerçekleşmiş olabilir. Tanıyana çocuğun annesi hamileliği hakkında yanlış bilgi vermişse bu

²⁵¹ Serozan, *Çocuk Hukuku*, s. 208; Dural, Ögüz ve Gümüş, s. 287; Öztan, *Aile Hukuku*, s. 922.

²⁵² Genç Arıdemir, “Tanıma Yolu ile Kurulan Soybağı”, s. 32.

²⁵³ Öztan, *Aile Hukuku*, s. 922.

²⁵⁴ Dural, Ögüz ve Gümüş, s. 287.

²⁵⁵ Dural, Ögüz ve Gümüş, s. 287.

yanılma ile tanımanın iptalini talep etme hakkı doğurabilir. Bir görüşe göre yanılmanın ispat edilmesi sırasında TBK 30-31 hükümlerinde yer alan “yanılmanın esaslı olması veya yanılma için özel koşullar aranması” ihtiyacı yoktur²⁵⁶. Tanıyan babalığını şüpheli kılan olguları bilmeyerek tanıdığını ispatlayabiliyorsa bu da tanımanın iptali için yeterlidir²⁵⁷. Yanılma tanıyanın ana ya da üçüncü kişi tarafından aldatılması ile de gerçekleşmiş olabilir²⁵⁸. Diğer bir görüşe göre ise buradaki yanılma tanıyan kişinin baba olduğuna dair olguda yanılmasıdır bu da saikte yanılmayı ifade eder²⁵⁹. Bu yanılmanın babalık sanısıyla ilgili olması gerekir. Tanıyanın çocuğun ana rahmine düştüğü sırada çocuğun anası ile cinsel ilişkiye giren tek erkek olduğunu sanması saikte yanılmaya örnek verilebilir²⁶⁰. Ancak annenin başka erkeklerle de cinsel ilişki içerisinde olması tek başına tanıma iptaline yeterli bir sebep olamaz²⁶¹.

Tanıyanın baba olduğu hususu dışındaki yanılmalar ise Türk Medeni Kanunu’nuzun 297. maddesi kapsamında yanılma teşkil etmez. Bu durumda tanımanın iptali için dava açılması da mümkün değildir.

Tanıma işlemini gerçekleştiren kişi aldatılmış olabilir. Evlilik dışı çocuğu doğuran anne cinsel ilişkide bulunduğu erkeğe çocuğun babası olduğu yönünde yalan beyanda bulunarak ikna etmiş olabilir²⁶². Bu halde tanıyan iradesi sakatlandığı gerekçesiyle tanımanın iptalini talep edebilir. Aldatma halinde Türk Borçlar Kanunu’nun 36. maddesi kıyasen uygulanır²⁶³.

Tanıma korkutma ile de gerçekleşmiş olabilir. Korkutanın, tanıyanın irade beyanında bulunması amacıyla tanıyacak kişi üzerinde geleceğe yönelik bir kötülük ya da zarara maruz kalacağı düşüncesi uyandırması tanımanın korkutma ile gerçekleştiği anlamına gelmektedir²⁶⁴.

---

²⁵⁶ Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s. 435; Öztan, *Aile Hukuku*, s. 928.

²⁵⁷ Baygın, *Soybağı Hukuku*, s. 67.

²⁵⁸ Baygın, *Soybağı Hukuku*, s. 67.

²⁵⁹ Dural, Ögüz ve Gümüş, s. 288; Özdemir ve Ruhi, s. 772.

²⁶⁰ Dural, Ögüz ve Gümüş, s. 288.

²⁶¹ Serozan, *Çocuk Hukuku*, s. 209.

²⁶² Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s. 436.

²⁶³ Öztan, *Aile Hukuku*, s. 928.

²⁶⁴ Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, *Türk Medeni Hukuku, Cilt II, Aile Hukuku*, İstanbul: Nurgök Matbaası, 5. Baskı 1965, s. 296; Nazlı Hilâl Çelik, *Evlenmenin Hükümsüzlüğü*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı, 2021, s. 200.

Kanun koyucu korkutma ile ilgili sarıh bir anlatımda bulunmamıştır. Bu sebeple korkutmanın niteliğine dair doktrinde tartışmalar bulunmaktadır. Bir görüş irade sakatlığının sadece tanıyanın kendisinin ya da yakınlarından birinin hayatına, onur ve namusuna yönelik pek yakın ağır bir tehlike olması gerektiğini savunurken²⁶⁵ diğer görüş ise irade sakatlığının tanıyana ya da yakınlarına yönelen hayatına, onur ve namusuna yönelik pek ağır yakın bir tehlike yanında malvarlığına yönelen ciddi bir tehlike varlığı da korkutma için yeterli görülmüştür²⁶⁶.

İsviçre Medeni Kanunu 260/a maddesine göre “*tanıyanın veya yakınlarının yaşamına, sağlığına, onur ve saygınlığına ya da malvarlığına yönelen yakın ve ciddi bir tehlikeye ilişkin tehdidin altında tanıma gerçekleşmişse korkutmanın olduğu kabul edilir*”²⁶⁷. Korkutmada tanıyanın iradesi ile beyanı arasında irade bozukluğu bulunmaz. İrade bozukluğu tanıyanın iradesi oluşurken yaşanan durumdur. Korkutmanın tanıyana mutlaka açık şekilde yapılması gerekmez. Örtülü biçimde yapılan korkutma da eğer ki gerçek bir zarar verme tehlikesi yaratıyorsa tanımanın iptali için yeterlidir. Korkutmanın varlığı halinde Türk Borçlar Kanunu’nun 37. ve 38. maddeleri kıyasen uygulanır²⁶⁸. Ancak tanıyan babaya karşı tanıma yapılmaması halinde babalık davası açılacağı tehdidinde bulunulması korkutma sebebiyle iptal davasına yol açmaz²⁶⁹. Malvarlığına yönelik yapılan korkutmalar da iptal davası açma hakkı vermemektedir.

3.2.2. İlgili Kişiler Tarafından Tanıyanın Genetik Baba Olmaması Sebebiyle İptali

Türk Medeni Kanunu’nuzun 298. maddesine göre;

“Madde 298-

Ana, çocuk ve çocuğun ölümü hâlinde altsoyu, Cumhuriyet

²⁶⁵ Baygın, *Soybağı Hukuku*, s. 67.

²⁶⁶ Dural, Ögüz ve Gümüş, s. 288; Öztan, *Aile Hukuku*, s. 927.

²⁶⁷ Dural, Ögüz ve Gümüş, s. 288; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s. 436.

²⁶⁸ Öztan, *Aile Hukuku*, s. 928.

²⁶⁹ Dural, Ögüz ve Gümüş, s. 288.

*savcısı, Hazine ve diğer ilgililer tanımanın iptalini dava edebilirler.
Dava tanıyana, tanıyan ölmüşse mirasçılara karşı açılır.”*

Tanımanın iptalini dava hakkına sahip olanlar tanıyan dışında ana, çocuk, çocuk ölmüşse altsoyu, Cumhuriyet Savcısı, hazine ve diğer ilgililerdir. Diğer ilgililer içerisinde biyolojik baba olduğunu iddia eden kimse de kabul edilmektedir²⁷⁰. Burada davacı, tanıyanın baba olmadığını ileri sürecektir. Bunun aksini de tanıyanın ispatlaması gerekir. Anne ve çocuğun dava hakkı birbirinden bağımsızdır. Tanımanın iptalini dava etme hakkı kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardan olduğundan anne ya da çocuk sınırlı ehliyetsizse de yasal temsilcinin rızası aranmadan haklarını kullanırlar. Ancak anne ya da çocuk tam ehliyetsiz ise bu durumda yasal temsilcilerin dava açması mümkündür²⁷¹.

Belirtmek gerekir ki soybağının reddi, babalık davası ya da tanımanın iptali gibi davaların mirasçılara intikali mümkün değildir. Bu durumlarda dava açma hakkı mirasbırakandan mirasçılara geçmez, doğrudan mirasçılara bu hak tanınmıştır. Bu kişilerin davayı açma ve takip etmesi intikalle değil şahıslarından doğan kazanılmış haklarıyla mümkündür.

Dava hakkını annenin yerine başka bir kişinin kullanıp kullanmayacağına dair doktrinde tartışmalar mevcuttur. Doktrinde bir görüş tanımanın kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olması sebebiyle üçüncü kişilerin bu hakkı kullanamayacağını savunurken²⁷² diğer görüş çocuğun korunacak bir menfaati bulunuyorsa ayırt etme gücü olmayan anneye bir kayyım atanarak annenin hakkını kullanabileceğini savunmaktadır²⁷³.

Çocuğun ölümünden sonra çocuk tanınmışsa dava açma hakkı doğrudan çocuğun altsoyuna ait olduğundan hak düşürücü süre içinde altsoyu tanımanın iptalini dava etme hakkına sahiptir²⁷⁴. Altsoyunun dava hakkı çocuğun ölümü koşuluna bağlıdır. Altsoyun tanımanın iptalini dava etme hakkını kullanabilmesi için çocuğun iptal davası açma süresi geçmeden

²⁷⁰ Yargıtay 18.HD, 01.03.2016 T., 2015/7579 E., 2016/3582 K. sayılı kararı, Legalbank (Erişim: 09.07.2025).

²⁷¹ Dural, Ögüz ve Gümüş, s. 289.

²⁷² Genç Arıdemir, “Tanıma Yolu ile Kurulan Soybağı”, s. 33.

²⁷³ Dural, Ögüz ve Gümüş, s. 289.

²⁷⁴ Dural, Ögüz ve Gümüş, s. 289.

ölmüş olduğunu ve çocuğun bu sürede tanımanın iptalini talep edeceğini ispatlaması gerekir. Türk Medeni Kanunu’nun 298. maddesi açıkça “ altsoy” diyerek çocuğun ölümü halinde altsoy dışındaki diğer mirasçıların bu davayı açma hakkının olmadığını hüküm altına almıştır. Çocuk hayattayken hak düşürücü süreler içinde dava açmamışsa ya da hak düşürücü süre içerisinde iradesi iptal davası açmayacağı yönünde ise o halde çocuğun altsoyunun iptal davası açması mümkün değildir. Ancak tanıma, çocuğun ölümünden sonra örneğin bir vasiyetname ile öğrenilmişse o halde artık altsoy ikinci derecede değil doğrudan iptal davasını açma hakkına sahip olacaktır²⁷⁵.

Soybağının reddinden farklı olarak tanımanın iptalini menfaati bulunan herkes açabilmektedir. Tanıma işlemiyle beraber menfaati zedelenen birçok kişi olabilir. Örneğin; tanıyanın diğer mirasçıları ya da tanımanın iptalinde menfaati bulunanların tanımanın iptalini talep etmesi mümkündür.

Kanun koyucu tanımanın iptalini dava etme hakkını Cumhuriyet Savcısına da tanımıştır. Bunun sebebi soybağı ilişkisinin kamu düzeni ile ilgili olmasıdır. Böylece tanımanın kötü niyetlerle kullanılmasının önüne geçilmiştir.

Kanun koyucunun iptal davası açma hakkını tanıdığı bir diğer ilgili de hazinedir. Hazineye dava açma hakkının tanınmasındaki amaç TMK m. 501 gereğince tanıyanın ya da tanınan çocuğun başka mirasçısı olmaması halinde en son mirasçı hazine olduğundan hazinenin miras menfaatlerinin etkilenmesinin önüne geçmektir²⁷⁶. Bu nedenle hazinenin dava açma hakkı ancak miras menfaatlerinin zedelenmesi halinde mümkün olmalıdır. Örneğin; (A) bekarsa ve ilk üç zümrede mirasçısı bulunmuyorsa en son hazine mirasçı olacaktır. Ancak (A) evlilik dışı çocuğunu tanıdığı takdirde miras çocuğuna kalacaktır. Tanınan çocuk gerçekten (A)’nın çocuğu değilse hazine, tanımanın iptalini isteyerek çocuğun mirasçılığını ortadan kaldırarak (A)’nın mirasçısı olabilecektir. Eğer ki mirasbırakanın ilk iki zümrede mirasçısı bulunuyorsa bu durumda hazine mirasçı olamayacaktır. Bu halde hazinenin dava açma hakkı söz konusu olmamalıdır. TMK 298. maddesinin hazine yönünden amaca uygun olarak sınırlandırılması ve hazinenin ancak

²⁷⁵ Öztan, *Aile Hukuku*, s. 926.

²⁷⁶ Dural, Ögüz ve Gümüş, s. 289; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s. 436.

zedelenen bir menfaati olduğu durumda dava açma hakkı olması gerektiği kanaatindeyiz.

Madde hükmüyle tanımanın iptali davası açma hakkına sahip olan kişiler sayılmış ancak diğerk ilgililer ibaresi ile de bu kişilerin tahdidi olmadığı belirtilmiştir. İlgili kişileri geniş yorumlamak gerekir. Bunlar tanımanın iptalinde menfaati olan kişilerdir. Tanıma dolayısıyla miras hakkından yoksun kalan ya da çocuk veya tanıyana karşı kuvvetli bir manevi ilgi duyan kişileri ilgili kişi olarak kabul etmek gerekir²⁷⁷.

Diğerk kişilere örnek olarak tanınan çocuk nedeniyle miras dışı kalan ya da miras hakkı azalan tanıyanın ana babası, altsoyu, altsoyu dışındaki yasal mirasçıları, eşi ya da hısımları örnek verilebilir²⁷⁸. Diğerk kişilerin mutlaka miras menfaatlerinin olması gerekmez. Tanıyanın çocukla aynı soyadı taşıyacak olan hısımları ya da tanıma beyanında bulunmamış gerçek baba dahi ilgili kişi olması sebebiyle tanımanın iptalini dava edebilir²⁷⁹.

Mülga Medeni Kanunda anne ve çocuğa diğerk ilgililerden farklı itiraz usulleri uygulanmaktaydı. Anne ya da çocuk için dava açma şartı aranmamış doğrudan hakime bildirimde bulunma da yeterli görülmüştü. Diğerk ilgililerin ise dava yoluna başvurusu gerekmektedir²⁸⁰. Yeni Türk Medeni Kanunu'nda tanımaya itiraz için başvuranın kim olduğu fark etmeksizin dava yoluna başvurusu gerekmektedir.

Tanıma nedeniyle çocuğa bakım nafakası ödemesi gereken kişi ya da çocuğun biyolojik babası da ilgili kişi kavramına dahildir²⁸¹. İlgililerin dava hakkı tanıyanın dava hakkından bağımsızdır. İlgililer dava hakkını kullanırken tanıyanın dava açma imkanı olup olmadığına bakmadan bu haklarını kullanabilirler²⁸². Bu sebeptendir ki Türk Medeni Kanunu'nun 298. maddesi 2. fıkrası uyarınca diğerk ilgililerin açacağı davada tanıyan davalı konumunda olacaktır. Eğer ki davalı tanıyan ölmüşse dava mirasçılarına yöneltilecektir.

---

²⁷⁷ Baygın, *Soybağı Hukuku*, s. 68.

²⁷⁸ Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s. 436.

²⁷⁹ Dural, Öğüz ve Gümüş, s. 290.

²⁸⁰ Baygın, *Soybağı Hukuku*, s. 68.

²⁸¹ Öztan, *Aile Hukuku*, s. 926

²⁸² Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, s. 436.

3.2.3. Tanımanın İptalinde İspat Yüğü

Türk Medeni Kanunu 299. maddesine göre;

“Davacı, tanıyanın baba olmadığını ispatla yükümlüdür.

Ana veya çocuk tarafından tanıyanın baba olmadığı iddiasıyla açılan iptal davasında ispat yükü, tanıyanın, gebe kalma döneminde ana ile cinsel ilişkide bulunduğuna ilişkin inandırıcı kanıtlar göstermesinden sonra doğar.”

İptal sebebi kural olarak davacının, tanıyanın baba olmadığını ileri sürmesidir. Tanıyan da doğumdan önceki üç yüz gün ile yüz seksen gün arasında anayla cinsel ilişkide bulunduğunu ispatlamalıdır. Ancak dava anne veya çocuk ya da diğer ilgililer tarafından açılmışsa o halde farklı ihtimaller doğar.

Davacı anne ve çocuğun ispat yükünü kanun koyucu hafifletmiştir²⁸³. Davanın anne ya da çocuk tarafından açılması halinde ispat yükü baba olduğunu iddia eden taraftadır. Anne kritik dönem içerisinde baba olduğunu iddia eden tanıyandan cinsel ilişkide bulunduğuna dair inandırıcı kanıtlar göstermesini ister (TMK m. 299). Eğer baba olduğunu iddia eden kanıtlarla tanımayı ispatlayamazsa annenin iptal talebi kabul edilerek tanımanın iptali gerçekleşir²⁸⁴. Eğer davalı tanıyan, gebe kalma döneminde anne ile cinsel ilişkide bulunduğuna ilişkin inandırıcı kanıtlar gösterirse o halde davacı, tanıyanın baba olmadığını ispat etmek zorunda kalacaktır²⁸⁵. Bu kanıtların kesin kanıtlar olması gerekmez, güçlü ve inandırıcı kanıtlar yeterlidir.

Tanımanın iptalini talep eden anneye karşı tanıyan, anne ile cinsel ilişkide bulunduğuna dair kanıtlar göstermek yerine doğrudan baba olduğunu da ispat edebilir²⁸⁶. Örneğin; DNA testi ile baba olduğunu kanıtlarsa tanıyanın

²⁸³ Serozan, *Çocuk Hukuku*, s. 210.

²⁸⁴ Öztan, *Aile Hukuku*, s. 926

²⁸⁵ Dural, Ögüz ve Gümüş, s. 291.

²⁸⁶ Dural, Ögüz ve Gümüş, s. 291.

baba olduğu kabul edilmiş olur. DNA testi tanıyanın baba olmadığını gösterirse o halde tanıma iptal edilecektir²⁸⁷.

İrade sakatlığı nedeniyle tanımanın iptali istenmişse tanıma ile irade sakatlığı arasında illiyet bağı bulunduğunun ispatını tanıyan yapacaktır.²⁸⁸ Eğer ki tanıyan çocuğun ana rahmine düştüğü süre içerisinde başka erkeklerle de ilişki içinde olduğunu biliyorsa ve bunu bilerek çocuğu tanımışsa artık tanımadan dönmesi de mümkün olmamaktadır²⁸⁹. (TMK m.2/2)

Cumhuriyet Savcısının bu davayı açması halinde ispat yükü davayı açan tarafta olacağından Cumhuriyet Savcısı tanıyanın baba olmadığını ispat etmek zorundadır. Cumhuriyet Savcısı tanıyanın baba olmadığını ve gerçeğe dayalı bir tanıma yapılmadığını ispat edemezse tanımanın iptali davası reddedilecektir.

3.2.4. Tanımanın İptali Davasında Süre

Türk Medeni Kanunu'nun 300. maddesine göre;

“3. Hak düşürücü süreler

Madde 300- Tanıyanın dava hakkı, iptal sebebinin öğrenildiği veya korkunun etkisinin ortadan kalktığı tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde tanımanın üzerinden beş yıl geçmekle düşer.

İlgililerin dava hakkı, davacının tanımayı ve tanıyanın çocuğun babası olamayacağını öğrendiği tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde tanımanın üzerinden beş yıl geçmekle düşer.

Çocuğun dava hakkı, ergin olmasından başlayarak bir yıl geçmekle düşer. Yukarıdaki süreler geçtiği hâlde gecikmeyi haklı kılan sebep varsa, sebebin ortadan kalkmasından başlayarak bir ay içinde dava açılabilir.”

²⁸⁷ Öztan, Aile Hukuku, s. 925.

²⁸⁸ Dural, Ögüz ve Gümüş, s. 290.

²⁸⁹ Öztan, Aile Hukuku, s. 928.

Hükme göre tanımanın iptali davasını açma süresinin başlangıcı tanımanın iptalini talep edenin kim olduğuna göre farklılık arz etmektedir. Kanun koyucu tanıyana, anneye, çocuğa, çocuğun ölümü halinde altsoyuna, Cumhuriyet Savcısına, Hazineye, diğer ilgililere kanunda öngörülen süre içerisinde dava açmamasında haklı sebepler olması halinde sebebin ortadan kalkmasından itibaren bir aylık ek süre vermiştir²⁹⁰.

Tanıyan baba, yanıldığını, aldatıldığını öğrendiği ya da korkutma ile tanıma beyanında bulunmuşsa korkutmanın ortadan kalktığı veya annenin kritik süre içerisinde üçüncü kişiyle ilişkisi olduğunu öğrendiği tarihten itibaren bir yıl içinde iptal davası açabilir²⁹¹. Bir yıllık süre hak düşürücü süredir. Her halde tanımanın üzerinden beş yıl geçmeden iş bu davayı açmalıdır. Ancak yine de tanıyan bu süre içerisinde dava açamamışsa ve açamaması için haklı sebepler bulunuyorsa haklı sebeplerin ortadan kalkmasından itibaren bir ay içinde dava açabilir²⁹². Bu süreler tanıyanın baba olmadığını kesin bir kanaate dayanarak öğrenmesinden itibaren başlayacaktır²⁹³. Tanıyanın sadece baba olmadığından şüphelenmesi bu süreyi başlatmamaktadır. Tanımanın iptali nihayete ermeden babalık davası dinlenemez.

Türk Medeni Kanunu'nun 300. maddesinde belirtildiği üzere çocukla başka bir erkek arasında soybağı ilişkisi bulunuyorsa bir yıllık süre bu ilişkinin sona ermesinden itibaren işleyecektir²⁹⁴.

²⁹⁰ Baygın, *Soybağı Hukuku*, s. 69; Dural, Ögüz ve Gümüş, s. 291.

²⁹¹ Baygın, *Soybağı Hukuku*, s. 68; Serozan, *Çocuk Hukuku*, s. 210.

²⁹² Zevkliler, Cumalıoğlu ve Acabey, s. 379; Dural, Ögüz ve Gümüş, s. 291.

²⁹³ İbrahim Özbay ve Şerife Aksan Nar. Son Yasal Değişiklikler Çerçevesinde Tanımanın İptali Davası ve Bu Davada Uygulanacak Usul, *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XIV, S. 3-4 (2010), ss. 208.

²⁹⁴ “Davacı A. B., davalılar A. F. U. ile G. E.'nin evlilik dışı ilişkisinden dünyaya geldiğini babasız kalmaması için annesi G. tarafından davalılardan M. A. B.'nin hanesine kaydedildiğini belirterek A. F. U.'nun babası olduğunun tesbitini, soy isminin buna dayalı olarak düzeltilmesine karar verilmesini istemiştir. Davacı A. B. 2.9.1948 doğumlu olup Beyoğlu 5. noterliğinin 12.10.1948 gün 18553 sayılı tanıma senedine dayanılarak 25.10.1948 tarihinde M. A. B.'nin üzerine tescil edilmiştir. (TMK. md. 295) Türk Medeni Kanununun 298. maddesi ana, çocuk ve çocuğun ölümü halinde altsoyu, Cumhuriyet Savcısı, Hazine ve diğer ilgililer tanımanın iptalini dava edebileceklerini, 299. maddesi de davacının bu davada tanıyanın baba olmadığını ispatla yükümlü olduğunu, çocuğun dava hakkının ergin olmasından başlayarak bir yıl geçmekle düşeceğini (TMK. md. 300/3), ancak bu sürenin geçtiği halde gecikmeyi haklı kılan sebep varsa sebebin ortadan kalkmasından başlayarak bir ay içerisinde dava açılabileceğini belirtmiştir. (TMK. md. 300/son) Bu sebeple tanımanın iptali davası sonuçlanmadan babalık davası dinlenemez. Babalık davası için çocuk ile başka bir erkek arasında soybağı ilişkisi varsa, bir yıllık süre bu ilişkinin

Çocuk ise iş bu davayı ergin oluncaya kadar her zaman açabilir. Ergin olduktan sonra ise bir yıllık süre içerisinde dava açması gerekmektedir. Çocuk belirtilen süre içerisinde iş bu davayı haklı bir sebebe dayanarak açamamışsa haklı sebebin ortadan kalkmasından itibaren bir ay içerisinde açabilir²⁹⁵. Mahkemenin yetkili veya görevli olmaması ya da düzeltilebilecek bir yanlışlık yapılması veya zamanından önce açılmış olması nedeniyle reddedilmiş olup da o arada zamanaşımı veya hak düşürücü süre dolmuşsa da aynı kural geçerli olacaktır (TBK m.158).

İlgililerin dava açma süresi için kanun koyucu iki şartı aramaktadır. İlgililer bu tanımanın yapıldığını öğrenmiş olacak ayrıca ilgililer, tanıyan kişinin baba olma ihtimali bulunmadığına dair bilgi sahibi olacaklardır. Bu iki durumun öğrenilmesinden itibaren dava açma süresi bir yıldır²⁹⁶. Ancak bu sürenin başlaması için şüphe yeterli olmamaktadır. İlgililer de mahkemenin yetkili veya görevli olmaması ya da düzeltilebilecek bir yanlışlık yapılması veya zamanından önce açılmış olması nedeniyle reddedilmiş olup da o arada zamanaşımı veya hak düşürücü süre dolmuş olması durumlarında bir aylık ek süre içinde dava haklarını kullanabilirler.

Anayasa Mahkemesi soybağının reddi davasında yönünden beş yıllık üst süreyi kaldırmış ancak Anayasa Mahkemesi tanımanın iptalinde yer alan beş yıllık sürenin kaldırılması yönünde yapılan itirazı Anayasaya aykırı bulmayarak reddetmiştir²⁹⁷. Bu iki farklı hak düşürücü süre kanaatimizce

---

ortadan kalktığı tarihte işlemeye başlar. (TMK. md. 303/3) Mahkemece bu dava öncelikle tanımanın iptali şeklinde değerlendirilip bu konudaki taraf delillerinin toplanıp değerlendirilerek hasil olacak sonucu uyarınca karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hükmün kurulması usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirmiştir” Yargıtay 2.HD. 16.02.2005, 2005/242 E, 2005/2196 K. sayılı kararı, Legalbank (Erişim: 24.03.2025).

²⁹⁵ Öztan, Aile Hukuku, s. 931.

²⁹⁶ Öztan, Aile Hukuku, s. 931-932.

²⁹⁷ “... 6216 sayılı Kanun’un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa’nın 20.ve 40. maddeleri yönünden de incelenmiştir. 13. 4721 sayılı Kanun’un 300. maddesinin birinci fıkrasında, tanıyanın dava hakkının iptal sebebinin öğrenildiği veya korkunun etkisinin ortadan kalktığı tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde tanımanın üzerinden beş yıl geçmekle düşeceği hükme bağlanmıştır. Anılan fıkra da yer alan “...her hâlde tanımanın üzerinden beş yıl...” ibaresi itiraz konusu kural olup kural “...iptal sebebinin öğrenildiği...” ibaresi yönünden incelenmiştir.... Anayasa Mahkemesinin, Kanun’un 289. maddesinin birinci fıkrasında yer alan “...her hâlde doğumdan başlayarak beş yıl...” ibaresinin iptali ile ilgili verdiği kararda, maddenin üçüncü fıkrasında yer alan gecikmenin haklı bir sebebe dayanması halinde bir yıllık sürenin bu sebebin ortadan kalktığı tarihten işlemeye başlayacağına ilişkin kuralın beş yıllık mutlak hak düşürücü süreyi de kapsadığı kabul edilmişse de Kanun’un bu şekilde yorumlanmaya elverişli olmadığı anlaşılmaktadır. Zira itiraz konusu kuralın da yer aldığı 300. Maddenin dördüncü fıkrasında “Yukarıdaki süreler

çelişkiye yol açmıştır. Soybağı ile ilişkili bu davalar arasında süre yönünden farklılıklar oluşması karmaşıklığa yol açmaktadır. Aynı şekilde gecikmeyi haklı kılan bir sebep olması halinde soybağının reddi ve tanımanın iptali davalarında görülen uzama sürelerinin de farklı oluşunun karmaşıklığa yol açabileceği göz önüne alındığında bu sürelerin de eşitlenmesi daha makul olacaktır.

3.2.5. Tanımanın İptali Davalarında Görevli Mahkeme, Yetkili Mahkeme ve Usul

Tanımanın iptali davalarında görevli mahkeme aile mahkemeleridir²⁹⁸. Yetkili mahkeme ise taraflardan birinin dava veya doğum sırasındaki yerleşim yeri mahkemesidir²⁹⁹.

Aile Mahkemelerinin kuruluş, görev ve yargılama usullerine dair kanun gereği aile mahkemeleri, asliye hukuk mahkemeleri derecesinde olduğundan bu mahkemelerde uygulanan yazılı yargılama usulüne tabiidirler³⁰⁰. Aile mahkemesine verilecek dilekçe ile tanımanın iptali davası açılmış olacaktır.

Tanıma ve tanımanın iptali soybağı hükümlerindendir. Soybağına uygulanacak olan yargılama usulü tanımanın iptaline de uygulanacaktır.

---

geçtiği hâlde gecikmeyi haklı kılan sebep varsa, sebebin ortadan kalkmasından başlayarak bir ay içinde dava açılabilir.” denilmek suretiyle fıkradaki söz konusu bir aylık ek sürenin beş yıllık hak düşürücü süre yönünden de geçerli olduğu açıkça belirtilmiş iken 289. maddenin üçüncü fıkrasında “Gecikme haklı bir sebebe dayanıyorsa, bir yıllık süre bu sebebin ortadan kalktığı tarihten işlemeye başlar.” denilmek suretiyle haklı sebebe dayalı ek sürenin beş yıllık hak düşürücü süre için geçerli olmadığı, bunun sadece bir yıllık hak düşürücü süre yönünden öngörüldüğü açıkça ifade edilmiştir. Dolayısıyla Kanun’un 289. maddesinden ayrılan bu yönüyle itiraz konusu kuralla getirilen farklı muamelenin makul ve objektif bir temele dayanmadığı söylenemez. ... İtiraz konusu kural, Kanun’un 300. maddesinin dördüncü fıkrasında öngörülen ve başlangıç anı ile ilgili olarak her olayın kendi koşulları içerisinde değerlendirilebilme imkânına elverişli bulunan bir aylık süreyle birlikte ele alındığında 289. madde ile 300. maddede belirtilen söz konusu kişiler arasında objektif ve makul bir nedene dayalı olarak öngörülen farklı muamelenin ölçülü olmadığı da söylenemez.

32. Açıklanan nedenlerle kural aynı fıkarda yer alan “...iptal sebebinin öğrenildiği...” ibaresi yönünden Anayasa’nın 10., 20. ve 40. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.”, Resmi Gazete, 31100 (15.04.2020) Anayasa Mahkemesi 25/12/2019 T., 2019/102 E., 2019/99 K. sayılı Kararı, Legalbank (Erişim: 20.05.2025).

²⁹⁸ Akıntürk ve Ateş, s. 362.

²⁹⁹ Akıntürk ve Ateş, s. 362; Kayıhan, s. 351.

³⁰⁰ Özbay ve Aksan Nar, “ Tanımanın İptali Davası”, s. 211.

Yargılamada Türk Medeni Kanunu'nun aile hukukuna ilişkin hükümleri ile Hukuk Muhakemeleri Kanunu uygulanacaktır. Türk Medeni Kanunu'muzda 284. madde ile uygulanacak usul belirtilmiştir.

Türk Medeni Kanunu'nun 284. maddesine göre;

“II. Yargılama usulü

Madde 284- Soybağına ilişkin davalarda, aşağıdaki kurallar saklı kalmak kaydıyla Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu uygulanır:

- 1. Hâkim maddî olguları re'sen araştırır ve kanıtları serbestçe takdir eder.*
- 2. Taraflar ve üçüncü kişiler, soybağının belirlenmesinde zorunlu olan ve sağlıkları yönünden tehlike yaratmayan araştırma ve incelemelere rıza göstermekle yükümlüdürler. Davalı, hâkimin öngördüğü araştırma ve incelemeye rıza göstermezse, hâkim, durum ve koşullara göre bundan beklenen sonucu, onun aleyhine doğmuş sayabilir.”*

Hakimin bu davayı re'sen araştırma ödevi bulunmaktadır. Hakim tarafların getirdiği delillere bağlı kalmayacak kendi de ilgili yerlerden davanın ispatı için belgelere başvuracaktır. Bu sebeple tarafların ikrarı ile bağlı değildir³⁰¹.

Türk Medeni Kanunu'nun 284. maddesinin 2. fıkrasına göre taraflar ve üçüncü kişiler için yapılacak inceleme soybağı belirlenmesi açısından kaçınılmazsa ve bu kişilerin sağlıkları hususunda bir sakınca yaratmayacaksa kişiler bu araştırmalara katlanma yükümlülüğü altındadırlar. Ancak her ne kadar soybağı belirlenmesi için yapılacak inceleme ve araştırmalara katlanma yükümlülükleri olsa da bunları yapmaya zorlanamazlar. Davayı tanıyan ya da ilgililerden kimin açtığı fark etmeksizin gerekli araştırmalar için rıza göstermemiş olması halinde hakimin takdir yetkisini kullanarak davalılar

---

³⁰¹ Özbay ve Aksan Nar, “Tanımanın İptali Davası”, s. 211.

aleyhine tanımanın iptaline karar vermesi mümkündür ancak bu kural emredici değildir³⁰².

Hukuk Muhakemeleri Kanunu 292. maddesi 1. fıkrasına göre;

“Uyuşmazlığın çözümü bakımından zorunlu ve bilimsel verilere uygun olmak, ayrıca sağlık yönünden bir tehlike oluşturmamak şartıyla, herkes, soybağının tespiti amacıyla vücudundan kan veya doku alınmasına katlanmak zorundadır. Haklı bir sebep olmaksızın bu zorunluluğa uyulmaması hâlinde, hâkim incelemenin zor kullanılarak yapılmasına karar verir”.

Hükmün gerekçesinde soybağının tespitine ilişkin hususlar kamu düzeninden olduğundan herkesin vücudundan kan veya doku alınmasına katlanması gerekmektedir. Bu iki kanun uyarınca Hukuk Muhakemeleri Kanunu 1 Ekim 2011 tarihi itibarıyla Türk Medeni Kanunu’ndan daha sonra yürürlüğe girmiştir. Bu durumda Türk Medeni Kanunu’nun ilgili hükmü zımnen ortadan kalmış olacağından hakim somut olayda davalıların araştırmalara katlanma yükümlülüğünü yerine getirmemesi halinde bu incelemelerin davalılar üzerine zor kullanılarak yapılmasına karar verebilecektir³⁰³.

3.3. Tanımanın Vasiyetname ile Yapılması Halinde Geçersizliği

Ölüme bağlı tasarruflar genel olarak iptal edilebilirliğe tabidir. Bu tasarrufların yokluk ve kesin hükümsüzlük halleri de bulunmaktadır.

Ölüme bağlı tasarrufların yok hükmünde olması için kurucu unsurlarının bulunmaması gerekir. Kurucu unsur, mirasbırakanın irade beyanında bulunmasıdır. Mirasbırakanın ölüme bağlı tasarruf niyetiyle irade

³⁰² Özbay ve Aksan Nar, “ Tanımanın İptali Davası”, s. 211.

³⁰³ Özbay ve Aksan Nar, “ Tanımanın İptali Davası”, s. 211.

beyanında bulunmaması halinde de ölüme bağlı tasarruf yok hükmündedir³⁰⁴. Mirasbırakanın vasiyetnamede imzasının bulunmaması ya da vasiyetname ile irade beyanını açıkça belirtmediği hallerde vasiyetname ile tanıma yapıldığından bahsedilemez. Bu halde vasiyetnamenin yok hükmünde olduğu söylenebilir³⁰⁵.

Ölüme bağlı tasarrufta bulunma hakkı, kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olması nedeniyle temsil yasağı söz konusudur. Eğer ki mirasbırakan, mirasçı ya da vasiyet alacaklısının kim olacağının tespitini üçüncü kişiye bırakmışsa bu halde vasiyetnamenin hangi geçersizlik türüne tabi olacağı doktrinde tartışmalıdır. Bir görüş vasiyetnamenin yok hükmünde olacağını³⁰⁶ bir görüş kesin hükümsüz olması gerektiğini³⁰⁷ diğer bir görüş ise iptal edilebilirlik yaptırımına tabi olması gerektiğini³⁰⁸ savunmaktadır.

Anayasa Mahkemesine yapılan bir başvuruda başvurunun babasının vasiyetnamesinde *“turist olarak ABD’ye gittiğini daha sonra doktor olarak orada çalışmaya başladığını ve orada Amerika vatandaşı olan biriyle evlendiğini bu evlilikten başvurunun da olduğu üç çocuğunun olduğunu, Amerika’da eşi ve çocuklarıyla yaşadığını ve Kayseri ilindeki taşınmazını ölümü halinde ¼ hissesiyle bu şahıslara bırakacağını”* şeklinde beyanda bulunduğunu belirtmiştir. Başvurucu yaptığı başvuruda özetle *“vasiyetnamede murisin tanıma iradesinde bulunduğunu ancak önceki kanun yollarında bunun tanıma olarak yorumlanmadığını bu sebeple kendisinin mirasçı olamadığını ve murisin tanıdığı haklardan mirasçı olarak yararlanamadığını ve anayasal hakkının ihlal edildiğini”* belirtmiştir³⁰⁹.

Başvurucu Anayasa Mahkemesine başvurmadan önce yerel mahkemeye diğer mirasçılar veraset belgesi talebiyle başvuruda bulunarak

³⁰⁴ Banu Atlı, *Ölüme Bağlı Tasarrufların Hükümsüzlüğü ve Hükümden Düşmesi*, (Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2017, YÖK: Ulusal Tez Merkezi (Tez No. 475820) s. 51.

³⁰⁵ Atlı, *Ölüme Bağlı Tasarrufların Hükümsüzlüğü* s. 50-51.

³⁰⁶ Oğuzman, M. Kemal. *Miras Hukuku*, İstanbul: Filiz Kitabevi, 1995, s. 186; Atlı, *Ölüme Bağlı Tasarrufların Hükümsüzlüğü*, s. 52.

³⁰⁷ Öztan, Bilge. *Miras Hukuku*, Ankara: Turhan Kitabevi, 2016, s. 239; İmre, Zahit ve Hasan Erman. *Miras Hukuku*, İstanbul: Der Yayınları, 2016, s. 349; Dural, Mustafa ve Turgut Öz. *Türk Özel Hukuku*, Cilt IV, *Miras Hukuku*, İstanbul: Filiz Kitabevi, 2016, s. 224.

³⁰⁸ Serozan Rona ve Engin Baki İlkay, *Miras Hukuku ve Tamamı Çözümlü Pratik Çalışmalar*, Ankara: Seçkin Hukuk, 2024, s. 445.

³⁰⁹ Resmi Gazete, 29675 (05.04.2016) Anayasa Mahkemesi, B. No: 2013/ 2758, 17/2/2016 T. Kararı, Legalbank (Erişim: 09.07.2025)

mirasçılık belgesi almışlardır. Ancak mirasçılık belgesinde başvurunun yer almaması üzerine başvuru yeniden bir mirasçılık belgesi alınması için başvuruda bulunmuş bunun üzerine yerel mahkeme mirasbırakanın beyanlarını tanıma beyanı olarak yorumlayarak önceki veraset belgesini iptal etmiş ve başvurucuyu da yasal mirasçı olarak belirlemiştir. Mahkeme mirasbırakanın ölüm tarihi olan 1999 yılını esas alarak uygulanacak hukuku belirlemiştir. Bu tarihte Anayasa Mahkemesi 743 sayılı Kanunu'n 292. maddesini iptal etmiş olduğundan mirasbırakanın evlilik dışı doğan çocuğunu tanıması geçerlidir³¹⁰. Ancak Yargıtay bu hükmü bozmuştur³¹¹. Yargıtay her ne kadar tanıma beyanına uygulanacak hukukun mirasbırakanın ölüm tarihine göre belirleneceği görüşünderse de davacının dünyaya geldiği 1975 yılını esas alarak bu tarihte “evli erkek ve kadınların zinasından doğan çocuğun tanınamayacağını” belirtmiştir³¹². Karar düzeltme talebi üzerine ise gerekçesini değiştirerek evli erkek ve evli olmayan annenin birlikteliğinden meydana gelen çocukların tanınmasının yolu açılmışsa da nüfusta mirasbırakanın kızı olarak tanıma beyanında bulunulmadığından mirasbırakan ve davacı arasında soybağının kurulamadığını belirterek talebi reddetmiştir.

Ancak uygulanacak hukuk mirasbırakanın ölüm tarihine göre belirlenmelidir. Bu husus kamu düzenini de ilgilendirdiğinden yürürlükte olmayan kanun maddesinin uygulanması hukuk güvenliğini tehlikeye düşürmektedir. Tanıma beyanı kural olarak çocuğun doğum tarihinden itibaren geçerli olacaksa da buradaki amaç çocuğun doğduğu andan itibaren baba ile soybağı kurabilmesi ve miras haklarından yararlanabilmesidir. Ancak Yargıtay, çocuğun doğum tarihinde 743 sayılı Kanun'un ilgili kanun maddesi yürürlükte olduğundan zina ürünü çocuğun tanınmasının yasak olduğunu belirterek çocuk aleyhine yorum getirmiştir³¹³. Halbuki ölüm tarihinde ilgili maddenin iptali sebebiyle mirasbırakanın evlilik dışı çocuğunu

³¹⁰ Resmi Gazete, 21184 (27.03.1992) Anayasa Mahkemesi 28.02.1991 T., 1990/ 15 E., 1991/5 K. sayılı kararı, Legalbank (Erişim: 09.07.2025)

³¹¹ Yargıtay 7. HD, 06.10.2011 T., 2011/3605 E., 2011/ 5783 K. sayılı Kararı Legalbank (Erişim: 09.07.2025)

³¹² Umut Yeniocak, Çocuğun Vasiyetname Yoluyla Tanınması^[1] (Yargıtay Kararı İncelemesi), *Terazi Hukuk Dergisi*, C.9, S.100 (2014), ss. 118.

³¹³ Yeniocak, ss. 118.

tanınması mümkündür³¹⁴. Karar düzeltme talebi üzerine değiştirdiği gerekçesinde de vasiyetnamedeki beyanların tanıma iradesi yönünde olmayacağını belirtmişse de irade teorisine bağlı kalınarak mirasbırakanın iradesine göre hareket edilmesi gerekir. Mirasbırakanın iradesinin tanıma beyanına yönelik olduğu da açıktır.

Noterde yapılan vasiyetname geçerlilik şartlarını sağladığından mirasbırakanın gerçek iradesi gereğince tanıma beyanında bulunduğu ortadadır³¹⁵. Daha sonra davacı Anayasa Mahkemesine başvurmuşsa da Anayasa Mahkemesi başvuru üzerine verdiği kararda “ *Söz konusu kararların dayandığı argümanların Anayasa Mahkemesince analiz edilmesinin, uygun ve gerekli olmadığı ve söz konusu değerlendirme yetkisinin derece mahkemelerinde olduğu bu noktada Mahkemenin görevi, Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkı ile ilgili güvencelerin başvuru yönünden gözetilip gözetilmediğinin tespiti ifadesine yer vererek temyiz mercii tanıma ibaresinin kullanılmamış olması sebebiyle muris ve başvuru arasında tanıma yoluyla soybağı kurulmamış olduğundan vasiyetnamedeki beyanının lafzına itibarla söz konusu beyanın tanıma olarak değerlendirilemeyeceği sonucuna ulaşılmıştır.*” ifadesine yer vermiştir.

Görüldüğü üzere mirasbırakanın iradesine bağlı kalınarak murisin iradesinin ayakta tutulması gerekirken katı bir lafzi yorumda bulunularak vasiyetname ile tanıma işleminin gerçekleşmemiş olduğuna karar verilmiştir. İrade teorisine göre mirasbırakanın tanımaya yönelik irade beyanında bulunması sebebiyle bu vasiyetnamenin geçerli kabul edilmesi gerektiğinden gerek geçerlilik için esas alınacak yıl gerekse de irade beyanı bakımından ilgili kararının yerinde olmadığı kanaatindeyiz.

3.4. Tanımanın İptalinin Sonuçları

Tanımanın iptal edilmesi halinde tanımanın iptali davası bozucu yenilik doğuran bir dava türü olduğundan tanıma ile çocuk ve baba arasında

---

³¹⁴ Yeniocak, s.119.

³¹⁵ Yeniocak, s.119.

kurulan soybağı, geçmişe etkili olacak şekilde çocuğun tam ve sağ doğması şartıyla ana rahmine düştüğü andan itibaren ortadan kalkacaktır³¹⁶. Tanıma beyanında bulunan kişinin bir daha aynı çocuğu tanıması mümkün değildir³¹⁷. İptalle beraber yükümlülükler de sona ereceğinden nafaka yükümlülüğü de çocuğun tam ve sağ doğmak şartıyla ana rahmine düştüğü ana kadar geriye yürüyecektir. Bu halde çocuk ile soybağı kaldırılan baba Türk Borçlar Kanunu'nun sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre yaptığı masrafları talep edebilecektir³¹⁸.

---

³¹⁶ Baygın, *Soybağı Hukuku*, s. 70; Öztan, *Aile Hukuku*, s. 932; Zevkililer, Cumalıoğlu ve Acabey, s. 380; Genç Arıdemir, “ Tanıma Yolu ile Kurulan Soybağı”, s. 35.

³¹⁷ Baygın, *Soybağı Hukuku*, s. 70, Öztan, *Aile Hukuku*, s. 932; Zevkililer, Cumalıoğlu ve Acabey, s. 380.

³¹⁸ Öztan, *Aile Hukuku*, s. 932.

SONUÇ

Baba ile çocuk arasında kan bağına dayanan soybağı kurulması yollarından biri tanımadır. Tanıma, evlilik dışı dünyaya gelen çocuk ile baba arasında soybağı kurulabilmesi için babanın kanundaki şekli şartlara uygun olarak tek taraflı irade beyanına bulunmasıdır. Tanıma beyanında bulunan kişinin çocuğun biyolojik babası olup olmadığı incelenmiyor olsa da bu durum daha sonra tanımanın iptali davasına konu olabilir.

Doktrindeki baskın görüş anne yönünden soybağı tespit edilemeyen çocuğun baba tarafından tanınmasının da gerçekleşmeyeceği yönündeyse de günümüzde soybağının tespiti için kanunda yer alan karineler yerine çoğunlukla genetik inceleme yoluna başvurulmaktadır. Bu nedenle çocuğun annesi ile soybağı kurulmamış olsa dahi babası ile genetik inceleme sonucu soybağı kurulabilmelidir. Baba ile çocuk arasında soybağı tespiti yapılmış olsa da anne ile soybağı tespiti yapılamadığı gerekçesiyle çocukla soybağının kurulamaması çocuğun üstün yararı ilkesine aykırı olacaktır. Çocuğun yararının üstün tutulması gerektiği göz önüne alındığında çocuk ile baba arasında genetik inceleme yapılarak soybağı tespit edilmişse başka herhangi bir koşula gerek kalmadan aralarında soybağı kurulabilmelidir.

Tanıma tek taraflı ve kurucu yenilik doğuran bir işlemdir. Çocuk ile baba arasında geçmişe etkili olacak şekilde soybağı kurulmuş olur. Yenilik doğuran irade beyanları kural olarak şarta bağlanamaz. Tanımanın şarta bağlı yapılıp yapılmayacağına dair görüş ayrılıkları vardır. Bir kısım yazarlar hakkın yöneldiği kişi yararına şarta bağlı tanıma yapılabileceğini savunurken bir kısım yazarlar geciktirici şarta bağlı tanıma yerine başka hukuki yollarla soybağı kurulabileceğini savunur. Kanaatimizce tanıma, geciktirici şarta bağlı olarak yapılabilmelidir. Tanıyana hangi hukuki yola başvurulacağı konusunda seçim tanınmalıdır. Tanıma bazı diğer hukuki yollara kıyasla daha kolay ve pratik bir yoldur. Örneğin; babalık davası açmak yerine geciktirici şarta bağlı tanıma yoluna başvurmak usul ekonomisi ilkesine daha uygun bir yol olacaktır. Çocuğun yararına ise tanımanın geciktirici şarta bağlı yapılmasında bir sakınca olmamalıdır.

Çocuk ile baba arasında tanıma yoluyla kurulan soybağı geçmişe etkili olarak hüküm ve sonuç doğurur. Doktrinde tanımanın doğum anından itibaren geçerli kabul edileceğini savunan görüşler bulunmaktaysa da tanıma, kanaatimizce çocuğun ana rahmine düştüğü andan itibaren geçerli kabul edilmelidir. Tanımanın miras, nafaka gibi hükümlerinin sonuç doğurabilmesi için tanımayla soybağının ne zaman kurulduğu önemlidir. Örneğin; anne gebeyken çocuk ve baba arasında tanıma gerçekleşmişse ve baba, çocuk henüz doğmadan ölmüşse bu durumda çocuk babaya mirasçı olabilecektir. Ancak tanımanın çocuğun doğum anından itibaren geçerli olacağı kabulü halinde çocuk mirastan yararlanamaz. Bu durum çocuğun üstün yararı ilkesine ters düşer. Bu nedenle çocuğun sağ doğması koşuluyla ana rahmine düştüğü an hak ehliyetine sahip olacağı da göz önüne alındığında tanıma ile soybağının geçmişe etkili olarak çocuğun tam ve sağ doğmak şartıyla ana rahmine düştüğü andan itibaren kurulmuş olduğu ve bu andan itibaren hüküm ve sonuçlarını doğuracağı kanaatindeyiz.

Tanımanın herhangi bir süreye bağlı olmadan yapılabilmesi miras hukukunda karışıklığa yol açabilir. Tanımanın çocuğun ölümünden çok sonra yapıldığı bir durumda mirasçılık bakımından çocuğun altsoyu olumsuz yönde etkilenebilir. Bu nedenle tanıma, hukuki karmaşaya yol açmayacak bir süre içerisinde yapılmalıdır. Hukuki öngörülemezliğe ve karmaşaya yol açacak tanıma yapılmaması için kanun koyucu tarafından tıpkı evlat edinenin evlatlığa mirasçı olamaması gibi bir düzenleme getirilmesinin isabetli olacağı kanaatindeyiz.

Tanıma, mahkemeye yazılı başvuru ile yapılabilir. Doktrinde hükmün dar yorumlanarak mahkemeye yapılacak yazılı başvurunun ancak anne ya da çocuk tarafından açılmış olan bir babalık davası sırasında yapılabileceği yönünde görüşler bulunmaktaysa da bizim de katıldığımız görüşe göre açılmış bir babalık davası olmadan da mahkemeye başvuru yapılabilir. Derdest bir dava olmadan baba mahkemeye başvurarak tanıma beyanında bulunabilmelidir. Zira çocuğun üstün yararı korunmalıdır. Tanıyanın mahkemeye tanıma iradesini göstermesi için derdest bir davanın olmasını aramak bu ilkeye ters düşer.

Önceki Medeni Kanun'da "ölüme bağlı tasarruf" ile tanıma gerçekleştirilebileceği belirtilmişti. Ancak 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda ölüme bağlı tasarruf yerine vasiyetname terimi kullanılmıştır. Bu da doktrinde miras sözleşmesi ile tanıma yapılıp yapılamayacağı yönünde tartışmalara neden olmuştur. Doktrindeki bir görüş tanımanın tek taraflı bir işlem olması sebebiyle kanunda ölüme bağlı tasarruf işlemi ile kastedilenin vasiyetname olduğu miras sözleşmesi olmadığı bu nedenle sadece vasiyetname ile tanıma yapılabileceğini savunurken diğer görüş her ne kadar tanıma tek taraflı bir işlem olsa da miras sözleşmesi ile yapılan tanımanın vasiyetname gibi değerlendirilmesinin kanuna uygun olduğu görüşündedir. Biz de bu görüşe katılmaktayız. İlgili kanun maddesi sözüyle değil özüyle yorumlanmalıdır. Kanun koyucu yeni düzenleme ile miras sözleşmesi ile tanıma yapılmasını yasaklamak saikiyle hareket etmemiştir. Hüküm geniş yorumlanarak tanımanın iki türlü ölüme bağlı tasarrufla da yapılabileceğini kabul etmek gerekir.

Mirasbırakan el yazılı vasiyetname ile tanıma yapacaksa nitelikli yazılı şekilde vasiyetname düzenlemelidir. El yazılı vasiyetnamede mirasbırakan son arzularını açıkça belirtmelidir. Örneğin kendi el yazısı ile bir çocuğu olduğunu ve bu çocuğu tanıdığını kuşkuya mahal vermeyecek şekilde kaleme almalıdır. Mirasbırakanın son arzularını yoruma açık ve muğlak şekilde ifade etmesi tanımanın geçersizliğine yol açabilir. Resmi vasiyetname ile tanıma herhangi bir tartışmaya yol açmayacak olması nedeniyle en güvenilir yol olsa da mirasbırakanın çocuğu olduğunu ölene kadar saklamak istemesi halinde el yazılı vasiyetnameyi tercih etmesi de mümkündür. Sözlü vasiyetname ise ancak resmi ya da el yazılı vasiyetname yapılmasının mümkün olmadığı yakın ölüm tehlikesi, hastalık ya da savaş halleri gibi olağanüstü durumlarda yapılabilmektedir (TMK m. 539). Mirasbırakan, son arzularını iki tanığa anlatacak ve tanıklardan biri bu arzuları yazıya geçirip yer ve zaman bilgisi vererek imzalayacak ardından diğer tanığa imzalatacaktır (TMK m. 540).

Mirasbırakan son arzularını yeterince açık şekilde ifade edememişse irade teorisi esas alınacaktır. Örneğin, mirasbırakan bir çocuğu olduğunu vasiyetnamede belirtmiş ancak açıkça tanıma beyanında bulunmamışsa

mirasbırakanın iradesinin çocuğu tanımaya yönelik olduğu ve tanımanın geçerli olduğu kanaatindeyiz. Bu durumda tanıyanın son arzularını yazarken evlilik dışı çocuğu olduğunu ancak tanıma beyanında bulunmayacağını kabul etmek hayatın olağan akışına ters olacaktır.

Türk Medeni Kanunu'muz tanımanın geçersizliğine ilişkin olarak sadece tanımanın iptaline yer vermiştir. Ancak tanımanın kesin hükümsüzlüğü de mümkündür. Tanımanın asli ve şekli şartlarından birinin eksik olması tanımanın kesin hükümsüzlüğüne yol açacaktır. Tanıma işlemine tanıyanın rıza göstermemesi, çocuğun başka bir erkekle soybağının bulunması, tanıyanın ayırt etme gücünden yoksun olması gibi durumlarda tanıma kesin hükümsüz kabul edilir.

Tanıyanın yaptığı vasiyetname, vasiyetnameye özgü geçerlilik şartına uygun değilse bu halde vasiyetnamenin iptali gerekmektedir. Doktrinde bu hususta bir görüş ayrılığı olmamakla beraber tanımanın resmi senetle veya nüfus memurluğu ile ya da mahkemeye yazılı olarak yapılan beyanla gerçekleşmiş olması halinde bir ayrım bulunmaktadır. Bir görüş bu durumda herhangi bir mahkeme kararına gerek olmadığını, kesin hükümsüz tanımanın hiçbir hukuki sonuç doğurmayacağını, hükümsüzlüğün her ilgili tarafından tespit ettirilmesinin mümkün olduğunu ve hukuken var olmadığı için iptalinin de gerekmeyeceğini savunur. Diğer bir görüş ise tanımanın TBK 26-27 hükümleri ile kendiliğinden hükümsüz olamayacağı tanımanın aile hukuku işlemi olması nedeniyle kesin hükümsüzlüğüne mahkemenin karar vermesi gerektiğidir. Biz ilk görüşe katılmaktayız. Mahkeme sadece tanımanın kesin hükümsüzlüğünün tespit edecektir. Kesin hükümsüz bir tanıma, hüküm ve sonuçlarını doğurmayacaktır. Ancak mahkemenin bu kesin hükümsüzlüğü tespit ederek ilgili makamlara bildirim yapmasının çocuğun menfaatine olacağı kanaatindeyiz.

Kural olarak tanımanın iptali davasında ispat yükü davacıdadır. Ancak davayı anne ya da çocuk açmışsa kanun koyucu annenin ve çocuğun ispat yükünü hafifletmiştir. Bu durumda davacı anne ya da çocuğun ispat yükü tanıyanın gebe kalma döneminde anne ile cinsel ilişkide bulunduğuna dair inandırıcı kanıtlar göstermesinden sonra başlayacaktır (TMK m. 299). Tanıyanın bu kanıtları gösterememesi halinde davacı anne ya da çocuğun

talebi kabul edilerek tanıma iptal edilecektir. Eğer tanıyan inandırıcı kanıtlar gösterirse bu durumda ispat yükü davacı anne ya da çocuğa geçecektir. Tanıyanın inandırıcı kanıtlar göstermek yerine doğrudan baba olduğunu DNA testi ile ispat etmesi mümkündür. Günümüzde bu yöntemin daha çok tercih edildiği ve diğer yöntemin gelişen teknolojik koşullar içerisinde zamanla önemini yitirdiği kanaatindeyiz.

Tanımanın iptali davası hak düşürücü sürelerle tabidir. Bu hak düşürücü sürelerin başlangıcı, davacının kim olduğuna göre farklılık göstermektedir. Tanıyanın ve ilgililerin dava açma hakkı sürenin başlamasından itibaren her halde beş yıl geçmekle düşer. Ancak bu beş yıllık süre çocuk için aranmaz. Anayasa Mahkemesi'nin koca bakımından soybağının reddi dava açma süresini herhalde beş yıllık süre ile sınırlandıran ibareyi iptal etmesi ancak tanımanın iptali davasında beş yıllık sürenin kaldırılması için yapılan itirazı reddetmiş olması kanımızca çelişkiye yol açmıştır. Soybağına ilişkin davalarda dava açma sürelerinin eşitlenmesinin daha yararlı olacağı kanaatindeyiz.

KAYNAKÇA

ACABEY, M. Beşir. *Soybağı Kurulması Genel Olarak Sonuçları Özellikle Evlilik Dışında Doğan Çocukların Mirasçılığı: Güncel Hukuk Yayınları*, 2022.

AKBIYIK, Cem. Ölümüne Bağlı Tasarrufların İptali Davasını Bütünleyen (Tamamlayan) Edim Davasının Hukuksal Niteliği Üzerine, *Prof. Dr. Ergun Özsunay'a Armağan*, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2004, s.105-116.

AKINTÜRK, Turgut ve ATEŞ, Derya. *Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku*, Ankara: Beta Yayıncılık, 2024.

AKINTÜRK, Turgut. *Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku*, İstanbul: Beta Yayıncılık, 2006.

ANTALYA, O. Gökhan ve SAĞLAM, İpek. *Miras Hukuku*, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2015.

ANTALYA, O. Gökhan. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, İstanbul: Legal Yayıncılık, 2015.

ATLI, Banu. *Ölümüne Bağlı Tasarrufların Hükümsüzlüğü ve Hükümden Düşmesi*, Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2017, YÖK: Ulusal Tez Merkezi (Tez No: 475820)

AYAN, Mehmet. *Miras Hukuku*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016.

AYAN, Serkan. “*Anayasa Mahkemesi Kararları ve Çocuklar ile Kadının Soyadına İlişkin Değişiklik Tasarısı Taslağı Işığında Soyadının İlk Kez Edinilmesi, Kendiliğinden Değişmesi ve Değiştirilmesi*” Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S.4, ss.19-90.

AYDINCIK MİDYAT, Şirin. “Genetik Babanın Türk Soybağı Hukukundaki Yeri”, *İstanbul Hukuk Mecmuası*, C. 80, S.2, (2022), ss. 455-506.

AKYÜZ, Emine. *Çocuk Hukuku Çocukların Hakları ve Korunması*, Ankara: Pegem Akademi, 2018.

BAŞ SÜZEL Ece ve KURTULAN Gökçe. “*Çocuğun Soyadına İlişkin Anayasa Mahkemesi Kararlarının İncelenmesi*”, İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.10, S.135-136 (2015), ss. 77-90.

BAŞOĞLU, Başak. “*Soybağının Çocuğun Soyadına Etkisi*”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C.8, S.1 (2017), ss. 351-378.

BAYGIN, Cem. *Soybağı Hukuku*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2010.

BAYGIN, Cem. “*Ölüme Bağlı Tasarruflarda Yorum*” Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.4, S.1-2, (2000), ss.567-594.

BELGESAY, Mustafa Reşit. *Türk Kanunu Medenisi Şerhi Üçüncü Kitap Miras Hukuku*, İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1992.

BERKİ, Şakir. “*Evlilik Dışında Doğan Çocukların Ana ve Babalarına Karşı Durumları*”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S.1 (1970).

BERKİ, Şakir. “*Türk Hukukunda Vasiyet*”, AÜHFD, C. 8, S. 3-4 (1951), ss. 400- 434.

BERKİ, Şakir. *Miras Hukuku*, Ankara: Sevinç Matbaası, 1975.

ÇELİK, Nazlı Hilal. *Evlenmenin Hükümsüzlüğü*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı, 2021.

ÇEVİK, Seda Öktem. “Çocuğun Anne ve/veya Babası Haricindeki Kişilerin Nüfus Siciline Kaydedilmesinden Doğan Sorunların Değerlendirilmesi”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi Özel Sayı, Prof. Dr. Cevdet Yavuz’a Armağan Cilt II*, C. 22, S. 3 (2016), ss. 2105-2130.

ÇİLENTİ KONURALP, Ayşen. “Anne Yönünden Soybağı Tespit Edilemeyen Çocuğun Baba Yönünden Soybağının Kurulması Sorunu,” *Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.5, S.1, (2020) ss. 2071-2090.

DEMİRBAŞ, Feride. “Baba ile Çocuk Arasındaki Soybağına İlişkin Davalarda Davacı Olabilecek Kişiler”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, C.22, S.3 (2018)*, ss.3-36.

DURAL, Mustafa, ÖĞÜZ, Tufan ve GÜMÜŞ, Mustafa Alper. *Türk Özel Hukuku Cilt III Aile Hukuku*, İstanbul: Filiz Kitabevi, 2016.

DURAL, Mustafa ve ÖZ Turgut. *Türk Özel Hukuku, Cilt IV, Miras Hukuku*, 10. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2016.

DURAL, Mustafa. *El Yazısı ile Vasiyetname (Alman, İsviçre ve Avusturya Hukukları ile Karşılaştırmalı Olarak)* İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1967.

DURAL, Mustafa. *Miras Sözleşmeleri (İsviçre, Alman ve Avusturya Hukuklarıyla Karşılaştırmalı Olarak)* İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1980.

ENGİN, Baki İlkey. *Mirastan Yoksunluk*, İstanbul: Beşir Kitabevi, 2010.

ERDEM, Mehmet, MAKARACI BAŞAK, Aslı. *Aile Hukuku*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022.

EREN, Fikret. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Ankara: Yetkin Yayınları, 2017.

EREN, Fikret. *Türk Medeni Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali Davası*, Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları, 1966.

FEYZİOĞLU, Feyzi Necmeddin. *Aile Hukuku*, İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1979.

GENÇ ARIDEMİR, Arzu. “Tanıma Yolu ile Kurulan Soybağı”, *Prof. Dr. Zahir İmre’ye Armağan*, İstanbul: Der Yayınları, 2009.

GENÇCAN, Ömer Uğur. *Soybağının Kurulması, Reddi, Düzeltilmesi, İtiraz Davaları ve Soybağının Hükümleri*: Yetkin Yayınları, 2002.

GENÇCAN, Ömer Uğur. *Miras Hukuku*, Ankara: Yetkin Yayınları, 2016.

HATEMİ Hüseyin ve Rona SEROZAN. *Aile Hukuku*, İstanbul: Filiz Kitabevi, 2011.

HATEMİ Hüseyin. *Aile Hukuku*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020.

HATEMİ, Hüseyin. *Miras Hukuku*, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2014.

HATEMİ, Hüseyin ve KALKAN OĞUZTÜRK, Burcu. *Kişiler Hukuku*, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2014.

HELVACI, İlhan. “Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali Davasında Ayırt Etme Gücünün (Temyiz Kudretinin) İspatı”, İstanbul: Prof. Dr. Ömer Teoman’a 55.Yaş Günü Armağanı, C. II, ss. 1113-1150.

HELVACI, İlhan. *Borçlar Hukuku, Miras Hukuku ve Eşya Hukukuna İlişkin Hukuki Mütalaalar*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2010.

İMRE Zahit ve ERMAN Hasan. *Miras Hukuku*, İstanbul: Gözden Geçirilmiş 12. Basım, Der Yayınları, 2016.

KAYIHAN, Şaban. *Medeni Hukuk*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022.

KILIÇOĞLU, Ahmet M. *Aile Hukuku*, İstanbul: Turhan Kitabevi, 2019.

KILIÇOĞLU, Ahmet M. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Ankara: Turhan Kitabevi, 2015.

KILIÇOĞLU, Ahmet M. *Medeni Kanunu’muzun Aile- Eşya- Miras Hukukuna Getirdiği Yenilikler*, Ankara: Turhan Kitabevi, 2014.

KILIÇOĞLU, Ahmet M. *Miras Hukuku*, Ankara: Turhan Kitabevi, 2015.

NEBİOĞLU ÖNER, Şebnem. “Vasiyetname Yoluyla Tanıma: Bir Özel Hukuk Tasarrufunun Yorumu”, *Ankara Barosu Dergisi*, C.80, S.3 (2022), ss. 1-53.

NOMER, Haluk. N. Suni Dölllenme Dolayısıyla Ortaya Çıkabilecek Nesep Problemleri, *M. Kemal Oğuzman’ın Anısına Armağan*, İstanbul: Beta Yayıncılık, 2000.

NOMER, Haluk N. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, İstanbul: Beta Yayınları, 2015.

OĞUZMAN, M. Kemal. *Miras Hukuku*, 6. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1995.

OĞUZMAN, M. Kemal ve DURAL Mustafa. *Aile Hukuku*, İstanbul: Filiz Kitabevi, 2. Bası, 1998.

OĞUZMAN, M. Kemal ve DURAL Mustafa. *Aile Hukuku*, İstanbul: Filiz Kitabevi, 2001.

OĞUZMAN, M. Kemal ve BARLAS, Nami. *Medeni Hukuk*, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2015.

OĞUZMAN, M. Kemal ve ÖZ, M. Turgut. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2016.

OLGAÇ, Furkan. *Resmi Vasiyetnamenin Hükümsüzleşmesi*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.

OLGAÇ, Furkan. *Resmi Vasiyetnamenin Düzenlenmesi ve Koruma Önlemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.

ÖZBAY, İbrahim ve AKSAN NAR, Şerife. “Son Yasal Değişiklikler Çerçevesinde Tanımanın İptali Davası ve Bu Davada Uygulanacak Usul”, *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 14, S. 3-4 (2010), ss. 187-226.

ÖZDEMİR, Hayrunnisa ve RUHİ, Ahmet Celal. *Çocuk Hukuku ve Çocuk Hakları*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 1.Baskı, 2016.

ÖZEN, Burak. “Soyadının Soybağı Yoluyla Kazanılması ve Bu Yolla Kazanılan Soyadında Değişiklik Yapılması” *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, C.16. S.3-4 (2010) ss.171-194.

ÖZTAN, Bilge. *Aile Hukuku*, Ankara: Turhan Kitabevi, 2019.

ÖZTAN, Bilge. *Miras Hukuku*, Ankara: Turhan Kitabevi, 7.Bası, 2016.

ÖZTAN, Bilge ve Öztan Fırat. “Ölüme Bağlı Tasarruflara İlişkin Medeni Kanun’daki ve Noterlik Kanun’daki Şekil Şartları” *AÜHFD*, C. 65, S. 4 (2016), ss. 3585-3615.

SEROZAN, Rona. *Çocuk Hukuku*, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2005.

SEROZAN, Rona. Soybağı Hukuku Üzerine İncelemeler, Prof. Dr. Bilge Öztan’a Armağan, Ankara: Turhan Kitabevi, 2008.

SEROZAN, Rona. *Sağlararası İşlem Yoluyla Ölüme Bağlı Kazandırma*, İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1977.

SEROZAN Rona ve İLKAY Engin Baki. *Miras Hukuku ve Tamamı Çözümlü Pratik Çalışmalar*, Ankara: Seçkin Hukuk, Güncellenmiş 9.Baskı, 2024.

SEROZAN, Rona. “Yeni Medeni Kanun’un Miras Hukuku Alanındaki Yeniliklerinin Değerlendirilmesi” *Prof. Dr. Ergun Özsunay’a Armağan*, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2004.

SİRAC, Süleyman ve İŞLETEN, Mehtap İpek. “Türk Hukukunda Soybağının Kurulması”, *İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.4, S.1 (2018), ss.105-120.

TAŞATAN, Caner. “Tanıyanın Mali Yükümlülüğü”, *İstanbul Hukuk Mecmuası*, C.76, S.1 (2018) , ss. 309-321.

TÜRK, Burak. *Resmi Vasiyetnamenin Düzenlenmesi ve Geçersizlik Halleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2024.

TÜRKMEN, Ahmet. “Özellikle Medeni Hukuk Perspektifinden Anayasa Mahkemesinin “Ananın Soybağının Reddi Davası Açamaması” ve “Evlat Edinmede Ana Baba Adı” Meseleleriyle İlgili 26.7.2023 Tarihli İptal Kararları Üzerine Düşünceler”, *Terazi Hukuk Dergisi*, S.207, (2023), ss. 54-69.

ÜNLÜTEPE, Mustafa. *Medeni Hukuka Giriş ve Türk Medeni Kanunu’nun Başlangıç Hükümleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.

VELİDEDEOĞLU, Hıfzı Veldet. *Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku*, İstanbul: Nurgök Matbaası, 1960.

YENİOCAK, Umut. “Çocuğun Vasiyetname Yoluyla Tanınması (Yargıtay Kararı İncelemesi)”, *Terazi Hukuk Dergisi*, C.9, S.100 (2014), ss. 117-125.

ZENGİN ÖZKÜÇÜKPARLAK, Burcu. “Ana ile Çocuk Arasındaki Soybağının Tespitine İlişkin Nüfus Sicilinin Düzeltilmesi Davası ve Taşkıyıcı Annelik Bağlamında Değerlendirilmesi, *Terazi Hukuk Dergisi*, C.0, S. 225 (2025), ss. 86-100.

ZEVKLİLER, Aydın, CUMALIOĞLU Emre ve ACABEY Mehmet Beşir. *Medeni Hukuk III Aile Hukuku*, Ankara: Adalet Yayınevi, 2024.

ZEYTİN, Zafer ve ERGÜN, Ömer. *Türk Medeni Hukuku*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022.

<https://www.turcademy.com/tr> (Erişim: 09.01.2025).

<https://www.legalbank.com.tr> (Erişim: 14.03.2025).

<https://www.jurix.com.tr/> (Erişim: 04.05.2025).

<https://www.lexpera.com.tr/> (Erişim: 25.02.2025).

